

ธรรมะ

เพื่อ

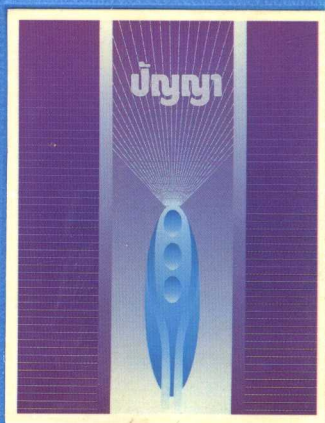
ความ

ก้าว

หน้า

แห่งชีวิต

หลวงพ่อบัณฑิตนั้นนะ

ธรรมะเพื่อความก้าวหน้าแห่งชีวิต

หลวงพ่อบัณฑิตนันทะ

จัดพิมพ์เผยแพร่

สืบทอดพระธรรมคำสอนอันประเสริฐ

ที่ถ่ายทอดโดยพระธรรมโกศาจารย์ หลวงพ่อบัณฑิตนันทะ

เพื่อความเจริญแพร่หลายแห่งธรรมและความเจริญอกงามแห่งปัญญา

อันจักทำให้พุทธศาสนิกชนดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุขแก่ตนเองและมนุษยโลก

คำนำในการจัดพิมพ์

โย สหสฺสํ สหสฺเสน สงฺคามे มานุเส จิน
เอกญฺจ เขยฺยมตฺตานํ ๓ เว สงฺคามชุตฺตโม
ถึงผู้ใดจะชนะเหล่าชนได้พันคนพันครั้งในสงคราม
ก็หาชื่อว่าผู้ชนะอันยอดเยี่ยมไม่
ส่วนผู้ใดชนะตนคนเดียวได้
ผู้นั้นแต่ชื่อว่า...ผู้ชนะยอดเยี่ยมในสงคราม

พุทธศาสนสุภาษิตข้างต้น มาจากพระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ ข้อที่ ๑๘ ยกขึ้นมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการใช้อนุญาในการเอาชนะตนเอง ว่าเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด และเป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างสูงสุด บุคคลผู้มีปัญญา คือมีดวงตาเห็นธรรม สามารถที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตประจำวัน สามารถจะประกอบอาชีพด้วยความเจริญก้าวหน้า เป็นผู้มีความคิดประกอบด้วยคุณธรรมที่ถูกต้อง ทำให้พบกับความเป็นอยู่อย่างปกติสุขได้ไม่ว่าในสถานการณ์ใดๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์เช่นปัจจุบันนี้

.....

หนังสือชุด ‘ธรรมบารมี’ เล่มนี้ ได้รวบรวมจาก
ปาฐกถาธรรม ของ พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณหลวง
พ่อปัญญานันทะ ที่ได้เมตตาแสดงแก่ท่านสาธุชน ณ วัด
ชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

ธรรมสภาจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ เพื่อเป็นธรรม
สัการะ และแสดงกตเวทิตาแด่หลวงพ่อปัญญานันทะ
ในวโรกาสที่มีชนมายุครบ ๘๘ ปี ใน ปีพุทธศักราช ๒๕๕๓
และเพื่อเป็นการบูชาพระคุณแด่หลวงพ่อ ธรรมสภาขอ
ปวารณาถวายแก่ห้องสมุดของวัด หรือสถานปฏิบัติธรรม
ที่แจ้งความจำนงขอรับเป็นธรรมทานไปที่ธรรมสภา

บุญกุศลอันจักพึงมีพึงได้จากการจัดพิมพ์ครั้งนี้
ขอน้อมถวายแด่หลวงพ่อปัญญานันทะ องค์แสดงปาฐกถา
ที่ได้ถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมา
สัมพุทธเจ้าให้แพร่หลายไปทั่วทุกอณูแห่งจักรวาล

ด้วยความสุขจิต หวังดี

ธรรมสภาปรารถนาให้โลกพบกับความสุข

สารบัญเรื่องในเล่ม

ชุด ธรรมবারมี เรื่อง :

๑. ธรรมะเพื่อความก้าวหน้า

๑

มองโลกด้วยสายตาแห่งธรรมะ ๓

มองสรรพสิ่งด้วยใจที่ประกอบด้วยธรรม ๑๐

สัมผัสทุกสิ่งด้วยปัญญา ๑๓

ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจบริสุทธิ์ ๑๕

มนุษย์เกิดมาเพื่อบูชาธรรมะและปฏิบัติธรรมะ ๒๑

ปัญหาทุกสิ่งแก้ไขได้ ๒๓

ทำสิ่งใด... จักได้สิ่งนั้นเป็นการตอบแทน ๒๔

ทาสแห่งพระรัตนตรัย ๒๖

อยู่กันด้วยความรัก ๓๒

ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ๓๓

คาถาสรางความก้าวหน้า ๓๙

ชุด ธรรมบารมี เรื่อง :

๒. การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์	๔๓
การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์	๕๗
รู้จักความทุกข์	๕๗
รู้สาเหตุของความทุกข์	๕๘
ร่างทรงของพระธรรม...ร่างทรงของผี	๖๓
สังขาร : การปรุงแต่งของสรรพสิ่ง	๖๖
ร่างกายเป็นของผสมไม่ใช่ของแท้	๖๗
ใจ : ต้นเหตุของความคิดปรุงแต่ง	๗๑
ปิดหู ปิดตา ปิดปาก	๗๕
“รู้” ด้วยปัญญาที่เท่าทัน	๗๗
ค่าของคน	๘๔
ธรรมะคือของแท้และเป็นสัจจธรรม	๘๘

ชุด ธรรมบารมี เรื่อง :

๓. ธรรมะเป็นแสงสว่างนำทางชีวิต	๕๕
ชีวิต : ใจ : กาย	๕๗
ชีวิตกับสัญชาตญาณ	๕๘
ความกลัวกับสัญชาตญาณ	๕๙
ธรรมะกับวิทยาศาสตร์	๑๐๓
นับถือพระศาสนาด้วยปัญญา	๑๐๔
การนำธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวัน	๑๐๕
การแก้ไขปัญหตามหลักพุทธศาสตร์	๑๐๙
ทำความเข้าใจในเรื่อง “ทุกข์”	๑๑๓
ชีวิตสว่างไสวด้วยแสงแห่งธรรมะ	๑๑๔
ธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม	๑๑๖
ธรรมะเป็นแสงสว่างนำทางชีวิต	๑๔๐

ชุด ธรรมบารมี เรื่อง :

๔. ความถูกต้องเกี่ยวกับฤกษ์ยาม ๑๔๕

การหยุดคือการถอยหลัง ๑๔๗

ความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง ๑๔๘

อุปาทาน : การยึดถือในสิ่งที่ผิด ๑๕๒

พระธรรมคือความถูกต้อง ๑๕๓

ความเชื่อถือเรื่องฤกษ์ยาม ๑๕๔

ฤกษ์ยามที่ถูกต้อง ๑๕๙

ผู้ประพฤติตามหลักธรรม...ย่อมอยู่เป็นสุข ๑๖๓

มีสติเผชิญกับปัญหาทุกสิ่ง ๑๗๐

สัมมาสังกัปปะ : ความคิดที่ถูกต้อง ๑๗๕

กามคุณ : รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ๑๗๖

การให้อภัยเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ๑๙๐

ธรรมะเพื่อความก้าวหน้า

ธรรมะเพื่อความก้าวหน้า

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาที่จะได้แสดงปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ แล้วตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

มองโลกด้วยสายตาแห่งธรรมะ

ถ้าหากว่าเราสังเกตดูเหตุการณ์ของโลก ของบ้านเมืองเราในสมัยนี้ ก็ารู้สึกว่าปั่นป่วน เพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวันนั้น เป็นเหตุการณ์ที่วุ่นวาย

มีปัญหาก็ทำให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ต้องปวดเศียรเวียนเกล้าอยู่ตลอดเวลา คือปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมยุคปัจจุบันนั้น เราที่เป็นนักธรรมะสนใจในการศึกษาธรรมในชีวิตประจำวัน ก็ควรจะมองเหตุการณ์นั้นด้วยสายตาแห่งธรรมะ

การมองอะไรด้วยสายตาของธรรมะนั้น ก็ย่อมจะมองเห็นสิ่งเหล่านั้นตามสภาพที่มันเป็นอยู่จริงๆ ถ้าเราไม่มองด้วยสายตาของธรรมะ เราก็จะเห็นสิ่งนั้นไม่ชัด เมื่อเห็นสิ่งนั้นไม่ชัด ก็ย่อมจะไม่เข้าใจตามสภาพของเรื่อง เรื่องใดที่เราไม่เข้าใจ ถ้าเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับมันก็เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์ ความเดือดร้อน เป็นเหตุให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้น

พิจารณาสิ่งต่างๆ ด้วยปัญญา

ในทางพระพุทธศาสนา พระผู้มีพระภาคเจ้า

จึงสอนให้เราอยู่ด้วยปัญญา พิจารณาสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้นรอบตัวเรา เพื่อให้รู้จักสิ่งนั้น เรื่องที่มันเป็นอยู่จริง ๆ ที่เรียกว่าสิ่งนั้น เป็นเรื่องที่มันเป็นอยู่จริง ๆ คือเราไม่ได้มองเห็นเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งหรือไม่ได้มองสิ่งนั้นส่วนใดส่วนหนึ่ง แต่ว่าเรามองเห็นสิ่งนั้นตั้งแต่ต้นตลอดถึงโคน

สมมติว่าเราดูต้นไม้...ถ้าเราเห็นเพียงยอดไม้ ก็ไม่เห็นต้นไม้ ถ้าไปดูที่โคนก็ไม่เห็นยอดของต้นไม้ เมื่อไม่เห็นหมดทั้งต้น เราจะรู้จักต้นไม้ั้นเพียงบางส่วน เช่น รู้จักเพียงเปลือกมันบ้าง หรือรู้จักส่วนใดส่วนหนึ่งที่เรามองเห็น ส่วนอื่นของต้นไม้เราไม่รู้จัก ไม่เข้าใจว่ามันมีสภาพอย่างไร? ถ้ามองในสภาพอย่างนี้เรียกว่ายังมองไม่ถึงถัวน ไม่เห็นชัดในเรื่องนั้นๆ ตามที่มันเป็นอยู่จริง ๆ การมองไม่เห็นชัดนี้แหละ ทำให้เกิดเป็นปัญหามีความทุกข์ความเดือดร้อน เราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งใด ถ้าไม่รู้จักสิ่งนั้น ชัดเจนแจ่มแจ้ง เราจะแก้ไขปัญหานั้นก็ย่อมจะเป็นการยาก เพราะฉะนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงสอนให้เรา

เป็นผู้พิจารณาสิ่งนั้นๆ ด้วยปัญญา

การมองด้วยปัญญานั้นก็ต้องมองให้รู้ว่า สิ่งนั้นคืออะไร สิ่งนั้นมันก่อตัวขึ้นได้อย่างไร มีอะไรเป็นเหตุเป็นต้นการให้เกิดสิ่งนั้นขึ้น แล้วก็ต้องมองต่อไปว่า สิ่งนั้นจะเป็นทุกข์เป็นโทษเป็นประโยชน์แก่ชีวิตของเราอย่างไรบ้าง เราควรจะไปเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นในรูปใด สิ่งนั้นจึงจะไม่เป็นพิษเป็นภัยกับเรา การเพ่งมองสิ่งต่างๆ ในรูปอย่างนี้เรียกว่า มองให้เข้าใจตามสภาพที่เป็นจริง

มองทุกสิ่งตามสภาพที่เป็นจริง

หลักธรรมะในทางพระพุทธศาสนานั้น ท่านสอนให้เรามองทุกสิ่งทุกอย่างตามสภาพที่มันเป็นอยู่จริงๆ แม้ข่าวลือประเภทต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมในยุคปัจจุบัน ถ้าหากว่าเราไม่ได้มองสิ่งนั้นในสายตาของนักธรรมะ ไม่ได้ฟังสิ่งนั้นด้วยหูของนักธรรมะ เราก็อาจเกิดความ

ปั้นปูนร่วนเรในจิตใจ เพราะข่าวที่เข้ามาหาเรา นั้น มีหลายแง่หลายมุม เป็นข่าวที่จริงก็มี เป็นข่าวที่เขาสร้าง ขึ้นก็มี เป็นข่าวประเภทชวนเชื่อเพื่อให้หลงมกยใน สิ่งนั้นๆก็มี ยิ่งสังคมในโลกยุคปัจจุบันด้วยแล้ว เป็นไป ด้วยคำโฆษณาชวนเชื่อ ไม่ใช่โฆษณาเพื่อให้คนเข้าถึง ความจริง

แม้บางครั้งบางคราวเราอาจจะเห็นว่า การ โฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองไม่ต้องพูดถึง มีแต่เรื่อง โฆษณาชวนเชื่อทั้งนั้น ต่างคนต่างก็จะดึงใครๆเข้ามาหา ตัวเพื่อเอาไว้เป็นพรรคพวก เอาไว้เป็นผู้ร่วมงานร่วมการ ต่อไป จึงได้มีการโฆษณาด้วยประการต่างๆ การโฆษณา ชวนเชื่อนั้นมีการเห็นแก่ตัวอยู่เบื้องหลัง มีการเห็นแก่ พรรคพวกอยู่เบื้องหลัง เมื่อจะพูดอะไรทำอะไรลงไปก็ ต้องอาศัยฐานคือความเห็นแก่ตัวเป็นเบื้องต้น สิ่งใดที่ เกิดขึ้นจากความเห็นแก่ตัว สิ่งนั้นไม่เป็นธรรม สิ่งนั้น ไม่เป็นไปเพื่อความสุจริตถาวร แต่เป็นไปเพื่อความสุจริตของ

คนบางกลุ่ม บางพวก แม้ว่าเป็นสิ่งที่ เป็นประโยชน์ แก่
 คนบางกลุ่มบางพวกเช่นนั้น ความอยุติธรรมก็ย่อมจะเกิด
 ขึ้นในสังคม เมื่อความอยุติธรรมเกิดขึ้น คนก็ต้องมีปัญหา
 เกิดการโต้เถียง เกิดการต่อสู้เพื่อให้ได้ความเป็นธรรม

แต่การต่อสู้เพื่อให้ได้ความเป็นธรรมนั้น บางคน
 ก็สู้เพื่อความเป็นธรรมจริงๆ แต่บางคนก็สู้เพราะความ
 มงาย สู้เพราะตกอยู่ในอำนาจของการโฆษณาชวนเชื่อ
 ของบุคคลบางประเภทบางเหล่า แล้วเข้าใจว่าการกระทำ
 เช่นนั้นจะเป็นธรรม แต่อาจจะไม่เป็นธรรมก็ได้ เพราะ
 ไม่ได้ต่อสู้ด้วยจิตที่มีปัญญาอย่างแท้จริง สิ่งใดที่เราต่อสู้
 โต้เถียงด้วยความมงาย...สิ่งนั้นไม่ได้เกิดธรรมะ แต่ถ้า
 เราต่อสู้ด้วยความเป็นธรรม ด้วยใจสงบ ด้วยใจเยือกเย็น
 ก็ไม่ค่อยจะมีปัญหา

แต่ที่เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นนั้น ก็เพราะว่า
 คนเรามีหู แต่ใช้ไม่ค่อยเป็น มีตาแต่ก็ใช้ไม่ค่อยเป็น ดู
 อะไรก็ดูไม่ให้มันชัด ฟังอะไรก็ไม่ให้เข้าใจชัดเจนแจ่มแจ้ง

เพียงแต่ว่าได้ยินก็เชื่อไปตามเขาว่า เขาว่าอย่างใดเราก็เชื่ออย่างนั้นเสียแล้วโดยไม่ได้คิดได้ตรองให้รอบคอบ ถึงเบื้องหน้าเบื้องหลังของสิ่งนั้น ว่ามันมีอะไรตามมา จะมีอะไรเกิดขึ้น เมื่อเรากระทำในรูปเช่นนั้น โดยมากไม่ค่อยมีเวลาสำหรับไปไตร่ตรองค้นคว้า เพื่อให้เข้าใจสภาพของสิ่งนั้นตามความเป็นจริง เมื่อไม่มีเวลาไตร่ตรองพิจารณา เราก็ตกอยู่ในอำนาจของการโฆษณาชวนเชื่อสิ่งเหล่านี้ ด้วยประการต่างๆ

ในทางพระพุทธศาสนาของเรานั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าของเราทั้งหลาย ทรงสอนธรรมะไม่มีการกระทำแบบโฆษณาชวนเชื่อ คือไม่ได้ทำอย่างนั้น คือว่า น้ำพระทัยของพระพุทธเจ้าไม่ต้องการสาวก ไม่ต้องการพรรคไม่ต้องการพวก, คนที่ยังต้องการพวกต้องการอะไรอยู่นั้น ก็เรียกว่ายังมีตัวอะไรเข้าไปเกี่ยวข้อง พระอรหันต์ท่านเป็นผู้ไม่มีตัวแล้ว ท่านตัดตัวออกไปหมดแล้ว จึงไม่มีอะไรเข้าไปเกี่ยวข้องเพื่อให้เห็นแก่ตัว เพื่อให้เห็นแก่

หมู่คณะ ถ้าจะทำอะไรลงไปก็ทำแต่เพียงเพื่อธรรมะเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขแก่ชุมชน ไม่เอาตัวเข้าไปเกี่ยวข้องในการได้การเสียกับสิ่งเหล่านั้น

เพราะฉะนั้นเมื่อจะตรัสอะไรออกไป ก็ตรัสเป็นธรรม เมื่อให้ใครทำอะไร...ก็ให้ทำในสิ่งที่เป็นธรรม การโฆษณาชวนเชื่อเพื่อให้คนเข้าหาธรรมะไม่มี เพราะว่าพูดอะไร ในแง่ธรรมะ บางทีก็ขัดหูคนฟังไม่ชอบบอกชอบใจก็ได้ ทำไมจึงขัดหูทำไมจึงไม่ชอบใจ เพราะว่าธรรมะเป็นของตรงไปตรงมา ไม่อ่อนไปทางนั้น ไม่เอียงไปทางนั้น สิ่งที่โอนเอียงไปอย่างนั้นบ้างอย่างนี้บ้าง ก็ยังไม่เป็นธรรมแท้ ธรรมนั้นเป็นของตรง เรียกว่า “อุซุ” ตรงไปตรงมาไม่มีการโน้มเอียงเข้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

มองสรรพสิ่งด้วยใจที่ประกอบด้วยธรรม

ที่นี้ เมื่อพูดอะไรที่เป็นธรรม บางทีคนที่ไม่ชอบ

ก็มี คนที่ชอบก็มี คนใดฟังเป็นก็ชอบ คนใดฟังไม่เป็นก็
ไม่ชอบ ที่ไม่ชอบนั้นมันเรื่องอะไร ก็เรื่องขัดกับความเห็น
ของตัว ขัดกับประโยชน์ของตัว ถ้าหากว่าเขาพูดอะไรที่
เป็นเรื่องของธรรมะแต่ไปขัดกับประโยชน์ของตัว ผู้ฟังก็
จะฟังไม่เพราะไปในเรื่องนั้น แม้เรื่องนั้นจะเป็นเรื่องถูก
ต้องยุติธรรม แต่ว่าคนที่ฟังอาจจะไม่พอใจเพราะตนเสีย
ประโยชน์ที่เคยมีเคยได้ อันนี้การเข้าถึงธรรมะก็ไม่เกิดขึ้น

แต่ถ้าหากว่าเราทำลายความคิดความเห็นเข้า
ข้างตัวเสียเราฟังอะไรก็ฟังแต่สิ่งที่เป็นธรรมะ ฟังด้วยใจ
ที่เป็นธรรม ต้องการความถูกความตรงเป็นประมาณ
ผู้ใดพูดถูกพูดตรงเราก็รับสิ่งนั้นมา แม้จะขัดกับประโยชน์
ของเรา เราก็ยินดีต้อนรับสิ่งนั้น แต่ถ้าหากว่าพูดไม่ถูก
ไม่ตรง เราก็ไม่รับสิ่งนั้น แม้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์แก่
เรา อย่างนี้เรียกว่ามีใจเป็นธรรมแท้ มีความคิดเป็นธรรม
มีคำพูดเป็นธรรม มีการแสดงออกมาทุกอย่างเพื่อให้เกิด
ความเป็นธรรมในชุมชน

การพูดการกระทำของคนจึงต้องใช้ปัญญาพิจารณาว่า เขาพูดเพื่ออะไรบางคนอาจแสดงตนมาในรูปของผู้ที่ใจบุญมาในรูปของผู้เสียสละก็ได้ แต่ว่าเบื้องหลังมีอะไรอยู่ เหมือนกับเจ้าลาไปเอาหนังสือโทสรวมตัวเข้าแล้วก็ไปแสดงตัวว่าเป็นสิงห์โต แต่ว่าแสดงไป แสดงไปก็ลืม หูมันโผล่ออกมาได้ เพราะว่าตัวมันเป็นลา หูมันหุ้มเป็นสิงห์โต แต่หูมันเปลี่ยนไม่ได้ มันยังชี้เด่ออกมา เลยรู้ว่า เป็นหูของลา ไม่ใช่หูของสิงห์โต นิทานฝรั่งเขาว่าอย่างนั้น

แต่นิทานอินเดียเขาไม่ว่าหู เขาว่าเสียงร้องมันปรากฏออกมา เวลาเอาหนังสือโทสมาคลุมตัวเข้าแล้วก็นึกว่าจะแผดเสียงอำนาจให้เหมือนกับสิงห์โต พอแผดเสียงออกมาเขาก็รู้ว่าเป็นเสียงลา ความก็แดงออกมาการกระทำของบุคคลบางทีก็อย่างนั้น แสดงมาภายนอกเหมือนกับว่า เป็นผู้มีความรักความหวังดีต่อสิ่งเหล่านั้น ต่อกลุ่มนั้น สถานที่นั้น แต่ยังมีเบื้องหลังอะไรอยู่, ถ้ายัง

มีการกระทำอะไรที่มีเบื้องหลัง ย่อมไม่เป็นธรรม เพราะคนที่มีเบื้องหลังนั้นย่อมคิดถึงตัว ย่อมคิดถึงประโยชน์ของตัวเอง แต่ว่าคนที่ไม่มีปัญญาก็ย่อมจะรับเอาสิ่งนั้นไว้ เชื่อสิ่งนั้นไว้

เพราะฉะนั้น เราจึงเห็นว่าในยุคปัจจุบันนี้คนขาดการศึกษา ถูกผู้มีปัญญาครึ่งๆ กลางๆ ไม่ใช่ปัญญาสมบูรณ์ตามแบบที่พระพุทธเจ้าว่าจงไปได้ตามความปรารถนา จงไปให้ทำอะไรก็ได้ ให้ไปนอนตากุ้งก็ได้ แล้วคนที่งมงายว่าจะอะไรก็เชื่อเขาไปทั้งนั้น อันนี้ก็เพราะเหตุที่เราไม่มีปัญญาเป็นของตัวเอง ไม่มีอะไรที่จะเป็นเครื่องมือสำหรับวินิจฉัยว่าอันใดถูกอันใดผิดมันก็เกิดความวุ่นวาย ทำให้เกิดเป็นปัญหาเรื่อยไป

สัมผัสทุกสิ่งด้วยปัญญา

เพราะฉะนั้นเราจึงควรจะได้สนใจในเรื่องนี้ไว้

บ้าง คือได้ยื่นข่าวอะไรทางวิทยุ ทางหนังสือพิมพ์ เราอย่าเข้าใจว่าสิ่งนั้นจริงเสมอไป ถูกต้องเสมอไป แต่จะต้องเอามาคิดเสียก่อนว่า จะเป็นไปได้หรืออย่างนั้นอย่างนี้ ใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณา ก็จะช่วยตนให้พ้นไปจากความทุกข์ความเดือดร้อนในสังคมได้ ประการหนึ่ง

อีกประการหนึ่ง เรื่องเฉพาะบุคคล เรามีปัญหา คือความวุ่นวายใจความทุกข์ความเดือดร้อน เพราะว่าเราเอาตัวเข้าไปเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ อันอยู่รอบๆ ตัวเรา เมื่อเราเอาตัวเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นๆ อันอยู่รอบๆ ตัวเรา เมื่อเราเอาตัวเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับคนอื่นมากเท่าใดเกี่ยวข้องกับความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เราก็มีปัญหา มีความทุกข์

แต่ถ้าเราเข้าไป เกี่ยวข้องด้วยปัญญา เราจะไม่มีความทุกข์ความเดือดร้อน เช่นว่าเราจะเป็นคนรับใช้บุคคลอื่น ถ้าเราเป็นผู้เสียสละด้วยประการทั้งปวง ไม่ได้หวังอะไรเป็นเครื่องตอบแทน คำชมเชยก็ไม่ต้องการ ใคร

เขาจะชมมันเป็นเรื่องของเขาแต่จิตใจของเรานั้นไม่ยาก
 ได้เลย ไม่ได้ตื่นเต้นเพราะคำชมเชยหรือถ้าใครไม่ชมเรา
 ก็เฉยๆ ไม่ได้ทำให้ใจเหี่ยวใจแคบ อย่างนั้นไม่มีอยู่ในใจ
 ของเรา ก็สบายไม่มีปัญหาอะไร ตั้งหน้าตั้งตาทำแต่งงาน
 อย่างเดียว ไม่เหลียวแลถึงคำติคำชมของบุคคลอื่น เรา
 คิดแต่เพียงประการเดียวว่า เราเป็นผู้รับใช้เพื่อช่วยเหลือ
 เพื่อนมนุษย์ผู้ตกทุกข์ได้ในทางกาย ทางใจ เพื่อให้เขาพ้น
 ไปจากภัยอันตรายคือความทุกข์ ความเดือดร้อน แล้วก็
 เข้าไปช่วยเหลือเท่าที่ปัญญาความสามารถจะอำนวยให้ได้
 แล้วเราก็คงช่วยเขาไป ช่วยเสร็จแล้วก็ไม่ต้องทำอะไร

ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยใจบริสุทธิ์

ยิ่งไปกว่านั้นคำในภาษาไทยเรามีอยู่คำหนึ่ง
 เรียกว่า “ปิดทองหลังพระ” เป็นคำพูดเตือนใจ เป็นคำ
 พึงเพยที่มีค่าในเรื่องการปฏิบัติงาน หมายความว่า เรา

ปิดทองหลังพระคือไม่อยากให้ใครรู้ว่าเราทำอะไร เราปฏิบัติสิ่งใด แอบทำสิ่งนั้นไว้เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่บุคคลอื่นแล้วเราก็ก็นเฉยๆ ไม่อยากแสดงตัวให้ใครรู้ว่าเราทำอะไรในสิ่งนั้นๆ อย่างนี้เรียกว่า “ปิดทองหลังพระ”

ในหลวงของเราองค์ปัจจุบันนี้ พระองค์เคยดักเตือนกับคนที่เข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น นายทหารราชองครักษ์ ที่ไปอยู่เวรประจำ พระองค์เคยประทานพระที่เรียกว่า พระ ภ.ป.ร. คือที่ทรงทำด้วยพระหัตถ์ของพระองค์เอง ไว้แจกราชบริพารหรือคนที่ต้องการ ถ้าใครขอก็ทรงแจก แต่ถ้าไม่ขอแม้ว่าจะมีอยู่ก็ไม่ให้ เพราะท่านบอกว่าท่านให้แก่คนที่ต้องการไม่ใช่ของขาย ท่านยังทรงตรัสกับนายทหารว่า พระของฉันนี้ ไม่ใช่พระใต้ต้นโอศิวัดมหาธาตุฯ เป็นของที่ให้สำหรับคนที่ต้องการ ถ้าผู้ใดไม่ต้องการก็ไม่ต้องแจก แม้ว่าจะมีกองอยู่ก็ไม่ให้ เพราะว่าสิ่งนี้ต้องให้แก่คนที่ต้องการ

มีนายทหารคนหนึ่งได้รับแจกมาองค์หนึ่ง เมื่อได้

รับแจกแล้วก็ทูลถามว่า จะให้ปฏิบัติอย่างไรเมื่อมีพระองค์นี้ ท่านก็ตรัสบอกว่า “ให้ปิดทองหลังพระ” ผู้ที่ได้รับแจกมาไปถึงบ้านก็ไปซื้อทองมาสามแผ่นแล้วเอามาปิดที่หลังพระเรียบร้อยแล้ว แล้วก็ยังมาคุยให้ฟังว่า ผมพอไปถึงบ้านก็ไปซื้อทองมาปิดทีเดียวตามพระราชโองการ อันนี้เรียกว่า ยังไม่เข้าใจตามความหมายของคำนี้ที่พระองค์ทรงตรัส...

ในหลวงท่านตรัสว่า “ให้ปิดทองหลังพระ ไม่ได้หมายความว่า ให้ซื้อทองมาปิดหลังพระ แต่พระองค์หมายความว่าให้ทำงานโดยไม่ต้องโฆษณา ทำงานอะไรก็ทำไปตามหน้าที่ ไม่ต้องไปห่วงไหวกับคำชมคำติ ถ้าเราไปนึกว่าทำเพื่อให้เขาชม เขาไม่ชมก็ไม่สบายใจ ถ้าเขาติยังไม่สบายใจใหญ่

ถ้าทำงานเพื่อได้รับรางวัลเช่น รับเหรียญตรา สายสะพาย หรือเลื่อนยศฐานบรรดาศักดิ์ขึ้นไป ถ้าทำไปๆ ก็ไม่ได้ เกิดน้อยเนื้อต่ำใจว่า แหม...เราทำงานเกือบล้ม

เกือบตายไม่มีใครสนใจ ก็เลยไม่อยากจะทำงานนั้นต่อไป
 อย่างนี้เรียกว่า ไม่มีน้ำใจแบบปิดทองหลังพระ เราไม่นึก
 อย่างนั้น เรานึกแต่เพียงอย่างเดียวว่า เรารับใช้เพื่อน
 มนุษย์ เกิดมาเพื่อทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่น
 ควบคู่กับประโยชน์ตน ประโยชน์ ๒ อย่างนี้ มันคู่กัน
 ตลอดเวลา เรียกว่าประโยชน์ตนก็ต้องมี ประโยชน์แก่
 บุคคลอื่นก็ต้องมี ในเบื้องต้นเราก็ต้องแสวงหาสิ่งที่เป็น
 ประโยชน์ตนก่อน ครั้นเมื่อตนตั้งตัวได้ พอจะช่วยเหลือ
 เพื่อนมนุษย์อื่นได้แล้ว เราก็คควรจะช่วยเหลือบุคคลอื่น
 ตามที่จะช่วยได้ เมื่อได้ช่วยอะไรแก่ใครแล้วไม่หวังอะไร
 ตอบแทนจากบุคคลนั้น เราไม่ต้องการอะไรทั้งนั้นเราทำ
 ตามหน้าที่ อย่างนี้ใจสบาย

พ่อแม่บางคนเคยบ่น ครูบาอาจารย์บางคนก็เคย
 บ่น คือบ่นว่า เลี้ยงลูกหลายคน ลูกมันไม่มีความกตัญญู
 กตเวที ไม่นึกถึงพ่อแม่ไม่เอาใจใส่ ครูบาอาจารย์บางคน
 ก็บ่นว่า สอนศิษย์มานานแล้วผ่านไป ไม่มีศิษย์คนใดกลับ

มาเหลียวแลเลย ที่พูดออกมาเช่นนั้นก็เพราะว่าเนื่องจากมีความรู้สึกบางอย่างอยู่ในใจ ความรู้สึกน้อยอกน้อยใจ ลูกไม่คิดถึงพ่อแม่ ลูกศิษย์ไม่คิดถึงครูบาอาจารย์ หรือว่าเราไปทำอะไรแก่ใครที่ใด หรือว่าคนเหล่านั้นไม่สนใจในการทำงานที่เราทำลงไป...ก็เกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ ความน้อยเนื้อต่ำใจนี้ทำให้เป็นทุกข์ ไม่มีความสุขกายสบายใจ เช่นพ่อแม่...ถ้าเกิดน้อยเนื้อต่ำใจลูกขึ้นมา ก็เกิดอารมณ์ไม่ดีต่อลูก แล้วก็มี ความทุกข์อยู่ตลอดเวลา

ครูบาอาจารย์ก็อย่างนั้น หรือว่าใครๆ ที่ไปทำอะไร ถ้าหวังผลตอบแทนจากบุคคลนั้นบุคคลนี้ สถานที่นั้นที่นี้ เราก็มีความไม่สบายใจ มีความทุกข์ใจ ความทุกข์ในรูปแบบอย่างนี้มันเสียดแทงอยู่นานๆ トラบเท่าที่เรา ยังปล่อยมันไม่ได้ ก็ยังมีความทุกข์อยู่เรื่อยไป ทำไมเราจึงอยู่ด้วยความเป็นทุกข์ในปัญหาน้อยๆ ซึ่งไม่ควรจะเกิดขึ้นในใจของเรา ถ้าเราไม่ต้องการให้ความทุกข์อย่างนี้เกิดขึ้น เราก็ต้องถือหลักธรรมประจำใจว่า...เราปิดทอง

หลังพระคือไม่ยาก ทำแล้วใครจะรู้จะเห็นก็ช่าง เราคิดแต่เพียงอย่างเดียวว่า ฉันปฏิบัติหน้าที่เรียบร้อยแล้ว สิ่งใดควรทำ ได้ทำเสร็จแล้ว ส่วนเรื่องอื่นนั้นเราจะไม่ไปเกี่ยวข้อง ถ้านึกได้เพียงเท่านี้ใจก็สบาย จะไม่มีปัญหายุ่งยากทางใจเกิดขึ้น เมื่อจิตใจสบายก็จะได้เกิดปัญญาในการที่จะทำอะไรต่อไป สังคมโลกในปัจจุบันนี้ ไม่ค่อยได้ใช้หลักธรรมะเป็นเครื่องดำเนินชีวิต

ความจริงครูบาอาจารย์ ในศาสนาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพระพุทธเจ้า พระเยซูคริสต์ หรือว่าศาสดาองค์ใดอื่น ก็สอนกันในแนวเดียวกัน พระเยซูคริสต์...ก็สอนในรูปให้เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว พระพุทธเจ้าก็สอนอย่างนั้น พระนาบีโมฮัมหมัดจะสอนหรือเปล่าก็ไม่รู้ เพราะว่าคัมภีร์พระกุรอานนี้หายาก ไม่ค่อยมีในภาษาไทย เลยไม่รู้ว่าจะสอนไว้หรือเปล่า ถ้าหากว่าเขาสอนไว้เช่นเดียวกัน ก็เรียกว่ามนุษย์นี้ดีอด้าน ไม่เอาคำสอนที่จะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตมาใช้

มนุษย์เกิดมาเพื่อบูชาธรรมะและปฏิบัติธรรมะ

ให้เราสังเกตว่า เหตุการณ์บางอย่างในสังคมโลกปัจจุบัน มีการดึงเอาศาสนามาเกี่ยวข้องกับสังคม ในด้านที่รุ่มรวย ไม่เอาศาสนามาใช้ในด้านของความสงบ เช่นว่าเอาศาสนามาพัวพันกับเรื่องการบริหารการเมือง ไปรวมศาสนาเข้าเป็นพวกกลุ่มเดียวกัน เพื่อต่อต้านสิ่งนั้น สิ่งนี้ อันนี้เรียกว่านำสิ่งมีค่ามาใช้ในทางที่ไม่ค่อยจะมีค่า เพราะทำให้เกิดความแตกแยกกัน แม้ในกลุ่มศาสนาเดียวกัน บางทีก็แตกแยกกัน แบ่งเป็นก๊กเป็นเหล่า เป็นพวกนั้น พวกนี้ ก็เรียกว่าการปฏิบัติธรรมยังไม่ก้าวหน้า ยังไม่ถึงเนื้อแท้ที่ศาสดาต้องการให้เราปฏิบัติ เพื่อทำลายความเห็นแก่ตัวให้หมดไป ทำลายตัวตนให้หมดไป ในศาสนาที่นับถือพระผู้เป็นเจ้า เขามีตัวตน แต่ว่าเขาบอกว่า ตัวที่มีเนื้ออย่าเอาไว้ อย่าเอามาเป็นของตัว แต่ยกตัวทั้งหมดให้พระผู้เป็นเจ้าไปเสีย ให้พระผู้เป็นเจ้าให้หมดทั้งชีวิตจิตใจ คือว่าให้คิดว่าสิ่งที่เรามีเราได้เป็นของพระผู้เป็นเจ้า

พระผู้เป็นเจ้าของสร้างมนุษย์ขึ้นมา มนุษย์ไม่มีสิทธิ์ สิ่งที่ท่านสร้างมาเป็นของตัว แต่ว่ามีสิทธิ์ที่จะยกส่วนที่ตัวมีทั้งหมดไปถวายให้หมดเลย ในคัมภีร์ก็ได้กล่าวเช่นนั้น เช่นว่าสร้างมนุษย์ขึ้นมาแล้ว มนุษย์ก็ถามว่าสร้างมาทำไม ตอบว่าสร้างขึ้นมาเพื่อให้บูชาพระผู้เป็นเจ้าของ

ถ้าพูดในแง่ของพุทธศาสนา ก็หมายความว่าสร้างมนุษย์ขึ้นมาเพื่อให้ปฏิบัติธรรมนั่นเองพูดง่ายๆ ว่ามนุษย์เกิดมาเพื่อปฏิบัติธรรม ไม่ใช่เกิดมาเพื่อความเห็นแก่ตัว ไม่ใช่เพื่อทะเลาะเบาะแว้งกัน เพื่อยกพวกไปตีกัน แต่ว่าเกิดมาเพื่อบูชาธรรมะ ปฏิบัติธรรมะ ถ้าถือศาสนาแบบพระผู้เป็นเจ้าของ ก็ให้ยกร่างกายชีวิตจิตใจ แม้ทรัพย์สินสมบัติที่เราหาได้เป็นของบูชาพระผู้เป็นเจ้าของ ยกให้ท่านทั้งหมดสุดแล้วแต่ท่านสั่งให้ทำอะไร

ที่นี้คำสั่งนั้นมันก็ปรากฏอยู่ในคัมภีร์ของศาสนา ถ้าปฏิบัติตามคำสั่งในคัมภีร์ก็เรียกว่า ปฏิบัติต่อพระผู้เป็นเจ้าของด้วยดี ไม่มีเรื่องอันตรายเป็นเหตุรบกวนเกิดขึ้น แต่ว่า

ชาวโลกได้ปฏิบัติกันหรือเปล่า ในประเทศยุโรปก็เรียกว่า เป็นคริสตังบ้าง คริสเตียนบ้าง รวมความว่านับถือพระ ผู้เป็นเจ้าของค้เดียวกัน แต่นั่นแหละก่อความวุ่นวายมาก ที่สุดในโลกตั้งแต่สมัยโบราณมา รบกันมากกว่าใครๆ พวกกันเองยกไปฆ่ากันเอง เวลาจะยกทัพก็ไปบูชาพระ ผู้เป็นเจ้าของ เจ้า ขอพรพระผู้เป็นเจ้าของ พวก ก. ก็ขอพรพระผู้ เป็นเจ้าของ พวก ข. ก็ขอพรพระผู้เป็นเจ้าของ ถ้าพระผู้เป็นเจ้าของ มีอยู่ในรูปร่างนั้น ท่านก็คงจะปวดหัวเหมือนกัน ปวดหัว ว่า แหม!...มันขอทั้งสองข้าง ภูจะให้ใครดี ก็เลยทำเฉย ไม่ให้ใคร นั่งนึกว่าสมน้ำหน้ามัน ไปตีกันให้ตายถม แผ่นดินดีกว่า ก็เลยยกพวกตีกันเท่านั้นเอง เพราะว่า ขอพรไม่ถูก

ปัญหาทุกสิ่งแก้ไขได้

ถ้าเราไปขอพรพระผู้เป็นเจ้าของ เราก็ต้องหยุดรบ

วางอาวุธ แล้วก็มานั่งพูดจากันตามประสาพี่น้อง ทำความเข้าใจกันในเรื่องปัญหาอะไรต่างๆ เพราะว่าปัญหาต่างๆ นั้นเป็นเรื่องที่แก้ได้ ไม่ใช่แก้ไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในครอบครัว เป็นปัญหาในวงงาน ปัญหาของชาติของโลก มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้นมนุษย์ก็ควรจะแก้ไขปัญหานั้นได้ แต่ว่ามนุษย์เรานี้ไม่เชื่อธรรมะ ไม่อยู่กับฝ่ายธรรมะ หรือพระผู้เป็นเจ้า เราสมัครไปอยู่กับพวกผี พวกซาตาน สุดท้ายแต่ฝืนมันสั่ง สั่งให้ไปรบกันให้ทำการได้ดินเบียดเบียนกันช่มเหล่งกัน ให้รวมพวกรวมหมู่ต่อสู้ ไม่ใช่รวมพวกรวมหมู่เพื่อสร้างเพื่อทำลายปัญหา เพื่อสร้างสันติให้แก่มโลก แต่รวมพวกรวมหมู่เพื่อต่อสู้กันต่อไป เพื่อทำลายล้างกันต่อไป

ทำสิ่งใด...จักได้สิ่งนั้นเป็นการตอบแทน

ถ้าพระผู้เป็นเจ้าด่าลงมาจากสวรรค์ได้ แล้วก็เข้า

สถานีวิทย์ของนานาชาติได้ ป่านนี้คงจะได้ยินเสียงของ
พระผู้เป็นเจ้าบอกว่า ชาวโลกมันจะฉิบหายกันใหญ่แล้ว
มันไม่เชื่อคำของข้า ข้าสร้างมันมา แต่มันไม่รู้จักบุญคุณ
ของข้า มันกำลังทรยศต่อผู้สร้าง มนุษย์จะต้องถูกลงโทษ
เป็นการใหญ่ ไม่มีใครมาลงโทษหรอก การกระทำของ
แต่ละพวก แต่ละหมู่ แต่ละคนนั้นแหละลงโทษตัวเอง
ให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน

เด็กๆ ไม่ไปโรงเรียนก็ถูกพระผู้เป็นเจ้าลงโทษ
คือให้โง่ไม่มีความรู้ความฉลาด เมื่อเป็นเด็กไม่มีความรู้
โตขึ้นยังโง่หนักเข้าไปอีก โง่ขนาดเด็กยังโง่ไม่เท่าใด แต่
พอเป็นหนุ่มโง่หนักกว่าเด็ก พออายุกลางคนยังโง่หนัก
ไปอีก ยิ่งแก่ก็ยิ่งโง่หนักไปอีก ถูกลงโทษตลอดเวลา...
ลงโทษเพราะว่าเราหนีโรงเรียน ท่านก็ลงโทษให้เราโง่
ตลอดไป

คนใดประพฤติดะไรเหลวไหล เช่นว่าเราไปเที่ยว
ดื่มเหล้า ไปเที่ยวเสเพลสนุกสนาน ก็ถูกลงโทษอยู่ตลอด

เวลา กรรมของผู้นั้นแหละลงโทษผู้ตัวเอง อันนี้เรียกว่าโทษของธรรมชาติที่ต้องได้รับอยู่ตลอดเวลา

แต่ว่ามนุษย์เราก็อีกแหละ ไม่รู้จักเข็ดไม่รู้จักหลาบ เหมือนเด็กถูกเขียนแล้วไม่กลัวไม่เรียว พอถูกเขียนเสร็จแล้วก็ไปเที่ยวต่อไปอีก กลับมาถูกเขียนอีกแล้ว ก็ไปเที่ยวอีกต่อไป จนกระทั่งเสียผู้เสียคนไปเลย อันนี้เป็นตัวอย่าง มนุษย์เราเวลานี้ก็คือ ไม่เชื่อฟังคำพระที่นำมาสอนมาเตือน จึงได้เกิดความวุ่นวาย

ทาสแห่งพระรัตนตรัย

ทีนี้ถ้าเราเป็นผู้ถือธรรมะ ในฐานะเป็นพุทธบริษัท เราก็มอบถวายจิตใจให้แก่พระธรรม ให้ถือว่าร่างกายของเรา นี่คือธรรมตัวเราเกิดจากธรรมหล่อเลี้ยงไว้ เราก็ควรจะยกร่างกายจิตใจให้แก่พระธรรมไปเสียเลย ไม่เอาไว้เป็นของตัวเอง ไม่เอาไว้ให้ตัวใช้

เวลาเราทำวัตรสวดมนต์ตอนเย็น ถ้าญาติโยมทำ
วัตรแบบที่พระทำวัตร มีคำกล่าวอันหนึ่งว่า...

พุทฺธสฺสหาสมิ ทาโส ว พุทฺโธ เม สามิกิสฺสโร

...ข้าพเจ้ามอบกายถวายชีวิตแด่พระพุทธเจ้า

...พระพุทธเจ้ามีอิสระเหนือชีวิตของข้าพเจ้า

หรือพูดว่า

...พระพุทธเจ้าเป็นนายของเรา

...พระธรรมเป็นนายของเรา

...พระสงฆ์เป็นนายของเรา

...เราเป็นทาสพระพุทธเจ้า

...เราเป็นทาสพระธรรม

...เราเป็นทาสพระสงฆ์

คำสวดมนต์ที่เราสวดนั้นไม่ใช่สวดไปเฉยๆ แต่
ถ้าเรามานึกถึงความหมายว่า เรื่องที่เรากล่าวไม่ใช่เรื่อง
ย่อยๆ ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย แต่มากล่าวมอบกายถวายชีวิต
แก่พระพุทธเจ้า มอบกายถวายชีวิตแก่พระธรรม แก่

พระสงฆ์ เรายอมเป็นทาสพระพุทธเจ้า พระธรรม
พระสงฆ์ เรายกให้พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์
มีอิสระเหนือชีวิตของเรา

เมื่อเรานึกถึงคำกล่าวเช่นนี้แล้ว เราก็ควรจะได้
ปฏิบัติอย่างเป็นทาสผู้จงรักภักดี การเป็นทาสพระ
พุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ นั่นก็คือเป็นทาสธรรมะ
การเป็นทาสธรรมะ ก็คือหมายความว่า ยอมโดยไม่มี
เงื่อนไขต่อธรรมะที่เรานำมาใช้ในชีวิตประจำวัน สิ่งใด
ธรรมะว่าชั่วเราไม่ทำสิ่งนั้น สิ่งใดธรรมะว่าดีเราจะปฏิบัติ
สิ่งนั้น เพราะเราเป็นทาสผู้ภักดีต่อพระธรรมเหมือน
คนใช้ที่ภักดีต่อนาย นายจะใช้ให้ทำอะไรก็ทำตาม
ทุกอย่าง แม้นายทุบเอามึงก็ไม่โกรธไม่เคือง เพราะยอม
แล้ว ยอมเป็นทาสให้เขาใช้ เขาจะทุบจะตีก็ช่างเขาเถอะ
ฉันใด

เมื่อเรายอมเป็นทาสพระธรรม เราก็ทำตาม
พระธรรม เราไม่ขัดขืนพระธรรม สิ่งใดที่พระธรรมห้าม

เราก็ไม่ปฏิบัติสิ่งนั้น สิ่งใดที่ท่านแนะนำให้ทำเราก็ทำสิ่งนั้น
อันนี้แหละจะช่วยให้ชีวิตของเราก้าวหน้าเป็นไปด้วยดี
ไม่มีความวุ่นวาย ไม่มีความเดือดร้อนเกิดขึ้นในทางใจ
เพราะเราเป็นผู้ยอมเสียแล้ว

อย่าให้วัตถุมีอำนาจเหนือจิตใจ

แต่ว่าสังคมในยุคปัจจุบันนี้ มีความตื้อด้านกัน
มากขึ้น เพราะอะไร?... เพราะฝัมนั้นมีความเจริญ ธรรมะ
กลับเสื่อมลงไป ความเจริญของฝัมนั้นได้แก่ การเจริญ
สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นวัตถุ อันเป็นเครื่องยั่ววนชวนใจให้
มนุษย์อยากได้พอใจในสิ่งนั้นๆ แล้วเราก็แข่งกันแสวงหา
แข่งกันทำแข่งกันสร้าง แข่งกันขายแข่งกันซื้อมากมาย
กายกองจะเป็นเหตุให้เกิดปัญหา ของที่มีอยู่จะไม่พอกิน
พอใช้ เพราะเราใช้เกินความต้องการของร่างกาย เรามา
คิดกันง่ายๆ เรารับประทานอาหารมื้อหนึ่งเรารับประทาน

เกินความต้องการของร่างกายหรือไม่ เราดื่มอะไรเกินความต้องการหรือไม่ ความจำเป็นของร่างกาย เครื่องนุ่งห่มที่เรามิใช้มันเกินความจำเป็นของร่างกายหรือไม่ หรืออะไรอื่นๆอีกหลายอย่าง ที่เราเอามาใช้อยู่ในชีวิตประจำวันเกินความจำเป็นหรือไม่ ถ้าพิจารณาแล้วก็จะเห็นว่ามันมีส่วนเกินอยู่ไม่ใช่น้อย...

คนในสมัยโบราณ วัตถุยังไม่เจริญเขายังอยู่กันได้ อยู่กันอย่างสบายไม่วุ่นวายเดือดร้อนอย่างพวกเรา สมัยนี้ ปัญหาไม่ค่อยมีโรคประสาทไม่ค่อยมี...สมัยก่อนนี้ เพราะไม่มีเรื่องที่จะต้องคิดมาก เป็นอยู่อย่างธรรมชาติ ง่ายๆ ออกไปทำงานปลูกผักรับประทาน ร่างกายแข็งแรง เติบโตใหญ่กว่าพวกเราในสมัยนี้ ดูรูปร่างคนโบราณเขาใหญ่แข็งแรง สมัยนี้เราเรียกว่า อยู่ดีกินดี มีการโฆษณาเรื้อยให้กินอาหารอย่างนั้นอย่างนี้

ในสมัยก่อนไม่มีการโฆษณาอะไรหรอก เขากินกันตามเรื่อง รุนคุณปู่ คุณย่า ร่างกายแข็งแรง อายุมัน

ขวัญยืนกว่าพวกเราในสมัยนี้ สมัยนี้วิทยาศาสตร์ยังไม่เจริญ การแพทย์ยังไม่เจริญอะไรก็ยังไม่เจริญ แต่ว่าเขามีร่างกายแข็งแรงเจริญเติบโต โรคภัยไข้เจ็บน้อย

ถ้าเราศึกษาคู่สมัยก่อน อายุ ๗๐-๘๐ ปี อยู่มาได้อย่างนี้ก็เพราะว่าเขาสบายทางใจ เขาไม่ค่อยมีปัญหา เขามีความเป็นอยู่พอประมาณ เครื่องนุ่งห่มก็ไม่มากอะไร พอติดขัดจึงไม่มีโรคภัยไข้เจ็บเกิดขึ้น

กลางคืนเดือนมืดเขาก็ก็นอนแล้ว เขาไม่มีโรงหนังให้ไปเที่ยวอดกันอยู่ในโรงหนังแคบๆ ซึ่งเต็มไปด้วยอากาศที่ไม่ค่อยดี ค่ำก็นอน...ตื่นแต่เช้ามีด...ออกไปป่าหาอาหารมารับประทานกัน ถึงฤดูฝนก็ปลูกพืชปลูกผัก เก็บไว้กินตอนหน้าแล้งต่อไป

แล้วก็ปลูกฝ้ายเอามาทอผ้า ทุกครอบครัวทอผ้าใช้เองช่วยตัวเองทั้งนั้น ก็รู้สึกว่ายู่กันอย่างสบาย ไม่มีปัญหา แต่เดี๋ยวนี้โลกเจริญ ถนนรถวิ่งไปได้ทั่วบ้านทั่วเมือง รถก็มากทับคนตายวันหนึ่งก็คนก็ไม่รู้

อยู่กันด้วยความรัก

คนสมัยก่อนนี้อยู่กันด้วยความรัก ความเมตตา
ปรารถนาดีต่อกัน มีอะไรก็แบ่งกันกินแบ่งกันใช้ ไม่เอา
รัดเอาเปรียบกัน เขาเชื่อสัตย์ต่อกัน ถ้านาย ก. ไปยืมเงิน
นาย ข. แล้วเขาบอกว่าจะเอามาให้เมื่อใด ถึงวันนั้นเขา
ก็เอามาให้ ถ้าไม่มีให้เขาก็บอกว่ายังไม่มี ต้องรอไปก่อน
ผู้ให้ยืมก็ไม่ว่าอะไร ไม่คิดดอกเบี้ยเพิ่ม เขาให้ด้วยการ
ช่วยเหลือเจือจุนกันฉันท์พี่ฉันท์น้อง อยู่กันด้วยความ
สงบสุข

คนสมัยก่อนเขียนหนังสือไม่เป็น สัญญาไม่เคย
ทำ...สัญญากับปากทั้งนั้น แต่เขาไม่ค่อยเบี้ยว สมัยนี้เขียน
หนังสือได้ แต่ว่าเขียนหนังสือให้เบี้ยวได้ ยิ่งฉลาดมากขึ้น
ก็ยิ่งเบี้ยวมากขึ้น ยิ่งเอาเปรียบคนที่ไม่รู้ทันเหตุการณ์
มากขึ้น มันเป็นอย่างนี้เพราะสังคมเรามีเรื่องแข่งขันกัน
ในเรื่องการจะมีจะได้มากเกินไป จึงเกิดเป็นปัญหาที่มีความ
ทุกข์ความเดือดร้อน

ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด

เมื่อพูดไปในรูปร่างนี้ญาติโยมบางทีหรือคนหนุ่มๆ อาจคิดว่าถ้าอย่างนั้น เราจะไม่ต้องทำอะไรละซี ไม่ต้องพัฒนา ไม่ต้องสร้างชาติบ้านเมือง อยู่กันเฉยๆ จึงจะชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติธรรม...อย่างนั้นก็ไม่ได้ถูก เรียกว่าทำอย่างนั้นก็ไม่ใช่ผู้ประพฤติธรรมเหมือนกันแหละ เราต้องทำตามหน้าที่ มีอะไรก็ต้องทำไป เช่นเราเป็นเด็ก อยู่ในวัยของการศึกษา ก็ต้องรู้หน้าที่ว่าเราเป็นเด็ก ต้องเล่าเรียนเขียนอ่าน ต้องเตรียมหาวิชาใส่ตัวไว้ เพราะสักวันหนึ่งเราจะเป็นผู้ใหญ่ เราจะต้องช่วยตัวเอง จะต้องพึ่งตัวเอง

อันลูกที่เกิดมาในครอบครัวใดๆก็ตาม มันมีอยู่ ๓ ประเภทนับเป็นอย่างไร?

คือ ลูกคนหนึ่ง...เกิดมาดีกว่าพ่อแม่ คนหนึ่ง...เกิดมาพอเสมอพ่อแม่ ลูกคนหนึ่ง...เกิดมาเลวกว่าพ่อแม่ พระพุทธเจ้าท่านว่าอย่างนั้น...

ลูกที่เกิดมาดีกว่าพ่อแม่ เรียกว่า...ดีทุกแง่ทุกมุม การศึกษาดีกว่า มีความก้าวหน้ากว่า ความประพฤติก็ดีกว่า น้ำใจก็สูงกว่า อย่างนี้เรียกว่า สูงกว่าพ่อแม่ทั้งกาย ทั้งใจ ทั้งการศึกษาและทั้งการปฏิบัติงาน ครอบครัวยุคใด มีลูกดีกว่าพ่อแม่ ครอบครัวนั้นเจริญก้าวหน้า สกุลมังคัง ไม่ล่มจม

แต่ว่าสกุลใด ไม่มีลูกดีกว่าพ่อแม่ เรียกว่า...พอเสมอ...ถ้าเสมอก็ก็น่าเสียดาย เพราะโลกมันก้าวหน้า แต่คนไม่ก้าวหน้าก็จะไปทันโลกได้อย่างไร ผู้เป็นลูกคนใดเกิดมาเสมอพ่อแม่ เช่นพ่อเรียนได้ ม.ศ.๓ ลูกก็เรียนเท่าพ่อ ม.ศ.๓ แล้วมันจะไปรอดได้อย่างไร สมัยนี้เขาต้องได้ปริญญากันเป็นอย่างน้อย ปริญญาเมืองไทยก็ยังไม่พอ ต้องไปเมืองนอก ถ้าได้ไปนอกได้มาสักแผ่นก็ค่อยยังชั่ว ขึ้นหน่อย ได้จริงไม่จริงก็พอจะรอดได้สักปีสองปี อย่างนี้เรียกว่าก้าวหน้าไปหน่อยในด้านการศึกษา ถ้าว่าเสมอ ก็ไปไม่รอด

ส่วนที่เร็วกว่าพ่อแม่ไม่ต้องพูดถึง ไม่มีอะไรที่เรียกว่าก้าวหน้าเลยแม้แต่หน่อย

สร้างความก้าวหน้าให้เกิดขึ้นกับตนเอง

เด็กๆทุกคนที่มาวัดนี้ ก็ต้องจำไว้ด้วย แล้วก็ต้องคอยบอกตัวเองสอนตัวเองเอาไว้เสมอว่า เราจะต้องเป็น “อภิชาตบุตร” คือบุตรที่ดีกว่าพ่อแม่ทุกแง่ทุกมุม อะไรก็ให้สูงกว่า ให้ดีกว่าไว้ เริ่มต้นก็ต้องให้ดีในด้านการศึกษา ให้ก้าวหน้ากว่าคุณพ่อคุณแม่ คุณพ่อคุณแม่มีความรู้ขนาดนี้ เราต้องเรียนให้เก่งกว่านั้น ให้ดีขึ้นไปยิ่งขึ้นกว่านั้น ต่อไปก็ปรับปรุงตัวเองให้มีความประพฤติสูงกว่า ประณีตกว่าความประพฤติของพ่อแม่ อย่าเอาเพียงแต่ว่า เเท่านี้ก็พอแล้วมันก็ได้...

ถ้าเราคิดไว้ได้อย่างนี้แล้วก็สบาย บางทีตกต่ำ คือ พ่อ แม่ คุณปู่ คุณตา คุณย่า คุณยายเลี้ยงลูกมาดี ให้

การเล่าเรียนศึกษา ที่นี้ลูกมันเจริญด้วยการศึกษาเข้ามา
อยู่ในกรุงเทพฯ กรุงเทพฯนี้เป็นแหล่งที่เพาะเชื้อแห่งความ
เสื่อมโทรมไมใช่น้อยเหมือนกัน ตนเองมาอยู่ที่กรุงเทพฯ
แต่งงานมีลูกเกิดที่กรุงเทพฯ ก็เป็นชาวกรุงเสียแล้วไม่ใช่
ชาวบ้านนอก...

พ่อแม่เป็นชาวบ้านนอก สมมติว่าเป็นชาวเหนือ
ชาวใต้ชาวอะไรก็ตามประพตติเรียบร้อย พอมากรุงเทพฯ
เชื้อโรคกรุงเทพฯเข้าสู่ร่างกาย เลยไม่เอาเรื่องในการศึกษา
เล่าเรียน หนีไปเที่ยว หนีไปเล่นเพลงชาโดว์ชาดอะไร
กับเขาเสีย สนุกไปกับเรื่องร้องรำทำเพลง ไม่เรียนหนังสือ
นึกว่าจะพอกินหรือ มันก็ไม่พอกินพอใช้...ถ้าเราไม่มี
ความรู้

ถ้าเราชอบดนตรีก็ต้องเรียนให้มันสูง ไปเรียนที่
มหาวิทยาลัยศิลปากร เรียนแผนกอย่างนั้น เราก็จะ
ก้าวหน้ามีวิชา ไม่ใช่ไปเป็นคนตีกลองจนกระทั่งตาย มัน
เอาตัวไม่รอด เราจะเป็นนักดนตรีมันต้องเขียนเพลงเอง

ประดิษฐ์เพลงใหม่ๆ เขียนเพลงปลุกใจคนให้ตื่นตัว ให้ก้าวหน้า ให้เข้าหาธรรมะธัมโม ให้เป็นคนเรียบร้อย ถ้าเราบรรเลงเพลงให้คนจะต๋อยกัน มันได้ยินแล้วมันหยุดต๋อยกันก็ใช้ได้ ก็เหมือนกับพระอภัยปาเป้า ปอเป้าขึ้นมา ทหารก็วิ่งกลับเป็นแถว หรือว่าบางทีพอได้ยินเสียงปี่ก็คิดถึงเมีย คิดถึงครอบครัว เลยไม่ยอกรบ...ทั้งอาวุธ กลับบ้าน บ้านเมืองก็สงบเท่านั้นเอง ถ้าเราเป็นนักดนตรีก็ต้องขนาดอย่างนั้น ถ้าเราจะเป็นคนทำอะไรอื่นก็ต้องคิดก้าวหน้าให้มันมากขึ้นไป

สมมติว่า พ่อแม่เรามีร้านค้าขาย เป็นร้านขายของชำ เราก็ต้องนึกไว้ในใจสร้างภาพไว้ในใจว่า ถ้าเราโตขึ้นเราจะขยายร้านชานี้ให้เป็นห้าง ให้เป็นห้างขายสรรพสินค้า ให้มันใหญ่โตเท่านี้ ให้มันเจริญเท่านี้ แล้วมันจะเจริญขึ้นได้อย่างไร ถ้าเราไม่มีความรู้ไม่มีปัญญาจะขยายได้ไหม ก็ไปไม่รอด เราจะต้องเล่าเรียนเขียนอ่านเท่าที่โอกาสที่มีอยู่จะอำนวยให้

พ่อแม่บางคนรักลูกมาก เอาลูกไปเข้าโรงเรียน
ชั้นดีทั้งนั้นแหละ สมัยก่อนโรงเรียนชั้นดีในเมืองไทยเขา
สอนดี เพราะเด็กมันน้อย...ก็คุมง่าย แต่เดี๋ยวนี้โรงเรียน
ชั้นดีก็อย่างนั้นแหละ เด็กมันมากคุมไม่ไหว ถ้าเด็กมัน
ไม่คุมตัวเอง...มันก็เอาตัวไม่รอด

รู้จักควบคุมตนเอง

ทีนี้เมื่อเราไปอยู่โรงเรียนชั้นดี เราก็ต้องควบคุม
ตัวเอง อย่าไปคบเพื่อนชั่ว เพื่อนเหลวไหล เพื่อนไม่เอา
ถ่าน เพื่อนใช้สตางค์เปลือง พอนั่งลงก็คุยแต่เรื่องหนึ่ง
เรื่องละคร เรื่องไปเที่ยวสนุกสนาน เราต้องรีบลุกขึ้นหนี
จากเพื่อนคนนั้นได้แล้ว เพราะว่าเพื่อนคนนั้นผีเข้าสิงแล้ว
เราอย่าไปนั่งใกล้ เพราะว่าผีมันจะลามมาเข้าเราด้วย
เราต้องลุกขึ้นไปนั่งที่อื่น

ถ้าไปนั่งกับเพื่อนคนใด เขาคุยว่า เอ...เมื่อวาน

เราเรียนตรงนั้นนะ ครูสอนว่าอย่างไรนะ มันมีปัญหาวา
อะไรบ้าง เธอจำได้ไหม เธอเข้าใจไหม ในเรื่องที่ครูสอน
เมื่อวานนี้ ไปที่บ้านเธอไปอ่านหรือเปล่า ไปคิดไปค้น
หรือเปล่า เพื่อนแบบนี้เรานั่งใกล้แล้วก็นั่งต่อไปเถอะ
เพราะว่าเพื่อนแบบนั้นเขาเป็นคนมีธรรม เป็นคนรักตัว
รักความก้าวหน้า รักวิชาความรู้ ถ้าเรานั่งใกล้เราก็เจริญ
ไม่มีความตกต่ำ

คาถาสรางความก้าวหน้า

เด็กๆเราบางทีไม่รู้ เห็นเพื่อนคนไหนที่คุยสนุก
แหมเข้าไปคลอเคลียเชียว เพื่อนคนนั้นสับสนบุหรีก็เกลียด
มาให้สับสน บุหรีธรรมดามันไม่ร่อย ต้องยัดผงขาวๆ
เข้าไปมั้ง มันจะได้เสียคนไวๆ เลยไปสับสนขาวเข้าให้ ก็
เลยกลายเป็นคนเสียไปพ่อแม่ก็เอาหัวเขาเซ็ดน้ำตา เป็น
เสียอย่างนี้แล้วมันจะก้าวหน้าได้อย่างไร

คนหนุ่มๆ น้อยๆ ทั้งหลาย ก็ต้องคิดไว้ในแง่
 อย่างนี้ เราต้องถามตัวเองไว้บ้างในเรื่องอย่างนี้ ต้องคิด
 เป็นคนก้าวหน้าทุกแง่ทุกมุม มองดูคุณพ่อคุณแม่แล้ว
 ต้องพูดกับตัวเองว่า ฉันต้องให้เจริญกว่าพ่อแม่ ฉันต้อง
 ให้ดีกว่าพ่อแม่ ต้องให้เก่งกว่าคุณพ่อคุณแม่ ถ้าคิดท้อ
 คาถาอันนี้ไว้ในใจ เรียกว่า ปลุกตัวเองไว้ เสกตัวเองเอา
 ไว้อย่างนี้บ่อยๆ พลังงานมันก็จะเกิดขึ้นภายในใจ และ
 ความกระตือรือร้นก็จะเกิดขึ้นในใจ

คนเราถ้าพูดอะไรบ่อยๆ ในทางสร้างสรรค์ชีวิต
 ก็จะเต็มไปด้วยความสร้างสรรค์ ถ้าพูดในเรื่องทำลาย
 ตัวเองบ่อยๆ ชีวิตก็จะเป็นไปในทางทำลาย เช่น ตื่น
 แต่เช้าเราก็พูดว่า ภูนี้มันไม่ไหวแล้ว ชี้เกียจเรียนเต็มที
 แล้ว สามวันเท่านั้นไม่อยากไปโรงเรียนแล้ว เพราะมัน
 ท่องแต่คาถาชี้เกียจทุกวันทุกเวลา แล้วมันจะไปเรียนได้
 อย่างไร?

เพราะฉะนั้น ผู้ปกครองต้องสอนให้ลูกท่อง

คาถาเสียใหม่ ตื่นเช้าต้องให้ท่องว่า เราจะก้าวหน้า เราจะเป็นคนมีความรู้ในวิชามากๆ เราจะเป็นคนเอางานเอาการ เราจะไม่เหลวไหล เราจะรักพ่อแม่ เราจะเรียนให้พ่อแม่ชื่นใจสบายใจ

เรานึกอย่างนั้น เรียกว่าเสกตัวเองในทางที่ถูกทางที่ชอบ เป็นเด็กต้องเสกอย่างนั้น เป็นคนหนุ่มๆก็เหมือนกัน ถ้าเรารู้สึกตัวว่าเรามันเป็นคนหนุ่มขึ้นแล้ว กำลังจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่เต็มที แต่ว่าเรามีความรู้พอเลี้ยงตัวได้ไหม หรือว่าเราเป็นหนุ่มแบบกาฝากคุณพ่อคุณแม่ ต้องเกาะท่านกินเรื่อยไปใช่ไหม ไม่ได้แบบนี้มันก็ไม่ไหว น้าละอาย เราจึงต้องรีบทำอะไรที่จะช่วยตัวเอง

รักษาเกียรติ และมีความซื่อสัตย์

ถ้าได้งานได้การทำแล้วไป ถ้าทำที่ไหนอย่าให้เสียชื่อพ่อแม่อย่าให้เสียชื่อครูบาอาจารย์ อย่าให้เสียชื่อ

สำนักเรียน เราต้องรักตัว รักสำนักเรียน รักพ่อแม่ ถ้าไปทำงานปนกันกับคนต่างประเทศ เราก็ต้องนึกว่าเรามันเลือดเนื้อเชื้อไขเป็นไทย เราไม่เอาความเป็นไทยมาเที่ยวทิ้งไว้แถวนี้ เราจะต้องรักษาความเป็นไทยของเราไว้ เป็นไทยมันต้องไว้ลาย ไว้ชื่อ ไปทำงานที่ไหนให้เขาสื่อว่าเก่ง ว่าชื่อสัตย์สุจริต เองงานเอาการ ไม่เหลวไหล อย่าให้เขาสื่อว่า คนไทยแล้วมันไม่ไหว ชี้เกียดเหลือเกิน ไม่เอางานเอาการ อย่างนี้เขาเรียกว่าขายหน้า เมื่อไปอยู่ที่ไหนขายหน้าตลอดเวลา อย่าให้เขาดูหมิ่นชาติเรา อย่าให้ดูหมิ่นเกียรติของเรา

เราเข้าไปที่ไหน ต้องเข้าไปด้วยความภาคภูมิใจ ว่า เรามีเลือดเนื้อเชื้อไขเป็นไทย ทำงานด้วยจิตใจที่เป็นไทย ทำงานด้วยจิตใจที่เป็นไทยก็คือว่าไม่ตกอยู่ในอำนาจฝ่ายต่ำ ไม่เอารัดเอาเปรียบ เป็นคนรักการงาน เป็นคนชื่อสัตย์สุจริตต่องาน ทำงานให้เขาเห็นว่า เราก็เป็นคนเก่งเหมือนกัน เราทำเป็น เราทำได้ ความไว้วางใจก็จะ

เกิดขึ้นในคนไทย ในชาติในประเทศของเรา ชื่อเสียงของเราก็จะดีขึ้น ตามหน้าที่ที่เรากระทำ เรานึกเราคิดไว้ในรูปอย่างนี้ก็จะก้าวหน้า

คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่

ทีนี้สิ่งใดที่มันทำลายตัวเรา เป็นชวากหนาม เป็นอุปสรรคทำให้ชีวิตไม่ก้าวหน้า เราต้องรีบฟันฝ่าสิ่งนั้นไป อย่ายอมให้สิ่งนั้นมาทำลายเราเป็นอันขาด เป็นไทยต้องสู้ แต่อย่าไปสู้ด้วยการยกพวกตีกัน

เดี๋ยวนี้นักเรียนอาชีวะเขาชอบสู้ เขาถือว่าเลือดไทยมันต้องสู้ แต่ไม่ไปสู้กับใครละ ไม่สู้กับความชั่วที่เกิดขึ้นในใจ ไม่สู้กับสิ่งชั่วร้าย แต่ไปสู้กับเพื่อนไทยด้วยกัน เอาไม้ตะบองตีหัวคนไทย เอาไม้ดแทงพุงคนไทย แล้วก็ให้หมอไทยรักษาต่อไป...มันไม่ได้เรื่องอะไร อย่างนี้มันเสียหาย เราไม่ควรทำอย่างนั้น

มีลูกมีเต้าก็คอยสอน คอยเตือน ให้รักเกียรติ ให้รักชาติบ้านเมือง อย่าไปทำลายอย่าไปทะเลาะกันเอง เรื่องเล็กๆ น้อยๆ ให้อภัยกันเสียบ้าง ขอกันกินมันมากกว่านั้น

ถ้าเราได้พูดได้เตือนกันอย่างนั้นมันก็ดี วิद्यุกระจายเสียงเขาไม่ค่อยพูดเรื่องอย่างนี้ พูดแต่เรื่องอื่นซึ่งไม่เป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ เพลงที่ร้อง ทำไมนะเธอ จะ เธอจำ อะไรก็ไม่รู้ เอามาร้องกันอยู่ได้ มันไม่ค่อยได้สาระอะไร เมื่อไหร่จะได้ปฏิรูปกันเสียทีก็ไม่รู้ ให้มันเป็นเพลงปลุกใจเตือนใจ ให้เกิดความซึ้งลึกซึ้ง เกิดความรักงาน เกิดความไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ให้ละอายต่อการที่จะคิดเรื่องชั่ว ให้ละอายที่จะไปเดินกับคนที่ชั่วคนที่ร้าย ละอายในการที่จะเข้าไปในสถานที่ชั่วร้าย ถ้าเรามีบทเพลงบทร้อง มีคำเตือนจิตสะกิดใจบ่อยๆ ในเรื่องอย่างนี้ เรียกว่าเป็นคำขวัญของชาติของบ้านเมือง ให้มันเพราะๆ เปลี่ยนไปตามกาลตามสมัย

คนไทยเราก็จะได้ยินแต่เสียงดีเสียงงาม เตือนจิตสะกิดใจ
ให้เกิดความก้าวหน้าในทางที่ถูกในทางที่ชอบ ก็จะเป็น
การสร้างสรรค์ตัวเรา ชาติประเทศให้เจริญตามหลักธรรม
ของพระพุทธเจ้า

คำสอนของพระพุทธเจ้านั้นไม่ขัดกับสิ่งทั้งหลาย
ในโลก ไม่ว่าโลกต้องการอะไร เอาธรรมะมาประยุกต์ ใช้
ให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งนั้น เรียกว่าไม่ขัดกับการพัฒนา
การสร้างตัวสร้างตน แต่พร้อมๆกับการกระทำสิ่งนั้น
พระพุทธเจ้าท่านมีห้ามล่อกำกับใจไว้ว่า อย่าทำด้วยความ
เห็นแก่ตัว แต่ให้ทำเพื่องาน เพื่อความเจริญของส่วนรวม
ถ้าเราคิดในรูปอย่างนี้ ก็ไม่มีปัญหา เราก็จะอยู่ด้วยความ
สุภาพสบายใจ ไม่มีเรื่องอะไรเดือดร้อน...

ดังที่กล่าวมาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอจบการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงนี้

การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์

การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาที่จะได้แสดงปาฐกถาธรรมะอันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ แล้วตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

หมั่นพิจารณาทบทวนและปรับปรุงตนเอง

วันนี้เป็นวันอาทิตย์ ฤกษ์กาลเช้าพรรษาอาทิตย์แรกเพราะว่าเช้าพรรษาเมื่อแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ แล้วก็มาถึงวันอาทิตย์นี้ เป็นระยะที่เราได้อธิษฐานใจเพื่อจะอยู่

จำพรรษาหรือว่าอธิษฐานใจ เพื่อจะปฏิบัติกิจในทาง
พระศาสนาให้มากขึ้นไปเป็นพิเศษ ก็ถึงเวลาที่ควร
จะได้ทบทวนในสิ่งที่ผ่านมา ครบรอบ ๗ วันนี้จะได้
ทบทวนกันเสียสักครั้งหนึ่ง เพื่อจะได้รู้ว่าเป็นอย่างไร

คล้ายกับพ่อค้า ต้องบดูลบัญชีบ่อยๆเพื่อจะได้
รู้ว่า...การค้าเจริญหรือว่าเสื่อม ขาดทุน...หรือว่ามีกำไร
ขาดทุนเพราะอะไร มีกำไรเพราะอะไรต้องศึกษา ไม่ใช่
เรื่องง่ายๆ พ่อค้าจะต้องเหน็ดเหนื่อยพอสมควร เพราะ
ทำกิจผิดพลาดก็ขาดทุนย่อยยับ ถ้าทำถูกก็เจริญก้าวหน้า
เขาจึงตรวจสอบบัญชาน้ำบัญชีบ่อยๆ ไม่ใช่ทิ้งไว้นานๆ จึงจะ
ตรวจสักที ถ้ามีคนทุจริตทำบัญชีมันโก่งได้นาน เพราะ
นายห้างไม่สนใจ แล้วก็ไม่รู้เรื่องราวรับรายจ่าย เกิดความ
เสียหาย ฉันทใด

ในชีวิตเรานี้ก็เหมือนกัน เราจะต้องสอบสวน
ทวนถามตัวเองไว้ ว่าในรอบสัปดาห์หนึ่งๆนี้ ชีวิตเราเป็น
อย่างไร มีอะไรเกิดขึ้นในชีวิตของเราบ้าง สิ่งที่เกิดขึ้น

นั้นเป็นความเสื่อมหรือความเจริญ เป็นการก้าวหน้าหรือการถอยหลัง สิ่งที่ไม่เคยเกิด มันเกิดขึ้นบ้างหรือเปล่า สิ่งที่เกิดแล้วเป็นแล้วยังอยู่กับเราหรือเปล่า เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณา เพื่อให้รู้จักตัวเอง ให้รู้จักสิ่งที่เกิดมีอยู่ในตัวในใจของเรา ให้รู้ว่าสิ่งนี้มันเกิดจากอะไร แล้วให้อะไรแก่เราบ้าง เราควรจะแก้ไขปรับปรุงสิ่งนี้โดยวิธีใด

ถ้าเราหมั่นพิจารณาดักเตือนตนอยู่อย่างนี้ ความบกพร่องแม้จะเกิดก็ไม่นาน พอเกิดเรารู้ รู้แล้วเราก็กแก้ไข แต่ถ้าเราไม่ได้ตรวจสอบ เราก็ไม่รู้ว่าจะอะไรเป็นอะไร ถ้าเพลอกก็เพลอไปไกล ถ้านึกได้ก็หยุดไป

ฉะนั้น พระผู้มีพระภาคจึงสอนว่า ต้องหมั่นทบทวนเรื่องของตัวเอง คนอยู่ในวัยการศึกษาก็ต้องทบทวนบทเรียน คนที่ทำงานแล้ว ก็ต้องทบทวนผลงานที่เกิดขึ้นในรอบ ๗ วัน คนที่มาวัดถือศีลฟังธรรม ก็ต้องหมั่นตรวจสอบสภาพจิตใจว่า มีการขาดตกบกพร่องอะไรบ้าง มีอะไรเกิดขึ้น มีอะไรตั้งอยู่ มีอะไรหายไป สิ่ง

ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นฝ่ายใด เป็นฝ่ายกุศลคือฝ่ายดี เป็นฝ่าย
อกุศลคือฝ่ายชั่ว ถ้าฝ่ายดีก็เป็นความเจริญ ถ้าฝ่ายชั่วก็
เป็นความเสื่อม

เราไม่ได้อยู่เพื่อความเสื่อม แต่เราอยู่เพื่อความ
เจริญของชีวิตจึงต้องคิดทบทวนบ่อยๆ...ทบทวนประจำวัน
ทบทวนประจำสัปดาห์ ทบทวนประจำเดือน ถ้าสิ้นปีนี้
ทบทวนใหญ่เรียกว่างบบประจำปี จะได้รู้ว่าเราขาดทุน
หรือว่ามีกำไรในรอบปีที่ผ่านมา ความประพฤติ การ
ปฏิบัติของเราเป็นอย่างไร ฐานะเศรษฐกิจในครอบครัว
ของเราเป็นอย่างไร มีอะไรควรปรับปรุง มีอะไรควร
แก้ไขต่อไป

ถ้าเราบริหารงาน...ก็ต้องตรวจสอบเหมือนกัน
ที่งานมันล่มจมลงไปนั้น ก็เพราะว่าผู้ที่เป็นเจ้าของนั้น
ไม่ค่อยเอาใจใส่ ปล่อยให้ลูกน้องทำตามอำเภอใจ ถ้าได้
คนดีมีศีลธรรมก็ค่อยยังชั่วหน่อย ถ้าได้คนไม่ดี ไม่มี
ศีลธรรม การงานก็ตกต่ำล่มจมลงไปตามๆกัน

การทำงานของสังคม แม้ประเทศชาติก็เหมือนกัน ถ้าหากผู้บริหารประเทศชาติคอยเอาใจใส่ดูแล คอยสอบถามเรื่องราวต่างๆอยู่เสมอ ไม่ใช่นั่งรับรายงานอยู่แต่ว่างๆก็เดินไปดูเสียบ้าง วันนี้ไปที่นั่น พรุ่งนี้ไปที่โน่น...แอบไป ไม่ต้องให้เขายกธงต้อนรับ ไม่ต้องจัดคนมาตั้งขบวนแห่คำขวัญอย่างนั้นอย่างนี้ มันเป็นการเอาผักชีโรยหน้ากันเสียมากกว่า

เราควรจะไปเจียบบๆ ไปถึงศาลากลาง ไปถึงสำนักงาน ขึ้นไปบนกระทรวง จะได้รู้ว่าใครนั่งหลับ ใครนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ ใครนั่งเขียนจดหมายถึงแฟน หรือว่าใครทำอะไร อธิบดีมาแล้วหรือยัง ถ้าไปตรวจบ่อยๆ เต็มใจของดี แล้วก็จะดีขึ้น...ถ้าไปอย่างนั้น ถ้าโทรศัพท์ไปก่อนว่า “วันนี้ฉันจะไปตรวจกระทรวงมหาดไทย”...เรียบร้อย เขาจัดเรียบร้อยมาพร้อม...ตั้งแถวรับด้วย

ถ้าไม่บอกล่วงหน้า เข้าๆก็โผล่ไปเลย แอบขึ้นไปถึงเลย จะได้เห็นว่าใครมาสาย หรือว่าใครยังไม่มาทำงาน

ก็จะได้รู้เรื่องทำอย่างนี้สักหนสองหนเท่านั้น คนขยันขึ้น
เป็นกอง เพราะรู้ว่านายมา...แอบมาเสียด้วย แอบไปเข้า
บ้าง กลางวันบ้าง ไปตอนเย็นๆ ใกล้เคียงบ้าง เพราะคน
ทำงานบางที่ ๑๔.๓๐ เตรียมเลิกแล้ว จะกลับบ้านกันแล้ว
ยังไม่ถึง ๑๖.๓๐ มายืนรอรถเป็นแถวหน้าสำนักงานแล้ว
แสดงว่าเลิกไวเกินไป ยังไม่ทันหมดเวลาทำงานก็เลิกแล้ว
อย่างนี้มันก็ได้...

ผู้บริหารจึงต้องหมั่นไปตรวจสอบดูแล เอาใจใส่
จะไปจังหวัดไหนก็เหมือนกัน สมัยนี้ไปสะดวก ไม่ต้อง
บอกข่าวล่วงหน้า พอไปถึงก็ขึ้นไปบนศาลากลางไปตาม
สำนักงานต่างๆ พวกก็คงจะเป็นลมกันบ้าง...ตกใจเพราะ
ว่านายยกแอบมาไม่บอก อย่างนี้เรียกว่า “ตรวจการ” สมัย
โบราณเขาก็ทำกัน

เคยอ่านเรื่องอาบุญหะชันของในหลวงรัชกาลที่ ๕
หรือเปล่า ...อาหรับราตรี เรื่องอาบุญหะชัน พระเจ้ากาหลิบ
ปลอมตัวเป็นประชาชนไปฟังข่าวราชการ ชาวบ้านกินข้าว

แล้วนั่งคุยวิพากษ์วิจารณ์การเมือง วิวิจารณ์ราชการ
พระองค์ไปคอยเที่ยวสดับตรับฟัง รู้เรื่องรู้ราว มีเรื่องกัน
ไป...ดี น่าอ่านหนังสือเล่มนี้ นิทราชาคริต แต่งโดยรัชกาล
ที่ ๕ สมัยก่อนเขาให้เด็กนักเรียน...เรียนแล้วภาษาไทยดี
ขึ้นหน่อย เดียวนี้ไม่ได้เรียนหรือหนังสืออย่างนั้น เรียน
เรื่องแมวสีสวาท ภาษาไทยก็แย่งไปทุกวันทุกเวลาก็
เพราะว่าหนังสือมันง่ายเกินไป ไม่ค่อยได้เรียนลึกซึ่ง
ศัพท์แสงก็อ่อน เขียนหนังสือก็ไม่ค่อยเป็นตัว อย่างนี้มัน
ก็บกพร่อง

ถ้าเราทำงานรับผิดชอบด้านใด ก็แอบไปดูเสีย
บ้าง...ว่างๆแอบไปเยี่ยมโรงงานนั้นโรงงานนี้ เพื่อจะได้
สนทนาปราศรัยกับเจ้าของโรงงาน ได้ถามเรื่องอะไรต่างๆ
ว่ามีความบกพร่องอะไรเป็นอย่างไร จะแก้ไขอะไรบ้าง
ให้รัฐร่วมแรงร่วมใจอะไรบ้าง ก็จะได้รู้เรื่อง มันต้องไป
อย่างนั้น...แอบไป ไม่ต้องเอาตำรวจไปก็ได้ ไม่มีใคร
ทำร้ายหรือ...ไปเถอะ

นายกรัฐมนตรีของนิวซีแลนด์ เทียวเดินในตลาด ไม่มีตำรวจตามหลัง มีเลขานุการคนเดียว...เดินดูห้องโชว์ ทางหน้าต่าง เขาเรียกว่าวินโดว์โชว์ เดินดูนั่นดูนี่ เลิกงาน ตอนเที่ยงแถมเดินไปกินข้าวร้านไหนก็ได้ ไปกันสองคนกับ เลขานุฯ ไปนั่งกินเฉย...สบายๆ ไม่ต้องเอาตำรวจไป ล้อมหน้าล้อมหลัง เพราะเขาเลือกขึ้นมาให้เป็นนายกฯ ก็ไม่มีใครมุ่งร้าย แต่ถ้าเขามาเองโดยไม่มีใครเลือก มัน ก็อันตราย ...กลัว...เป็นโรคประสาทนอนไม่หลับ พอออกจากนายกฯก็ยิ้มออกหน่อย ไม่ต้องกลัวอะไรแล้ว ไปไหน ก็ไปได้อย่างอิสระ จะมาฟังเทศน์ที่วัดชลประทานฯ ก็ได้ ไม่ต้องให้ตำรวจคุมมา...มาเองก็สะดวกขึ้น...เสรีขึ้น

นายกฯต่างประเทศเขาไปอย่างนั้น นึกจะไปเขาก็ไปตามเรื่องของเขา ขับรถไปนอกบ้านนอกเมือง เขาก็ ขับไป ๒ คนกับเลขานุฯ พอได้คุยกัน ให้จดนั่นจดนี่ เห็น อะไรก็บันทึกมาให้ เขาทำงานอย่างนั้น เป็นคนของ ประชาชน เข้าถึงประชาชน บ้านเมืองก็ดีขึ้น

การปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากทุกข์

อันนี้พูดเรื่อง “พิจารณาตัวเอง” เลยสิ้นไกลไป
ถึงการเมืองการบ้าน สิ้นไว้บ้างก็ดีเหมือนกัน ตอนนี้เป็น
หัวเลี้ยวหัวต่อ เขาจะสร้างระบบกัน ให้มันก้าวหน้าไป
ในระบบประชาธิปไตย เรามาพุทธธรรมะกันต่อไปดีกว่า
เพราะว่าเรามาวัด เรามาเพื่อศึกษาธรรมะนี้ก็เพื่อให้
หลุดพ้นจากความทุกข์ในชีวิตประจำวัน

รู้จักความทุกข์

ญาติโยมมีความทุกข์อยู่บ้างหรือเปล่า? ถ้าเรียก
มาสัมภาษณ์ทีละคนๆ ก็จะมีเรื่องมีความทุกข์...กลุ่มใจ
บางทีบอกว่า “โอย! กลุ่มใจเหลือเกินค่ะ”

ถามว่า “กลุ่มใจเรื่องอะไร”...“บอกไม่ถูก” กลุ่ม
โดยไม่รู้เรื่องนี้มันลำบากนะ ถ้ากลุ่มรู้เรื่องนี้มันมีทางแก้
กลุ่มเพราะอะไร นี่เรียกว่ารู้จักทุกข์

หลักอริยสัจของพระพุทธเจ้า ข้อแรกให้รู้จักทุกข์ ให้รู้จักทุกข์ในชีวิตประจำวัน ให้รู้ว่าอะไรมันเกิดขึ้น เป็นทุกข์เพราะอะไร กลุ้มใจเรื่องอะไร มีปัญหาเรื่องอะไร นี่รู้จักทุกข์

รู้สาเหตุของความทุกข์

ข้อสอง เมื่อพบความทุกข์ ตามหลักการก็ต้องสืบต่อไปว่า เหตุมันมาจากไหน เหตุที่จะให้เกิดความทุกข์มันอยู่ที่อะไร?...โดยมากเราก็นึกไปถึงสิ่งภายนอก นึกไปถึงบุคคลบ้าง เหตุการณ์บ้าง อะไรต่ออะไรบ้าง ด้วยประการต่างๆ การนึกไปในรูปอย่างนั้นแก้ไม่ได้

ถ้านึกให้ถูก ตรงเป้าก็ต้องนึกว่า “ฉันทำผิดอะไร ลักอย่างไร...” ทำผิด อย่างน้อยๆทำผิดก็เพราะว่ารับสิ่งนั้นไว้ผิด รับด้วยอวิชชา...ด้วยความไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องอย่างนั้นๆ ถ้ารับไว้ด้วยอวิชชา มันก็ไม่ใช่ทุกข์หรอก นี่รับไว้

ด้วยอวิชา ด้วยความโง่เขลา รับสิ่งนั้นมาแล้วเอาสิ่งนั้น
มายึดไว้ในใจ เอามากกเอามากอดไว้ในใจของเรา ไม่ยอม
ปล่อยไม่ยอมวาง เขาสอนให้ปล่อยก็ปล่อยไม่ได้ สอนให้
วางก็วางไม่ได้ เอามายึดอยู่นั่นแหละ ยึดให้เป็นทุกข์
จะได้นั่งร้องไห้เล่น จะได้เอาน้ำตาอาวตคนเสียหน่อย
อย่างนี้ก็เรียกว่ารับไว้ผิด เมื่อรับไว้ผิดมันก็กลุ้มใจอยู่
เรื่อยไป...ไม่จบไม่สิ้น

แต่ถ้าเรารู้ว่าอันนี้เป็นความทุกข์ แล้วก็ศึกษาว่า
เหตุมันอยู่ที่ตรงไหน... อย่าไปนึกถึงเหตุภายนอก แต่
นึกว่าเหตุมันอยู่ที่ตัว “อุปาทาน”

อุปาทาน แปลว่า เข้าไปยึดถือไว้ว่าเป็นของตัว
ภาษาพระเรียกว่าอุปาทาน แปลว่า ยึดถืออยู่ในเรื่องนั้น
ติดอยู่ในเรื่องนั้น คิดถึงอยู่ในเรื่องนั้น แล้วก็ยึดถือ
ด้วยความเขลา ไม่ได้ใช้ปัญญาพิจารณา จึงได้เกิดความ
ทุกข์เพราะอุปาทาน...การเข้าไปยึดไว้ ไม่ยอมปล่อย
ไม่ยอมวาง

ละเสียซึ่งความยึดถือ

ใครมาอธิบายให้ฟังให้ปล่อยก็ปล่อยไม่ได้ เพราะไม่เคยหัดปล่อย เคยหัดทำไว้ตลอดเวลา หัดยึดถือมาตั้งแต่ตัวน้อยๆ เป็นเด็กก็สอนให้ยึดถือไอนั้นของกู ใอันของกู เรื่อยมา เลยยึดถืออย่างนั้นอย่างนี้ ไม่รู้จักคิดปล่อย คิดวาง... วางมันง่ายแต่ไม่วางจับไว้มันไม่ปล่อย มันก็ไม่พ้นจากความทุกข์ความเดือดร้อนทางใจ

ทางจะแก้ปัญหาวิตถุนั้น เราจะต้องรู้จักเรื่องความทุกข์ให้เข้าใจชัดเจน รู้จักทุกข์ให้มันชัดเจน ทุกข์ธรรมดาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนี้

เมื่อเรากลุ้มใจก็อย่านั่งกลุ้มเพียงอย่างเดียว แต่ควรจะถามตนเองว่า กลุ้มใจเรื่องอะไร?...เรารู้ว่ากลุ้มเรื่องอะไร เพราะว่าเราเองเป็นผู้กลุ้ม คนอื่นไม่ได้มาพลอยกลุ้มใจไปกับเรา เรากลุ้มของเราเอง เรากลุ้มเรื่องอะไร เรารู้ รู้เรื่องนั้น เมื่อรู้แล้วก็ควรจะต้องคิดด้วยปัญญาให้เห็นเรื่องนั้นชัดเจนแจ่มใส

เช่น สมมติว่าสมาชิกในครอบครัวถึงแก่กรรม
ลงไป ก็เป็นธรรมดาคนที่อยู่ข้างหลังก็ต้องมีความ
เศร้าโศกเสียใจ เพราะพลัดพรากจากสิ่งที่เรารัก เรา
ชอบใจ เราต้องการให้อยู่...ไม่ได้ อยู่สมดังที่เราต้องการ
เราก็มีความทุกข์เกิดขึ้น ทุกข์ตัวนั้นเกิดขึ้นเพราะอะไร
เพราะเรานึกว่าเป็น “ของเรา” สามีของเรา ลูกของเรา
หลานของเรา ญาติของเรา แล้วก็มีความทุกข์กับบุคคล
นั้นๆ ถ้าคนนั้นมีความดีมากๆ เราก็ยิ่งทุกข์มาก เสียหาย
“ดี” เสียหายว่า “ดี” มันหมดไปเสียแล้ว เพราะร่างกาย
นั้นไม่สามารถจะรองรับความดีได้ต่อไป เหมือนจาน
สำหรับใส่อาหารจานแตกเราก็เสียหายตรงนั้น เสียหาย
เพราะไม่ได้ใส่อาหารต่อไป เราเสียหายตรงนั้น...พอถึง
แก่กรรมไปเราก็เสียหาย ว่าคนนั้นไม่มีโอกาสทำความดี
ต่อเพื่อนมนุษย์อีก ถ้ายังอยู่ก็จะได้ทำความดีต่อไป คนดี
มากเราก็เสียหายมากเพราะเรารักมาก เราก็เสียหายมาก
เราเห็นประโยชน์ของคนนั้น

มองให้เห็นความจริงในสรรพสิ่งทั้งปวง

แต่ว่ารักนี้ “รักให้เป็นทุกข์” ก็มี “รักไม่ให้เป็นทุกข์” ก็มีเหมือนกัน รักให้เป็นทุกข์คือรักด้วยความยึดถือหลงใหลในบุคคลนั้น สำคัญว่าเป็น “ของฉัน” อยู่ตลอดเวลา ก็เป็นทุกข์ แต่ถ้าเรารักคุณงามความดีของบุคคลนั้น ไม่ใช่รักร่างกายของเขา เรารักความดีที่อยู่ในใจของเขา ความดีนั้นเป็นของที่อยู่ตลอดเวลา มีอยู่ตลอดเวลา แต่มันเข้าไปอาศัยในใจของบุคคลนั้น เรียกว่าอาศัยร่างของคนนั้นอยู่

เหมือนกับพวกคนทรงเจ้าเข้าผีเขาพูดกัน... ขอร่างหน่อยเถอะ... เอาไปทำอะไร?...เอาไปให้เจ้าเข้าหน่อย...เอาไปทรงเจ้า..เห็นคนรูปร่างหน้าตาดีก็เอาไปทรงเจ้าเสีย...เป็นร่างทรงแล้วก็ได้ปัจจัย เป็นร่างทรงนี้ได้ปัจจัย มีคนหนึ่งบอกว่า “เดี๋ยวนี้หนูค่อยสบายหน่อย เขาให้เป็นร่างทรง มีรายได้ประจำวัน ลูกศิษย์ที่เลื่อมใสวิญญานที่เข้าทรงก็มากขึ้น” แต่ว่าวิญญานให้

อะไรไม่ได้ก็ต้องให้แก่ผู้เป็นร่างทรง...ให้ปัจจัย บ้านช่อง
ไม่ดีก็ไปช่วยสร้างช่วยซ่อมให้ ให้ได้รับความสะดวก
เอาผีมาเป็นเครื่องมือหากินไป มันก็พออยู่ได้เหมือนกัน
เดี๋ยวนี้แยะนะ... เอาผีมาใช้ เอาวิญญาณของคนตาย
มาใช้ เอาร่างเป็นร่างทรงอย่างนี้

ร่างทรงของพระธรรม...ร่างทรงของผี

ร่างกายของเราทุกคนนี้ อย่าเอาเป็นร่างทรง
ของผีอย่างนั้นเลย แต่เอาเป็นร่างทรงของพระธรรม ให้
พระธรรมเข้ามาสัมผัสสถิตอยู่ในใจของเรา เอาร่างกายเป็น
ร่างทรงพระธรรม คนใดที่ใช้ร่างกายเป็น “ร่างทรงของ
พระธรรม”...คนนั้นเป็นคนดี ถ้าคนใดเอาร่างกายเป็น
ร่างทรงของผี...คนนั้นเป็นคนร้าย

คำว่า “ร่างทรงของผี” หมายความว่า เอา
ร่างกายนี้ไปเป็นที่อาศัยของกิเลส เป็นที่อาศัยของความ

โลก ของความโกรธ ความหลง ความริษยาพยาบาท
มานะแข่งดีถือตัว ยกตนข่มท่าน ตีเสมอท่าน ไม่รู้จัก
บุญคุณคนอะไรต่างๆ เอาร่างไปใส่สิ่งนั้น บรรจุสิ่งนั้น
ไว้เต็มอัตราศึกเลย ร่างกายนั้นก็ไม่ใช่ประโยชน์แก่ใคร
เวลาตายก็ไม่มีใครคิดถึง เพราะไม่มีความดีให้คิดถึง
จะไปคิดถึงอะไร....?

พวก “ไอ้เสือ” ตายนี้ ไม่มีคนเสียใจหรอก มีแต่
พูดว่า “เออ! ตายเสียทีก็ดีแล้ว แผ่นดินจะได้สูงขึ้นหน่อย”
หมายความว่าเมื่อมีชีวิตอยู่แผ่นดินทรุดลงไปด้วยความ
หนักของคนๆ นั้น.. หนักความชั่ว... ไม่ใช่เรื่องอะไรพอตาย
ก็ “สาธุ ตายเสียทีดีแล้ว แผ่นดินจะได้สูงขึ้นสักหน่อย”

มีเรื่องเล่าไว้ในธรรมบทว่า... พระเจ้าแผ่นดิน
องค์หนึ่ง โหดร้ายทารุณกับประชาชน ที่หลังสวรรคต
ชาวบ้านยกธงทั้งเมืองเลย ยกธง ตามประทีปโคมไฟ
สว่างไสว แสดงความดีใจ แต่มีนายประตุนั่งร้องไห้
...นั่งร้องอยู่คนเดียว คนเข้าไปถามว่า “คนเขาดีใจกัน

ทั้งเมืองที่พระราชองค์นี้ตาย ท่านร้องให้ทำไม?”

เขาบอกว่า “กลัว”

ถามว่า “กลัวอะไร?”

“กลัวว่าพระราชไปเกิดเมืองนรกจะไปสร้างปัญหาให้แก่พวกเมืองนรกอีก”

อยู่เมืองคนก็สร้างปัญหาไว้เยอะ กลัวว่าจะไปสร้างปัญหาให้แก่เมืองนรกอีก...แกจึงเสียใจ วิตกกังวล แทนชาวนรกทั้งหลายว่าจะได้วิญญูณร้ายไปเกิด จะไปสร้างปัญหาต่อไป แกเสียใจอย่างนั้น ไม่ใช่เสียใจเพราะเสียตายอะไร...ไม่ใช่ เสียใจว่าจะไปสร้างปัญหาต่อไป เพราะอยู่เมืองคนสร้างปัญหาลดเวลา

คน...ถ้าใช้ร่างกายในทางอย่างนี้ก็ไม่เป็นที่รักของใครๆ ไม่เป็นที่ชอบใจของใคร แต่ถ้าวร่างกายของเขาเป็นที่อาศัยของพระธรรม เขาทำแต่เรื่องดี คิดแต่เรื่องดี พูดแต่เรื่องดี ทำเรื่องดี ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ประชาชน เท่าที่ตนสามารถจะกระทำได้

เราได้รับประโยชน์จากคนนั้น เราก็กินตาย อย่างนี้ก็เรียกว่า...เสียใจเป็นทุกข์เพราะเราไปยึดในร่างกายของคนๆนั้น

สังขาร : การปรุงแต่งของสรรพสิ่ง

แต่ถ้าเราคิดให้ลึกซึ้งลงไป เราก็ก็น่าจะต้องเป็นทุกข์เพราะสิ่งนั้น คือมันต้องรู้จักแยก ว่าอะไรเป็นของแท้ อะไรเป็นของปลอม...ร่างกายนี้ไม่ใช่ของแท้ แต่เป็นของปลอมเป็นของผสม เกิดขึ้นจากวัตถุธาตุ มีประการต่างๆ ธาตุที่ประกอบเป็นร่างกายนี้มากมาย นักวิทยาศาสตร์เขาเอาไปวิเคราะห์วิจัยค้นพบว่า ในตัวคนนี้มีธาตุอะไรอยู่ได้บ้างเหมือนกัน นี่แสดงว่าร่างกายนี้เป็นของผสม ไม่ใช่ของแท้

อันของที่เกิดขึ้นจากการผสม ปรุงแต่งภาษาธรรมะเรียกว่าสังขาร

คำว่าสังฆารนี้เป็นภาษาบาลี แปลว่า ประုံแต่ง
เกิดขึ้นจากการประုံแต่ง แปลตามตัวว่า กระทำพร้อม
กระทำให้มันเกิดขึ้น

เช่นเครื่องขยายเสียงนี้ ดังได้เพราะเครื่อง
ประกอบ มีเครื่องแอมป์รีฟาย มีหลอดหลายหลอด มี
สายต่อกับไฟฟ้า ไฟฟ้าเข้าหลอดก็เกิดพลังงาน แล้วก็มี
เสียงพูดเข้าไมโครโฟน พูดเข้าตรงนี้แต่มันต้องผ่าน
เครื่องนั้น แล้วต่อสายไปออกที่ลำโพง มันก็ดังก้องวัด
เพราะมันพร้อม...แต่ถ้าไม่พร้อมมันก็ไม่ดัง มันขาดนิด
ขาดหน่อยก็ไม่ได้...มันไม่ดัง ไม่ดังก็เรียกว่าเครื่องเสีย
ต้องแต่งกันใหม่ อันนี้ฉันใด

ร่างกายเป็นของผสมไม่ใช่ของแท้

ร่างกายเรานี้ก็เหมือนกัน มันเป็นของผสมดัง
ที่กล่าว วัตถุที่ผสมถ้าพร้อมเพียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

...ปกติ คือไม่เจ็บไม่ไข้ ความเจ็บไข้ได้ป่วยนั้นคือ ความ ผิดปกติทางร่างกาย ร่างกายมัน “ผิดปกติ” ขึ้นมา ปวดหัว ตัวร้อน ปวดท้องปวดไส้ ปวดเอวปวดหลัง...ผิดปกติ ทั้งนั้น ถ้า “ปกติ” มันก็ไม่มีอะไร

ถ้ามีใครถามเราว่า “สบายดีหรือ!” ถ้าเราตอบ ให้ถูกต้อง ก็ต้องตอบว่า “ปกติ” เป็นปกติ หมายความว่าไม่มีอะไรกำเริบเสิบสาน ไม่ขึ้น ไม่ลง มันอยู่ตามสภาพ ของมัน สิ่งที่อยู่ได้ตามสภาพนั้นก็เพราะว่าปัจจัยมัน พร้อม...ธาตุดิน...ธาตุน้ำ...ธาตุไฟ...ธาตุลม...ซึ่งเป็นธาตุ ใหญ่ี่พร้อม เข้ามาประชุมปรุงแต่งพร้อม ไม่มีอะไร ขาดตกบกพร่องก็ผิดปกติ ผิดปกติก็ไม่สบาย ต้องไปหา หมอให้ช่วยตรวจหน่อยว่า มันผิดปกติตรงไหน เครื่องมัน ไม่เรียบร้อย เปิดเครื่องดูหน่อย เขาก็เช็คร่างกาย

เหมือนเอารถยนต์ไปเข้าอู่ ก็ต้องสตาร์ทดูจับ ตรงนี้ ถ้าว่ามันเสียมากก็ต้องยกเครื่องกันเสีย ยกเครื่อง แต่งใหม่ แล้วก็สตาร์ทดูว่าเครื่องมันใช้ได้หรือไม่ ถ้าได้... จ่ายเงินไปแล้วก็แล้วกัน มันเป็นอย่างนี้

ธาตุ : ของผสมให้เกิดร่างกาย

ไอ้เครื่องของเราก็เหมือนกัน มันเสียบ่อยได้ เช่นกันต้องไปหาหมอ หมอต้องเข้ร่างกาย ให้หยูกให้ยากันไปตามเรื่อง อันนี้เป็นเรื่องภายนอก

ขอให้แยกเรื่อง ว่าเป็นเรื่อง “รูปขันธ์” หรือเป็นเรื่อง “วัตถุ” รูปขันธ์นั้นเป็นเรื่องวัตถุ เป็นกองของวัตถุ เอามารวมกันเข้า ถ้าแยกวัตถุนั้นออกไปก็จะเป็นธาตุสี่ อันได้แก่ ดิน...น้ำ...ไฟ...ลม...บางทีก็เพิ่ม...อากาศธาตุ...วิญญาณธาตุ เข้าไปด้วย เป็นธาตุหก แยกออกไปได้ ถ้าเราแยกออกไปอย่างนั้น มันก็เป็นส่วนนั้น ส่วนที่สลาย นั้นเป็นเรื่องของร่างกาย เพราะเครื่องประกอบมันยังไม่พร้อม ที่ไม่พร้อมก็เพราะมีอุปสรรคมาขัดขวาง

เหมือนน้ำเดินในท่อประปา ถ้ามีการติดกตขื่น ในท่อ น้ำก็เดินไม่สะดวก หรือว่ามีอะไรมาทับท่อไว้ น้ำก็ไปไม่สะดวก แต่ถ้าน้ำไหลสะดวกมันก็ไหลปกติ เปิดก๊อก น้ำก็ไหลออกมา ถ้าเปิดน้ำไม่ไหลก็ตำการประปาฯ ตำ

ลับหลังเขาไม่ได้ยินหรอก ถ้าจะดำให้ได้ยินต้องเขียน
จดหมายว่าทำไมมันเป็นอย่างนั้น ทำไมมันมึนกลืน กินไม่ได้
ผู้ว่าการประปาฯ ก็จะได้ส่งช่างประปาไปวินิจฉัยแก้ไข
กันต่อไป

ทุกชีวิตเกิดมาล้วนหนีไม่พ้นความตาย

นี่คือเรื่องของร่างกาย เราต้องแยกออกพิจารณา
ว่า นี่มันเรื่องของร่างกาย ความเจ็บ ความป่วย ความ
ตาย เป็นเรื่องของร่างกายมันเป็นอย่างนั้น ธรรมชาติ
มันเป็นอย่างนั้น ธรรมดามันเป็นอย่างนั้น ไม่มีใครจะ
หนีพ้นได้

คนมีอำนาจราชศักดิ์ รบชนะทุกทิศ...แต่ก็แพ้
ความตาย เป็นกษัตริย์เป็นผู้ยิ่งใหญ่มีอำนาจมาก...ก็แพ้
ความตาย เป็นแม่ทัพ...ก็แพ้ความตาย เศรษฐี...ก็แพ้
ความตาย คนโง่...ก็แพ้ความตาย คนจน...ก็แพ้ความตาย

จุตรวมของคนทุกคนมันอยู่ตรงนั้น ปลายทางมันอยู่ที่ “ความตาย” ทุกคนต้องตายเหมือนกัน ความตายทางร่างกายเป็นเรื่องธรรมชาติ เราต้องพิจารณาอย่างนั้น

ใจ : ต้นเหตุของความคิดปรุงแต่ง

อีกอันหนึ่งเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นเรื่องของใจ ใจนั้นอยู่ในร่างกาย ภาษาไทยเรียกว่า “ใจ” ภาษาบาลีเรียกว่า “จิต” เรียกว่า “มโน” ได้ทั้งนั้น...เหมือนกัน ให้รู้ว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แต่ว่าใช้ศัพท์หลายศัพท์ มันจึงแตกต่างกัน คนจึงสงสัยว่า ทำไม “จิต” บ้าง “ใจ” บ้าง “วิญญาณ” บ้าง...มันก็อันเดียวกันนั่นแหละ อย่าไปยุ่งกับศัพท์แสงเลย

ขอแต่ให้รู้ว่... มีสิ่งหนึ่งในร่างกายมีหน้าที่คิดนึก ตริกตรอง กำหนดจดจำในเรื่องอะไรต่างๆ มันอยู่ที่ใจ จำที่ใด เจ็บที่ใจ เศร้าโศกที่ใจ ดีใจที่ใจ อะไรมันเกิด

ที่ใจทั้งนั้น ใจเป็นต้นเรื่อง ที่จะให้เกิดอะไรขึ้นในวิถีชีวิตของเรา

ถ้ามีใครถามว่า “ใจคืออะไร?” ตอบยาก...คือไม่รู้จะตอบอย่างไร “จิตคืออะไร” นี่ก็ตอบไม่ได้ เราตอบไม่ได้ว่ามันคืออะไร มันปรากฏเป็นความคิดขึ้นมาให้เรารู้เท่านั้นแหละ แต่ตัวเดิมมันคืออะไรเราไม่รู้ได้ แล้วมันแท้หรือเปล่าไต่ตัวนั้น...มันก็ไม่แท้เหมือนกัน

ความคิดเป็นของปรุงแต่งเหมือนกัน ความรัก...ก็เกิดมาจากการปรุงแต่ง ความชัง...ก็เกิดมาจากการปรุงแต่ง ยินดี ยินร้าย เสียใจ ดีใจ...ก็เกิดจากการปรุงแต่งทั้งนั้น

ปรุงแต่งด้วยอะไร?...ด้วยสิ่งที่มากระทบ “ประตูบ้าน” ของเรา...ประตูตา ประตูหู ประตูจมูก ประตูลิ้น ประตูกาย ไหลไปรวมที่จุดนั้นคือ...ใจ มันเข้ามาทางประตูนั้น รูปเข้ามาทางประตูตา เสียงเข้ามาทางประตูหู กลิ่นเข้าทางประตูจมูก รสเข้าทางประตูลิ้น สิ่งถูกต้อง

กระทบกายประสาทผ่านประตुर่างกาย แล้วใจก็เข้าไป
รับรู้ ใจมันวิ่งเข้าไปรับรู้ ไปรับรู้ที่ตา ที่หู ที่จมูก ที่ลิ้น
ที่กาย ที่ตัวของมันเอง มันรับรู้...ใจตื่นขึ้นไปรับรู้

รู้เท่าทันกับทุกสิ่งที่มากระทบ

ถ้าใจตื่นขึ้นด้วยอวิชา ก็ไปรับแบบคนมีอวิชา
รับแล้วเอามาปรุงแต่งในทางผิด คิดไม่ถูกไม่ชอบ แล้วก็
สร้างความทุกข์ความเดือดร้อนแก่ตนด้วยประการต่างๆ

แต่ถ้าใจเราตื่นขึ้นด้วยปัญญา เพราะเราฝึกฝน
มันอย่างนั้น ศึกษาไว้ในเรื่องอย่างนั้นมันพิจารณาให้
แคล่วคล่องว่องไวในเรื่องของความไม่เที่ยง ในความเป็น
ทุกข์ เป็นอนัตตา เมื่ออะไรมากระทบก็ “รู้ทัน” ทันที
และ “รู้เท่า” ทันที อย่างนี้เราไม่ถูกโจมตีหน้าบวม

นักมวยขึ้นชกบนเวที ถ้าปิดหมัดไม่ได้ก็หน้าบวม
ตาบวม เป็นแผลที่คิ้ว แก้มก็บวมไป อะไรๆบวมทั้งนั้น

เพื่อนรุมชกพักเดียวเพราะป้องกันไม่เป็น ไม่ได้เรียนวิธี
ป้องกัน แต่เรียนวิธีรุกเข้าไปต่อย ถ้าต่อยกระสอบมันก็
ไม่เป็นไร เพราะกระสอบมันไม่ต่อยตอบ เตะมันก็ยังได้
แต่ถ้าเราไปต่อยคน เตะคน ถองคน เขาก็มีมือมีเท้า มี
สมองเหมือนกัน เขาก็เล่นงานเราเข้าบ้าง เราจับไม่ทัน
ก็หน้าปูดหน้าบวมไป บางทีก็ล้มนับ ๑๐ แล้วก็ยังไม่ลุก
ขึ้น ต้องเอาเปลมาหามไป ที่หามนี้ไม่หามเปล่านะ...เขา
คิดราคาด้วย นักมวยคนไหนล้มนอนแผ่นเวทีเอาเปลมา
หามเขาคิดราคาด้วย แพ้เขาแล้วต้องช่วยเงินค่าเปลอีก
เอาเข้าห้องพยาบาล เพราะไม่เข้าใจในยุทธวิธีของการชก
ใจเราก็เหมือนกันถ้ามันตื่นด้วยอวิชชา รับเอา
ไว้ผิด...รับว่าเป็นของสวยของงามน่ารักน่าพอใจ น่าจะ
เอามาเป็นของฉัน นั่น “รับ” ผิดแล้ว ไม่มีปัญญาแล้ว
ก็เป็นทุกข์ เป็นทุกข์เพราะไม่สนใจ เราก็เป็นทุกข์ เรา
พลัดพรากจากสิ่งนั้น...เราเป็นทุกข์ ได้ไม่เหมือนใจ...เป็น
ทุกข์ มันเป็นทุกข์หลายเรื่อง

ปิดหู ปิดตา ปิดปาก

ญาติโยมก็เป็นทุกข์กันบ่อยๆ เรื่องอย่างนี้ แต่ก็ยังไม่เห็นหลายสักที หรือว่ามันสนุกในความทุกข์ก็ 모르 “แหม! สนุกดี เป็นทุกข์มันสนุกดี ได้ร้องไห้ก็เป็นสุขดี” มันเป็นสุขอย่างนั้นเพลินไปอย่างนั้น ทำไปด้วยอำนาจ ความไม่รู้คืออวิชา เราจึงต้องพิจารณาสิ่งที่อยู่ข้างใน เหมือนกัน ว่าทางมาของมันเป็นอย่างไ ทางไปของมัน เป็นอย่างไร ถ้าเราหลับตาไม่เห็นอะไร ความรู้ทางตามัน ก็หายไป อะไรที่เนื่องจากตามันก็ไม่มี

ถ้าเราปิดหูเสีย เสียงมันก็ไม่เข้า เสียงอ่อนหวาน เสียงหยาดคาย เสียงต่ำ เสียงว่า เสียงอะไรมันก็ไม่มี เราไม่ได้ยินเพราะเราปิดหูเสียแล้ว

ถ้าเราปิดปาก เราไม่พูดอะไรออกไป ก็ไม่เป็น คนปากเสีย

จมูกมันปิดไม่ได้ เพราะจะต้องใช้หายใจ เราก็ ต้องหายใจอยู่ตามปกติ บางคราวได้กลิ่นหอมหวานชวนดม

เราก็เพลินไปกับกลิ่นนั้น ไปเที่ยวดมใครต่อใครเข้า ถูกเขา
ต๋อยเอาจมูกหักไป เพราะใช้จมูกดมไม่เป็น เกิดเรื่อง
เสียหาย

กลิ่นมันไม่ออกไปหาใครหรอก แต่ว่าเราหยิบของ
ใส่ปากเข้าไป อาหาร...เราเองใส่เข้าไป น้ำ...เราเอาใส่
เข้าไป เหล้า...ใส่เข้าไป เบียร์...ใส่เข้าไป หลายอย่าง
โฆษณาทางโทรทัศน์เก่งทั้งนั้น ให้คนกินเล่น...เสียสตางค์
ด้วย แล้วก็ขาดสติด้วย “เสียสตางค์” แล้วยัง “ขาดสติ”
ด้วยมันก็แย่ ถ้าเราสำรวมระวัง...สตางค์ก็ไม่เสีย สติก็
ไม่ขาด เราก็สบาย

พิจารณาความรู้สึกที่ใจด้วยปัญญาที่เท่าทัน

ฉะนั้น เราจึงต้องหัดพิจารณาเหมือนกัน พิจารณา
อะไร? พิจารณาในความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจของเรา รู้สึก
อันแรกก็คือ...รู้ว่าตาเห็นอะไร กลิ่นอะไร รสอะไร เสียง

อะไร ได้สัมผัสถูกต้องอะไร...ต้องคิด แล้วต้องเอามา
วิเคราะห์วิจัย ได้เห็นรูปก็วิเคราะห์ว่าเห็นอะไร? เห็นรูป
...รูปอะไร? รูปนั้นเป็นของเที่ยงรี เป็นของแท้รี เป็นของ
ที่ทำให้เกิดสุขหรือ หรือว่าเป็นของให้เกิดความทุกข์ทรมาน..
เราก็พิจารณา

“รู้” ด้วยปัญญาที่เท่าทัน

ขณะที่รู้ว่าอะไรมากระทบ มันก็หยุดได้แล้ว
กระแสตัณหาไม่เกิด กระแสกิเลสมันหยุดอยู่เพียงตัว “รู้”
พอเรารู้ปั๊บมันก็หยุดทันที พอหยุดแล้วเราตั้งตัวได้ พอ
ตั้งตัวได้เราก็หยิบปัญญามาใช้มาพิจารณาว่านี่อะไร...มา
อย่างไรไปอย่างไรให้ทุกข์ให้โทษอย่างไร? เราพิจารณา
ต่อไป สติรู้สึกตัวทันทั่วทั้งที่ ปัญญามา บอกว่า...ควรทำ
อะไรกับสิ่งนั้น ควรมองสิ่งนั้นอย่างไร ควรคิดอย่างไรใน
สิ่งนั้น...ปัญญามันบอกเราทำตามปัญญาก็ปลอดภัย

แต่บางทีปัญญามันบอกแต่เราไม่เอา ใฝ่ฝ่ายชั่ว
มันบอกเราเอา เพราะอะไร?...เพราะเราชอบอย่างนั้น
ชอบสนุก ชอบเพลิดเพลิน ชอบไหลไปตามอารมณ์มา
เสียนานไม่เคยเปลี่ยนทิศทาง ไม่เคยเปลี่ยนแนวทางที่จะ
เดินในทางที่ถูก ที่ชอบเราก็กลองอยู่ในสิ่งนั้น ไป “ติด”
อยู่ในสิ่งนั้น มันก็เป็นทุกข์เพราะสิ่งนั้น

ความติดนี่มันเป็นทุกข์ ไม่ติดมันก็ไม่เป็นทุกข์
เรามีอะไร เราใช้อะไร โดยไม่ต้องติดจะได้หรือไม่...ได้
พระพุทธเจ้าท่านบอกว่าได้ ใช้โดยไม่ติด รับโดยไม่ติด
ในสิ่งนั้น เราทำอย่างไร? เราก้...ใช้ปัญญาพิจารณาไว้
ให้รู้ว่า...

รูปนั้นคืออะไร? รูปนั้นเป็นของจริงของแท้ไหม?

เสียงมันมีจริง มีแท้ไหม? หรือมันเพียงเป็นแต่
ลมผสมกันเข้ากับความอยากในจิตใจ เปล่งเสียงออก
มาเป็นคำคำคำชมคำติว่าอะไรต่างๆ แล้วมันคงทน
ถาวรหรือเปล่า...มันก็หายไป เสียงพูดเข้าไมโครโฟนแล้ว

มันก็หายไป พอหยุดพูดมันก็ไม่มีเสียง พอพูดต่อเสียงมันก็มาต่อไป “เสียง” ไม่ได้เกิดก่อน หรือเกิดหลังการพูด แต่มันเกิดพร้อมกัน พอพูดปั๊บมันก็เข้าไปในไมโครโฟนทันที แล้วเข้าเครื่องออกไปเป็นเสียงดังฟังทั่ววัด

เสียงนั้นมันไม่ใช่ของแท้ มันเป็นของผสมปรุงแต่ง จึงเกิดเป็นเสียงขึ้น ถ้าเราฟังว่ามันดี...ก็อย่าไปยึดถือ ไม่ดี...ก็อย่าไปยึดถือ อย่าไปยินดีในเสียงนั้น อย่าไปยินร้ายในเสียงนั้น ให้มีปัญญารับด้วยปัญญา ก็คือรับว่าเสียงนี้เกิดขึ้นแล้วแก่เรา แต่เสียงนี้เป็นของไม่เที่ยงเป็นทุกข์ ถ้าเราเข้าไปยึดถือไหม?...ถามตัวเองอย่างนั้น

ถ้าเรามีปัญญาก็ตอบว่าไม่ควรจะเข้าไปยึดถือเสียงนั้น แต่ควรรู้จักมันไป ดูมันไป มันเคลื่อนไหวไปในทางไหนเราก็ดูตามมันไป เหมือนเราแอบดูผู้ร้ายเข้าบ้าน แอบดูไว้ว่ามันไปทางไหน มาทางไหน แล้วก็แอบโทรฯ ไปบอกตำรวจ ตำรวจมาก็จับเอาไป เรามีสติปัญญาก็ใช้อย่างนั้น คอยกำหนดมันไว้ว่าอะไรเกิดขึ้น...

“ตา” เห็นรูป เกิดความรู้สึกทางตา แล้วก็เกิดอะไรต่อไปตามลำดับจนเกิดเป็นความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งนั้น นั่นเป็นความผิด จะเพิ่มความทุกข์ให้แก่ตัวเราเอง เราก็ไม่ยึดแต่ที่เรารู้ว่ามันคืออะไร มองตลอดสายตั้งแต่ต้น...กลาง...ปลาย รู้หมดว่ามันคืออะไร มันจะทำอะไรให้เกิดขึ้น ก็ปล่อยให้มันเกิดไปตามเรื่อง ดับไปตามเรื่องของมัน เราอย่าไปเก็บไว้ อย่าไปกักไว้

การปล่อย : ความรู้เท่าทัน

โยมทั้งหลายนี้ชอบเก็บ ชอบกักักักหนาละเก็บ กักไว้มันก็เป็นทุกข์ ถ้าปล่อยไปมันก็ไม่ทุกข์อะไร การปล่อยนั้นก็คือความรู้ทันต่อสิ่งนั้นนั่นเอง รู้ทันว่าสิ่งนี้คืออะไร เกิดอย่างไร ดับอย่างไร ควรเข้าไปจับถือมันไว้หรือไม่...รู้ทันอย่างนี้มันก็ดับไปตามธรรมชาติ เกิดที่ไหนมันก็ดับที่นั่น...ไม่ติดตามเรา

มนุษย์เรานี้ชอบเก็บ ชอบสะสม...สะสมวัตถุ สะสมธรรมะ ธรรมะด้านชั่วก็สะสมไว้ ด้านดีก็สะสมไว้ แล้วมานั่งพิจารณาด้วยความไม่มีปัญญา มันจึงทำให้เรา ทุกข์บ่อยๆ “ดู” โดยไม่มีปัญญาก็เป็นทุกข์ ดิ้นรนเพราะ สิ่งนั้น เรารู้กระแสของมันเป็นมันเกิดทางนี้ แล้วมาอย่าง นั้น ของฉันอย่างนี้ อย่าไปนึกอย่างนั้น ดูด้วยปัญญา แล้ว ปล่อยมันไปตามสภาพอย่างนี้ใจสบาย

ถ้าเราใช้วิธีการอย่างนี้ทำอะไรก็ได้...ที่บ้านทำ โดยไม่ต้องเป็นทุกข์ หุงข้าวต้มแกง กวาดบ้านกวาดเรือน ทำได้ทั้งนั้น ไปค้าไป มีเงินมีทองก็เอามาใช้ แต่เราใช้ มันด้วยปัญญา ใช้ “เงิน” ด้วยปัญญา...

ใช้ด้วยปัญญาก็คือ ใช้ด้วยความคิดรอบคอบว่า เงินนี้เป็น “วัตถุสมมติ” เป็นกระดาษธรรมดา แต่เขาเอา ไปพิมพ์มีรูปอะไรต่ออะไร สมมติกันขึ้นว่านี่นะ...บาทหนึ่ง แต่เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยใช้มันไม่มีค่า ๑๐ บาท อย่างน้อย...๒๐ ...๕๐...๑๐๐...๕๐๐ ถ้าถึงพิมพ์ใบละพันแล้ว โยมต้องเอา

ตะกร้าใส่ไปตลาด ไปซื้อของก็หาบไปเลย บางประเทศ
หาบธนบัตรไปซื้อของ...กระดาษมันถูกเหลือเกิน ค่าเงิน
มันถูก ไม่มีอะไรสำรองเงินตรา...เลยถูก ลำบากเดือดร้อน
เขาเรียกว่า “เงินเฟ้อ” น้ำท่วมกรุง เงินท่วมบ้านท่วมเมือง
แต่มันไม่มีค่า มันเป็นกระดาษธรรมดาธรรมดา แต่ว่าเรา
ยึดถือในกระดาษนั้น ใบละบาท...ยึดถือน้อย ๑๐ บาท
...มากขึ้นไปหน่อย ๒๐...เพิ่มขึ้นไปอีก ๕๐...เพิ่มไป ใบละ
๑๐๐...เพิ่มไป พอสีม่วงล่ะ...เพิ่มหนักเข้าไป มันเพิ่มขึ้น
ตามธรรมดา

ราคา...พอใจ ดิดใจ ในสิ่งนั้นๆ

คำว่าราคานั้นมันมาจากคำว่าอะไร?...มาจาก
คำว่า ราคา คำบาลี รากุ แปลว่า พอใจ ดิดใจในสิ่งนั้น
ของที่มีราคาก็คือของที่ทำให้เราพอใจนั่นเอง อะไรที่เรา
ไม่พอใจ เราไม่เอา...ทิ้งไว้ คนก็ไม่เอา ของไม่พอใจเขา

เรียกว่าของไม่มีราคา ไม่มีใครชอบ ไม่มีใครต้องการ
ของนั้นหมดค่าหมดราคา แต่ถ้ายังมีคนต้องการค่าของ
มันก็ยังมียู่ ราคามันก็มี

แล้ว “ราคา” นี้ขึ้นลงตามความนิยมของคน
ถ้าคนซื้ออะไรมาก ร้านเขาก็ขึ้นราคา ผลิตออกมาแล้ว
คนไม่ซื้อเขาก็ลดราคา เพราะคนไม่ซื้อมันรกร้าน ต้องลด
กันเสียทีหนึ่ง เพื่อให้ของมันหมดสต็อกไป มันเป็นอย่าง
นั้น มันขึ้นอยู่กับความต้องการของคน ถ้าคนต้องการมาก
ราคามันก็แพง

ที่ดินแถวนี้เมื่อก่อนไม่แพง ดารางวละไม่เท่าไร
เดี๋ยวนี้คนต้องการมาก...ขึ้นราคา ใกล้เคียง ๔,๐๐๐-๕,๐๐๐
ลึกเข้าไปหน่อย ๓,๐๐๐ ไม่มีทางเข้าก็ ๒,๐๐๐ ๑,๐๐๐...
มันแพงกว่าเมื่อก่อน เมื่อสมัยก่อนดารางวละไม่เท่าใด...
ร้อยบาท สองร้อยบาท ยิ่งสมัยพระพุทธรูปฟ้าๆ เขา
ไม่ซื้อหรอก อยู่กันตามชอบใจ ไม่มีค่าเพราะที่ดินมันมี
เยอะแยะ เดี๋ยวนี้มันมีค่าเพราะคนต้องการมาก

อะไรที่มีคนต้องการมากของนั้นขึ้นราคา ที่นี้เรา
 อย่าไปต้องการพร้อมๆกัน อย่าไปตกใจพอเขาลดราคา
 ก็เฮกันไปซื้อ พอมีข่าวอะไรก็เฮกันไปซื้อใหญ่ เหมือนข่าว
 ว่าลาวบุกประเทศไทยนี้...ไม่ได้ ต้องไปซื้อของสต็อกไว้
 หน่อย เดี่ยวจะไม่มีกิน อย่างนี้เป็นตัวอย่าง ของมันก็
 ขึ้นราคา พ่อค้าเขาคว้าของอะไรขายดี...เขาก็ขึ้นราคา
 เพราะคนชอบ แต่ถ้าขายไม่ออกเขาก็ไม่ขึ้นราคา เพราะ
 มันไม่มีราคา ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความพอใจ ของใครๆมัน
 ก็ไม่มีราคา

ค่าของคน

“คน” นี้ก็เหมือนกัน คนไหนทำดีก็มีค่ามีราคา
 คนไหนอยู่เฉยๆไม่มีค่าอะไร อยู่ให้มันหนักแผ่นดินเท่านั้น
 แลະไม่ได้เรื่องอะไร แต่ถ้าคนมีปัญญา มีความสามารถ
 ทำงานเป็นประโยชน์แก่สังคม...มีค่า

หลวงพ่อนี้เป็นคนมีค่าพอใช้เหมือนกัน...มีค่า
คนก็ให้ปัจจัยมาใช้ ไปไหนเขาก็ดีตัวให้เพราะเห็นว่าเป็น
พระมีค่า ถ้าพระไม่ทำอะไร ใครจะตีตัวเรือบินให้ เอา
ไปผูกปีกเขาก็ไม่เอา ห้อยไป....เขาก็ไม่เอา แต่นี่เห็นว่ามีค่า
ไปแล้วมันเป็นประโยชน์แก่คนในที่นั้น เขาก็ลงทุน
ตีตัวให้ได้ไปสอนคน เอาธรรมะไปแจก มันมีค่าตรงที่
ธรรมะ คือให้ของดีมีค่าแก่เขา เขาเอาไปใช้แล้วมันเป็น
ประโยชน์แก่ชีวิต มันก็เกิดมีค่า

คนมีความดีก็มีค่า มีความรู้...มีค่า มีความ
สามารถ...มีค่า แต่ไม่ประพาศดี ค่ามันลดเหมือนกัน
แต่ถ้ามีความประพาศดี ราคาสูงขึ้น มีความรู้ มีความ
สามารถ มีความประพาศดี ราคาสูงขึ้น ราคาของ
สิ่งทั้งหลายมันอยู่ที่ตรงนั้น ถ้าหากว่าไม่มีใครต้องการก็
ไม่มีราคา

พระเครื่องนี้ ถ้าเป็นพระสมเด็จ...ค่ามาก เพราะ
คนไปติดสมเด็จฯ ถ้าของสมเด็จฯ พุฒาจารย์ฯ แล้วก็มีค่า

มาก ทำไม่ถึงค่ามาก เพราะคนนี้กว่าเก่า เขาเลียนแบบเหมือน...ของใหม่เตี้ยนี้ ทำเหมือนทุกอย่าง คนซื้อกันด้วยราคาแพง...

สมัยหนึ่งเล่นพระบัวเข็ม องค์ละ ๕,๐๐๐-๖,๐๐๐ พระบัวเข็มเมืองพม่านี้เกลื่อนกฏ...พระบัวเข็ม ไม่มีใครสนใจ กองอยู่บนกฏ ทำไม่ถึงมากโยมรู้ไหม เขาทำแค้นเจ็บไข้ได้ป่วยแค้น แล้วถ้าสำเร็จ คราวนี้จะสร้างพระบัวเข็มถวาย...สร้าง สร้างเยอะแยะพระบัวเข็มนี้ ต่อมาคนไทยเกิดนิยมชมชอบขึ้นมา ไม่รู้ว่าใครอุทริ มันจะตั้งราคาของพระนี้ขึ้นมา พระบัวเข็มองค์หนึ่ง...ให้รถยนต์คันหนึ่งยังเอา...เอาเลย เอามาจากพม่าแล้วมีเข็มติดไว้เท่านั้นเล่มเท่านั้นเล่ม

คราวหนึ่งไปแม่สาย ตำรวจ ดต. เขาก็แขวนสายสร้อยเส้นโตเกือบเท่านี้วัก้อย...หนักคอ ถามว่า

“สายสร้อยทำไมมันถึงใหญ่อย่างนั้น เอามาจากที่ไหน?”

“หลวงพ่อกับให้”

“หลวงพ่อกับไหนล่ะ?”

“หลวงพ่อบัวเข้ม หลวงพ่อยากได้สักองค์ใหม่”

นิมนต์เข้าไปดูหลังบ้าน เป็นลังเลย...พระบัวเข้ม
ลังขนาดใหญ่ พระบัวเข้มนอนคว่ำนอนหงายอยู่ในนั้น
แน่นเลย เต็มลังเลย บอกว่าอ๊อย! มากมาย ขายราคาดี
...สมัยหนึ่งนะ เดี่ยวนี้ไม่มีราคา คนไม่สนใจแล้วเวลานี้
พระบัวเข้ม แล้วเขาบอกว่า เอาไปบูชาต้องใส่ไว้ในขันน้ำ
มีพานรองให้มน้ำด้วย เพราะพระบัวเข้มชอบเย็น ทำไม
ไม่ใส่น้ำแข็งไว้ด้วยก็ไม่รู้...ทำอย่างนั้น นี่สร้างความนิยม
ขึ้นให้คนเล่นกัน แล้วก็ขายดี เป็นยุคเป็นสมัย สมัยอื่นก็
นิยมเรื่องอื่นกันต่อไป...มันอย่างนั้น

เครื่องแต่งตัวก็นิยมกันเป็นครั้งคราว แล้วมัน
ก็แพง ต่อไปมันก็ค่อยจางไปแล้วก็ถูกต่อไป เป็นอย่าง
นั้นแหละ ของที่มันไม่แท้ก็เป็นอย่างนั้น แต่ถ้ามันเป็น
ของแท้แล้วนิยมตลอดไป...มีค่าตลอดไป

ธรรมะคือของแท้และเป็นสัจธรรม

“ของแท้” ก็คือ “ธรรมะ” นี่เป็นของแท้ เป็นของให้ประโยชน์จริงๆ มีค่าจริง นิยมแล้วมันไม่เสื่อม เพราะเป็นสัจธรรม หนังสือธรรมะเป็นสัจธรรมเก็บไว้อ่าน อ่านไม่เบื่อ อ่านแล้วอ่านอีกก็ไม่เบื่อหน่าย โยมเคยอ่านหนังสืออะไรที่ชื่นชอบ อ่านแล้วอ่านอีกก็ไม่เบื่อหน่าย ไม่จบ แต่ถ้าหนังสืออ่านเล่น...อ่านทีเดียวก็น่าเบื่อแล้ว โยนแล้ว กองไว้แล้วขายเจ๊งต่อไป เป็นเศษกระดาษ แต่หนังสือดีนั้นเราเก็บเข้าตู้เรียบร้อย ไม่เอาไปไหน นี่มันเป็นอย่างนี้

คำมันเกิดตรงที่คนพอใจ เมื่อเรารู้แบบนี้เราก็นึกให้มันตลอดไปว่ามันก็เท่านั้นเอง ไม่มีอะไรที่ควรจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับด้วยความยึดถือ แต่เราเข้าเกี่ยวข้องด้วยปัญญา กินด้วยปัญญา นุ่งห่มด้วยปัญญา ใช้บ้านด้วยปัญญา ใช้เงินด้วยปัญญา ไม่ใช่ด้วยความยึดมั่นถือมั่น สิ่งนั้นก็ทำให้เราไม่เป็นทุกข์

หลุดพ้นจากทุกข์ได้ด้วยการปล่อยวาง

การอยู่อย่างไม่เป็นทุกข์นั้นแหละเป็นจุดหมายสำคัญของพุทธบริษัท การเป็นการอยู่ที่เป็นทุกข์นี้ไม่ใช่พุทธบริษัท เพราะความเป็นทุกข์มันแสดงว่าเราไม่รู้เรื่องนั้นถูกต้อง ไม่ตื่นแล้วก็ไม่เข้าใจ ไม่แจ่มใสในเรื่องนั้น ไม่เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานในเรื่องนั้น มันก็เป็นทุกข์ ไม่จบไม่สิ้น เราจึงไม่ควรจะอยู่ด้วยความทุกข์

เราต้องอยู่ด้วยปัญญา... ด้วยการพิจารณาเอาไว้เสมอ...ตั้งปัญหาถามตัวเองไว้ อะไรเกิดขึ้นก็ถามว่า... อะไรกันนี้ อะไรกัน? ทำไมจึงโกรธ? ทำไมจึงเกลียด? ทำไมจึงพยาบาท? ทำไมจึงริษยาเขา? เรากินข้าวของเรา เขาก็กินข้าวของเขา จะไปริษยาเขาทำไม?... ถามตัวเองอย่างนั้น แล้วก็ศึกษาไป คั่นคว้าไปก็จะถึงเรื่องว่า อ้อ! ไม่ได้เรื่องอะไร หาเรื่องให้ตัวเป็นทุกข์เปล่าๆ กลุ้มใจเปล่าๆ เพราะความอิจฉาริษยา ความอยากได้ ความแข่งดีอะไรต่างๆ...เรารู้

จิตที่ไม่ยึดถือเป็นจิตที่โปร่ง...เบา...สบาย

พอเรารู้แล้วความทุกข์มันก็เบาลงไป แล้วคอย
 ตักเตือนตัวเองไว้บ่อยๆใจก็เบาเรื่อย ถ้าใจไม่แบกภาระ
 เรียกว่าใจเบา ใจโปร่ง ที่เราสวดมนต์ว่า...ภาระหะเว
 ปัญจักขันธา...ขันธทั้งห้าเป็นของหนักเนื้อ...มันหนักที่
 ตรงไหน? มันหนักตรงที่ไปแบกเข้าไว้ นั่น ตรงที่ไปยึดถือ
 นั้นแหละ มันหนักตรงนั้น ถ้าเราไม่ยึดถือมันก็ไม่หนักอะไร
 เราเดินมือเปล่ามันก็ไม่หนัก ถ้าโยมหิ้วกระเป๋ไปด้วยมัน
 ก็หนัก ถ้าใส่ของมากมันก็หนักเข้าไปอีก

หิ้วย่ามใบเดียวนี้ก็หนักแล้ว เวลาไปไหนมาไหน
 ไม่อยากจะเอาเสียด้วยซ้ำไป แต่ไม่เอาไปก็ไม่ได้ ไม่รู้จะ
 ใส่อะไรก็ต้องหิ้วย่ามไปด้วย ของอื่นไม่จำเป็นไม่อยากจะ
 หิ้วไป เดินทางนี้ไปให้มันสบายๆเบาๆ ถ้าไปเรือบินลงปุ๊บ
 ไปเลย ไม่ต้องไปนั่งเฝ้ารอมันว่าจะออกมาเมื่อไหร่ ของนั้น
 มันไม่พะรุงพะรังมันเบา

จิตที่เบา ก็คือจิตที่ไม่เข้าไปยึดถืออะไรว่าเป็น
 ของฉัน แต่เราใช้มันได้ มีเงินใช้เงินได้ มีทองใช้ทอง มี
 เพชรนิลจินดาก็ใช้ไปตามหน้าที่ ใช้ให้เหมาะแก่เวลา
 แก่เหตุการณ์ อย่าใช้พร่าเพรื่อ ขโมยมันเห็นแล้วน้ำลาย
 จะไหลออกมา แล้วมันจะมาเอาเสีย เราไม่ให้มันก็ทุบเลย
 เตี้ยวนี่ไม่ได้ ขโมยทารุณมาก เอาแล้วทุบเสียเลย

นี่มาวัดก็มีบางคนมาจ้อง รถคันไหนพอจัดได้
 จัดเอาไป โยมเจ้าของรถก็ต้องใช้ธรรมะเหมือนกัน อย่า
 เอาของมีค่าไว้ในรถ อย่าให้ขโมยมันเห็นทางช่องหน้าต่าง
 พอเห็นแล้วมันน้ำลายไหล อยากได้ มันก็จัดหน้าต่างรถ
 จัดประตูรถเสียหาย คนเดินไปเดินมาเขาก็ไม่รู้ นี่กว่า
 เจ้าของรถลืมกุญแจไว้ข้างใน เลยต้องจัดรถของตัวเอง
 ความจริงมันขโมย...แต่คนไม่รู้

ทีหลังเห็นใครจัดรถช่วยรับรู้บ้างโยม ถามว่า
 “ทำไมจัดล่ะ?” หรือพูดว่า “นี่รถฉัน ทำไมมาจัดล่ะ?”
 ถ้าพูดอย่างนั้นมันก็วิ่ง มันนึกว่าเจ้าของ ความจริงเรา

ไม่ใช่เจ้าของ แต่แกล้งพูด โทกอย่างนี้ไม่ผิดศีลธรรม
 หรือไม่เป็นไร ไม่ได้เสียหาย เขาเรียกว่าใช้อุบาย บอกว่า
 “เอ้า!นี่รถฉันนี่ จัดทำไม?” มันก็วิ่งเท่านั้นเอง วิ่งละที่นี้
 ความจริงไม่ใช่รถเรา แต่เราไปพูดอย่างนั้นก็ได้ มันก็วิ่ง
 ไปอย่างนี้

ฉะนั้น ต้องระวัง “มี”อะไรต้องมีให้เป็น “เป็น”
 อะไรก็ต้องให้เป็น “ได้” อะไรมาก็ต้องได้ด้วยปัญญา มี
 ด้วยปัญญา ใช้ด้วยปัญญา มันก็ไม่ใช่ทุกข์ สภาพจิต
 ใจเป็นปกติ ชีวิตก็ดีขึ้น

สมัยหนึ่งอาจจะถูกความทุกข์โจมตี เพราะเรา
 เตรียมตัวไม่ทัน มีเหตุการณ์เกิดขึ้นเฉพาะหน้าเตรียม
 ไม่ทัน มันโจมตีกระชั้นชิด...รับไม่ไหว แต่ว่าพอค่อยตั้งตัว
 ได้ภายหลัง เพราะได้ฟังธรรมะแล้วเอาไปเป็นบทเรียน
 สอนจิตสะกิดใจ ความเข้าใจในเรื่องชีวิตดีขึ้น ความ
 เข้าใจในสิ่งต่างๆที่อยู่รอบตัวเราก็ตีขึ้น เราก็จักเบาตัว
 สบายใจเพราะเราไม่แบก ไม่เป็นยักษ์แบกเจดีย์แล้ว

แต่เป็นยักษ์ที่ลุกขึ้นยึดแข้งยึดขาสะบัดขา แล้วหันไปบอก
เจตีย์ว่า “กูไม่แบกมึงแล้ว” แล้วก็เดินสบายๆ

นี่ไปไหนก็แบกไปด้วย คือความยึดถือนั่นแหละ
ที่เราแบกไว้เป็นกังวล มาวัดก็ยึดถือ...คิดถึงบ้าน คิดถึง
หลานน้อยๆ คิดถึงนั่นคิดถึงนี่...มันก็เป็นทุกข์ จะลูก
จะนั่งไม่สบายใจไหนๆมาแล้วก็ปล่อยมันไปเลย “เฮ้อ!
ถ้าอยู่ที่ของกู ถ้ามึงเอาไปก็ของมึง ช่างหัวมัน” นึกในใจ
อย่างนั้น แต่ก็ต้องใส่กุญแจให้เรียบร้อย

ข้าวของต่างๆเก็บให้มิดชิด อย่าให้มันเห็น เอา
ไปฝากธนาคารยิ่งดี ปลอดภัย เงินก็ฝาก เพชรนิลจินดา
ก็ไปใส่ตู้ฝาก เขามีตู้ทุกธนาคาร...เอาไปฝากไว้ เราถือ
แต่กุญแจไว้ ไม่ต้องเอามาอวดใคร มันก็อยู่กับเรา แล้ว
ก็ใจเราอย่าไปอยู่ที่ตู้ธนาคารด้วยนะ พอเอาไปใส่ตู้แล้ว
ใจมันไปอยู่ตรงนั้นด้วย “ตู้นี้ๆๆ” ใจมันไปอยู่ตรงนั้น
อะไรที่เราชอบอยู่ตรงไหน ใจมันไปอยู่ตรงนั้น ก็ไปยึดถือ
ตรงนั้นเอง เอาไปเก็บแล้วปลอดภัย แล้วไม่ต้องคิดถึง

ถึงเวลาไปเสียค่าเช่าให้เขาแล้วกัน อย่างนี้ใจสบาย เพราะ
เราอยู่ด้วยปัญญา อยู่ด้วยสติ รู้จักเหตุผลในสิ่งนั้นๆ ตาม
สภาพที่เป็นจริง

พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า... จงดูทุกสิ่งทุกอย่าง
ตามที่มันเป็นอยู่จริงๆ แล้วท่านจะไม่ทุกข์เพราะสิ่งนั้น

ดังที่กล่าวมาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอจบการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงนี้

ธรรมะเป็นแสงสว่างนำทางชีวิต

ธรรมะเป็นแสงสว่างนำทางชีวิต

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาที่จะได้แสดงปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ แล้วตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

ชีวิต : ใจ : กาย

วันอาทิตย์เป็นวันที่หยุดงานทาง “ร่างกาย” แต่เรามาทำงานทาง “ใจ” กัน กายกับใจมีส่วนสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา จึงเรียกว่า ‘มีชีวิต’

ถ้ากายกับใจแยกออกจากกันเมื่อใด ก็เรียกว่า ตายที่ไม่ตาย ก็เพราะยังมีใจอยู่ คือมีความรู้สึก ที่เรา เรียกว่า “วิญญาณ” วิญญาณคือความรู้สึก...มีสัญญา คือจำได้หมายรู้ ก็เรียกว่ามีชีวิต

ชีวิตกับสัญชาตญาณ

การมีชีวิตเพียงสักแต่ว่ามีลมหายใจเข้าออก
ไม่มีความหมายอะไร ไม่มีค่าอะไร

การมีชีวิตอยู่ ต้องมีสิ่งสำหรับประคับประคอง
ชีวิต ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เราจึงต้องมีธรรมะ
ต้องมีศาสนาเป็นหลักรักษาคิดใจ

ในสมัยก่อนนั้น คนยังไม่มีศาสนาที่เป็นธรรมะ
แต่ว่ามีศาสนาที่เป็นเรื่องของธรรมชาติ อาศัยความกลัว
เป็นพื้นฐาน เพราะความกลัวนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในใจ
ของคนและสัตว์ทั่วไป เรียกว่าเป็น “สัญชาตญาณ”

สัญชาตญาณ คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยไม่ต้องมีใครสอน เช่นความกลัวนี้ไม่ต้องมีใครสอน ความหิว ความกระหาย ก็ไม่ต้องมีใครสอน ความอยากต่างๆที่เกิดขึ้นในใจมันเป็นไปอย่างนั้น สิ่งนั้นเรียกว่าเป็นไปเองตามเรื่องของธรรมชาติ เป็นสัญชาตญาณของมนุษย์และสัตว์เร่ร่อนทั่วไป สัญชาตญาณที่ไม่มีการกล่อมเกลา ย่อมนำทุกข์มาให้ ถ้าได้กล่อมเกลาสัญชาตญาณแล้ว ความทุกข์มันก็จะลดน้อยลงไป

ความกลัวกับสัญชาตญาณ

เมื่อคนเรามีความกลัวเป็นประจำนิสัย ก็ย่อมคิดหาที่พึ่ง กลัวอะไรก็เข้าไปพึ่งสิ่งนั้น ประจบประแจงสิ่งนั้น เพราะฉะนั้นคนเราจึงไปไหว้ต้นไม้ ไปไหว้ภูเขาวัวแม่น้ำ ไหว้ฟ้า ไหว้อะไรต่างๆ นึกว่าเราเข้าไปประจบประแจงเป็นลูกศิษย์แล้วคงจะไม่มีโทษไม่มีภัย

คล้ายๆคนกลัวนกเลงโตประจำหมู่บ้าน เลยเข้าไปฝากตัวเป็นลูกน้อง ให้ลูกพี่ช่วยดูแลรักษาด้วย แล้วลูกพี่ก็ชมเหงเอาตามชอบใจ เพราะรู้ว่าเรากลัวแล้ว ก็เอาเป็นที่พึ่ง...นี่มันเป็นอย่างนี้

สิ่งที่เราเอามาเป็นที่พึ่งอย่างนั้น มันไม่ใช่ที่พึ่งอันเกษม คือไม่ให้เกิดความสุข ไม่ใช่เป็นที่พึ่งอันสูงสุด อันเราจะควรเข้าไปพึ่ง แต่เราควรพึ่งอย่างอื่น แต่ว่าไม่มีครู ไม่มีใครมาสั่งสอน คนก็กลัวไม่เข้าใจก็เลยยังกราบไหว้สิ่งเหล่านั้นอยู่ตามปกติ แล้วก็เลื่อมใสจนกระทั่งทุกวันนี้ ในสมัยนี้ก็ยังมีคนไหว้ต้นไม้อยู่บ้าง ไหว้สิ่งนั้น สิ่งนี้เอาเป็นที่พึ่งอยู่บ้าง เป็นพวกที่ไม่เข้าถึงธรรมะ ไม่ศึกษาธรรมะอันเป็นข้อปฏิบัติ ยังมีความกลัวอยู่...เขากลัวว่าสิ่งนั้นจะเป็นโทษเป็นภัยแก่ตัว อย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งเป็นความเข้าใจผิด

เมื่อพระพุทธเจ้าของเราเกิดขึ้นในโลก ก็เห็นว่า การเป็นอยู่ในรูปอย่างนั้นไม่พัฒนา ไม่เจริญก้าวหน้า จึงได้

ทรงค้นคว้าแนวทางหลักปฏิบัติเพื่อปฏิบัติตนให้พ้นจาก
ความหวาดกลัว ให้มีชีวิตเป็นสุขสดชื่นอยู่ตลอดเวลา
ใช้ค้นคว้าหลายปีเหมือนกัน ตามตำนานว่าถึง ๖ ปี จึงได้
สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า คือพระองค์ได้รู้แจ้งเห็นจริงใน
เรื่องความทุกข์ และการดับทุกข์ได้ แล้วพระองค์ก็ไม่มี
ความทุกข์ต่อไป

เมื่อพระองค์ไม่มีความทุกข์ส่วนตัวแล้ว จะหวัง
ไว้เฉพาะผู้เดียวก็เป็นการไม่สมควร จึงได้นำความรู้นั้น
ไปแจกแก่ชาวโลกทั่วไป โดยเฉพาะในสมัยนั้น ก็แจกกัน
อยู่ในประเทศอินเดีย แต่อินเดียก็ไม่ทั่วหรอก...เพราะการ
ไปมาไม่สะดวก ไม่มีการคมนาคมเหมือนสมัยนี้ ไม่มีวิทยุ
ไม่มีโทรทัศน์ ถ้าหากว่ามีวิทยุในสมัยนั้น พระพุทธเจ้า
ก็ไม่ต้องจาริกไปไหน นั่งอยู่ในสถานีนั่นแหละ แล้วก็เทศน์
เรื่อยๆไป คนเขาก็จะได้เปิดฟังกัน

แต่สมัยนั้นไม่มีสิ่งเหล่านี้ จึงปรากฏว่าพระองค์
จะต้องเดินทางมาก เดินทางไปเมืองนั้น เดินทางไปเมืองนี้

ระยะทางที่พระองค์เดินไปนั้นไม่ใช่เล็กน้อย ถ้าเราไปเดินตามเส้นทางที่พระองค์เดินอยู่ในประเทศอินเดีย ก็ต้องใช้เวลาหลายปีเหมือนกัน เพราะว่าสมัยนั้นมันเป็นอย่างนั้น

สิ่งที่พระองค์สอนไว้นั้นเป็นหลักธรรม เป็นข้อปฏิบัติสำหรับให้ทุกคนนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน สิ่งที่เกิดมาก่อนพระพุทธเจ้า ไม่มีข้อปฏิบัติ เรียกว่าไม่มีธรรมะอันเป็นคำสอน มีแต่เรื่อง “พิธีการ” สำหรับที่จะทำอย่างนั้นอย่างนี้

แม้ในศาสนาพราหมณ์ ซึ่งมีมาก่อนยุคของพระพุทธเจ้าเกิด ก็เป็นเรื่องของพิธีเสียเป็นส่วนมาก... พิธีกรรมกันเป็นส่วนมาก ต่อมาพวกพราหมณ์ก็ฉลาดขึ้นบ้างเหมือนกัน หลังพระพุทธเจ้าเกิดแล้ว พวกพราหมณ์ก็เริ่มพัฒนา มีคำสอนมีข้อปฏิบัติ แต่ว่าถึงแม้จะปฏิบัติกันอย่างไรก็ไปไม่ไกลเท่าใด เพราะยังติดอยู่ในบางสิ่งบางอย่าง...ทิ้งไม่ได้ เลยเป็นเครื่องผูกมัดไม่ให้ก้าวหน้าไปสู่ความเป็นอิสระทางใจอย่างแท้จริง

ธรรมะกับวิทยาศาสตร์

คำสอนของพระพุทธเจ้าเพียงอย่างเดียวที่ทำให้ผู้ปฏิบัติให้เป็นอิสระเสรี พ้นจากอำนาจใดๆที่จะมาผูกมัดจิตใจได้อย่างแท้จริง จึงเป็นธรรมะที่ประเสริฐ เป็นสิ่งที่ชาวโลกรับได้ เข้ากันได้กับหลักวิทยาการสมัยใหม่ ที่เราเรียกว่า “วิทยาศาสตร์”

หลักวิทยาศาสตร์นั้น เป็นการศึกษาค้นคว้าหาเหตุผลในเรื่องอะไรต่างๆ ทดสอบเห็นกันได้ ประจักษ์ แก่ใจได้จากการศึกษาทดสอบอย่างแท้จริง ฉันใด ธรรมะของพระพุทธเจ้าก็เป็นเช่นนั้น เราสามารถเอามาทดสอบเอามาปฏิบัติได้ ผู้ใดที่พยายามเอาธรรมะไปทดสอบ ก็ยิ่งชอบธรรมะมากยิ่งขึ้น ไปอเมริกาได้พบคนหนึ่ง ซึ่งได้ไปพักที่บ้านแกอยู่หลายวัน แกบอกว่า “ผมนี้ยังไม่เชื่อธรรมะของพระพุทธเจ้า แต่ผมได้ทดสอบมาก...ผมก็ยิ่งเลื่อมใสมากขึ้น ยิ่งเข้าใจหลักธรรมะมากขึ้น ได้ผลประโยชน์แก่ชีวิตมากขึ้น”

นั่นแหละคือ คนที่ใช้ปัญญา...ไม่มีความเชื่อเพียง
อย่างเดียว แต่เอาปัญญาเข้ามาประกบความเชื่อไว้ ความ
เชื่อขั้นแรกเพียงแต่รับไว้ ไม่ปฏิเสธ เอามาไว้ก่อน แล้ว
ก็เอาไปพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เอาไปทดสอบ
ด้วยการปฏิบัติต่อสู้กับปัญหาชีวิต แล้วเมื่อเอาไปทดสอบ
ที่ไรก็ได้ผลสำเร็จมีความสุข มีความสบายหลุดพ้นจาก
ความเดือดร้อนในชีวิตประจำวัน จึงมีความเชื่อมั่นในหลัก
ธรรมอันนี้ ไม่อ่อนแอจนคลอนแคลน

นับถือพระศาสนาด้วยปัญญา

การนับถือพระศาสนา ถ้าเรานับถือด้วยปัญญา
ก็เป็นการนับถือที่มั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ใครจะมาชวน
เราให้ทิ้งสิ่งที่เรามีอยู่ แล้วบอกว่าของใหม่มันดีกว่านี้
ประเสริฐกว่านี้ก็ไมยอมไป เพราะเราเชื่อมั่นว่าอันนี้แหละ
จะช่วยให้เราได้ ทำให้เราหมดปัญหา ทำให้เราหมดความ

ทุกข์เดือดร้อนใจ แก้อึงหนักแน่นในพระพุทธศาสนาขึ้น
โดยลำดับ เพราะการทดสอบอย่างนั้น

การนำธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวัน

พระพุทธศาสนาเป็นของที่ไม่เปราะง่ายเกินไป
ทนต่อการพิสูจน์ เหมือนกับทองแท้ เอาค้อนมาทุบเอา
เท่าใดก็ยังเป็นทองคำบริสุทธิ์อยู่อย่างนั้น เอาไปเคี้ยว
สักเท่าใดก็ยังเป็นทองบริสุทธิ์อยู่อย่างนั้น พระธรรม
คำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า ซึ่งเป็นพระธรรมที่มี
ประโยชน์แก่ชีวิต เป็นของบริสุทธิ์เที่ยงแท้ เราจะทดสอบ
ด้วยตัวเราเองอย่างไรก็ได้

พระพุทธเจ้าทรงโปรดปรานบุคคลที่ชอบเอา
ธรรมะไปทดสอบ เอาไปปฏิบัติเพื่อทดสอบนี้..ทรงโปรด
มาก เพราะคนๆนั้นจะมีความเชื่อมั่นคงขึ้น และมีความ
เข้าใจถูกต้องขึ้น

เราเป็นพุทธบริษัทจึงควรจะเอาธรรมะไปลอง
ใช้ในชีวิตประจำวัน เอาไปทดสอบดูว่าอะไรมันเป็น
อย่างไร? ชีวิตเราเป็นอย่างไร? แก้ไขปัญหาชีวิตด้วยวิธี
นี้จะแก้ได้หรือไม่? ถ้าไปแก้ด้วยวิธีอื่น จะแก้ได้จริงจัง
หรือไม่? เป็นเรื่องที่เราจะต้องเอามาเทียบเคียงกับ
การกระทำ แล้วก็ทดสอบในสิ่งนั้นๆ เราก็จะเข้าใจสิ่งนั้น
มากขึ้น

ไม่หวั่นไหวต่ออำนาจสิ่งแวดล้อม

ชีวิตของคนเรานั้น ถ้าอยู่โดยไม่มีหลักธรรม ก็
ไม่ได้เรื่อง ทำอะไรก็ไม่ได้เรื่อง?...ก็เพราะจะกลายเป็น
คนประเภทไหลไปตามอารมณ์ ไหลไปตามอำนาจ
สิ่งแวดล้อม อะไรมากระทบก็ไหลไปกับสิ่งนั้น ไม่มีเครื่อง
ห้ามกันจิตใจก็ไหลไปตามอารมณ์เรื่อยไป...ก็เหมือนกับ
ปลาเป็นๆ ซึ่งต้องว่ายทวนน้ำอยู่ตลอดเวลา

คนเรากล้ามีชีวิตประกอบไปด้วยธรรม ก็จะฝืน
กระแสธรรมชาติได้ แต่ถ้าไม่มีธรรมะก็ฝืนไม่ได้ มันไหล
ไปตามอารมณ์ตามความอยาก มีทางเสียผู้เสียคนได้ง่าย
คนเราที่เสียผู้เสียคนนั้น เพราะไม่ได้ใช้ธรรมะเป็นหลัก
ในการดำรงชีวิต จึงเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายด้วย
ประการต่างๆ

ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตน

แต่ว่าเมื่อมีอะไรเกิดขึ้นแล้วก็มีความเชื่อผิด
ทางอยู่ คือไม่เชื่อว่าเป็นเรื่องที่ตัวกระทำให้เกิดขึ้น แต่
ไปคิดว่ามีอำนาจอะไรมาทำให้เราเป็นอย่างนั้น ให้เราเป็น
อย่างนี้ หรือคิดว่ามีอะไร มา “ดลบันดาล” ให้เราเป็น
อย่างนั้นอย่างนี้...ดลบันดาลให้เรายากจน...ดลบันดาลให้
เรามั่งมี...ดลบันดาลให้เราพบนั้นพบนี้อะไรต่างๆ... อันนี้
เป็นความเชื่อที่ไม่ตรงกับหลักการของพระพุทธศาสนา

หลักการของพระพุทธศาสนานั้นไม่มีคำว่า “ดลบันดาล” ให้เป็น ไม่มีอะไรจะดลบันดาลให้เราเป็นอะไรมีอะไรเกิดขึ้นในชีวิต ก็ต้องคิดว่าเป็นเรื่องของตนเอง เป็นเรื่องที่เราทำให้มันเกิดขึ้น จะเป็นเรื่องดีก็ตาม จะเป็นเรื่องชั่วก็ตาม มันเกิดขึ้นเพราะการกระทำทั้งนั้น คือมันเกิดขึ้นเพราะความคิด เพราะการพูด เพราะการกระทำ เลยกลายเป็น “กรรม” ให้ผลแก่ตัวผู้ทำ ถ้าเราคิดดี ทำดี พูดดี...ผลก็เป็นไปในทางดี แต่ถ้าเราคิดไม่ดี พูดไม่ดี ทำไม่ดี...ผลที่เราได้รับก็ย่อมไม่ดี

นักเรียนที่ชี้แจงเรียน ผลก็คือไม่มีความรู้ เมื่อไม่มีความรู้ก็สอบไล่ตก

การสอบไล่ตกนั้นไม่ใช่เพราะอะไรดลบันดาล แต่ว่าเพราะเราชี้แจงไม่อ่านหนังสือ เราไม่ทำการบ้าน เราไม่เข้าใกล้ครูอาจารย์ ไม่เข้าไปไต่ถามปัญหาให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มันเป็นความผิดพลาดของตัว ไม่ใช่เกิดจากอะไรมาทำให้เป็นไป...

หรือเราพูดว่า “โชคไม่ดี ดวงไม่ดี” นี่มันก็เป็น
การไม่ถูกต้อง มันไม่ใช่เรื่องอย่างนั้น แต่ว่าเป็นเรื่องที่
เราทำไม่ดีไว้ หรือว่าเราทำดีไว้ ถ้าเรามีความสุข มีความ
เจริญ มีความก้าวหน้าในชีวิต ก็หมายความว่าเราทำดี
เอาไว้ ทำดีเรื่อย ๆ สะสมแต่เรื่องดีเรื่องงาม แล้วผลก็จะ
ผลิออกมาในทางดี ถ้าเราสะสมเรื่องชั่วเรื่องทราม ผลที่
ออกมาก็จะเป็นความทุกข์ความเดือดร้อน อะไรที่เกิดขึ้น
ในวิถีชีวิตของเรา ให้เข้าใจให้ถูกต้องว่า เป็นเรื่องของเรา
เอง ไม่ใช่มีใครมาทำให้

การแก้ไขปัญหตามหลักพุทธศาสตร์

การแก้ไขอะไรก็ต้องแก้ที่คน อย่าไปแก้ที่วัตถุ
อย่าไปแก้ตามวิธี “ไสยศาสตร์” แต่ต้องแก้ตามหลัก
“พุทธศาสตร์” หลักพุทธศาสตร์สอนให้แก้ที่ตัว ให้เรา
มองดูที่เนื้อตัวของเราว่าเราได้ทำอะไร? เราคบกับใคร?

เราไปในสถานที่ใด? สิ่งนี้จึงได้เกิดขึ้น...ศึกษาให้ดีค้นให้ละเอียดเราก็จะพบความจริง เมื่อใดเราพบความจริง เราก็จะฉลาดขึ้น ค้นหลายๆก็จะยิ่งฉลาดมากขึ้นๆ ทำให้เรา รู้จักกระบวนการชีวิตของเรามากขึ้น แล้วมีอะไรเกิดขึ้น เราก็ได้ทันทั่วทั้งที่ สามารถจะแก้ไขปัญหานั้นได้ด้วย ความเรียบง่าย ธรรมะช่วยเราได้แบบนี้ จึงจำเป็นที่เราจะต้องมีสิ่งเหล่านี้ไว้ประดับประดาจิตใจ

คนเราที่เป็นคนสมัยใหม่บางทีก็เมินเฉยไม่ค่อยจะสนใจในเรื่องธรรมะ เขาพูดธรรมะให้ฟังก็ไม่สนใจ กลับลุกขึ้นไปเสีย ไปนั่งคุยกันอยู่นอกศาลา เมื่อคนนี้ไปเทศน์ที่งานศพ...ในวัดนี้แหละ มีคนหนุ่มๆสาวๆหลายคน ลุกขึ้นแล้วไปนั่งอยู่ข้างนอก แล้วมายกน้ำหวานที่เป็นขวดไป เอาน้ำแข็งไป แล้วก็นั่งดื่มกันอยู่ตรงโน้น นั่งคุยกันอยู่ตรงโน้น...

เวลาเทศน์จบแล้วหลวงพ่อก็เดินเฉียดไป แล้วก็บอกว่า “พวกหนูนี้ทำไมถูก ไม่เคารพธรรมะ ไม่ให้เกียรติ

แก่พระธรรม เขาพูดธรรมะ เราไม่ให้เกียรติแก่ธรรมะ
ลุกขึ้นหนีไป แล้วมานั่งคุยกันอยู่ที่ตรงนี้”

เขายกขานั่งตรงนี้ก็ไต่ยืนเหมือนกัน อาตมาว่า
“ถึงไต่ยืนก็เพียงแต่ผ่านหูเท่านั้น แต่ไม่รู้ว่าเป็นเรื่องอะไร
เพราะไม่ได้ฟังด้วยความตั้งใจ เวลาเราไปฟัง ต้องตั้งอก
ตั้งใจฟังใจจดใจจ่อในเรื่องที่เราฟัง ตาหูคนพูด หูฟังเสียง
ก็จะเกิดความตั้งใจที่จะฟัง ถ้าลุกขึ้นไปแล้วไม่ตั้งใจ ผล
ก็จะไม่มี มาวัดนี้ต้องมาเพื่อฟังธรรม มานานศกก็ต้องมา
เพื่อศึกษาอะไรจากศก” พูดให้เขาเข้าใจอย่างนั้นเพื่อ
จะได้เปลี่ยนนิสัยที่ไม่ชอบธรรมะ หันหน้าเข้าหาธรรมะ
มากขึ้น

มีอยู่ไม่ใช่น้อย คนเราที่มีการศึกษาพอสมควร
แล้วก็เข้าใจเขาไป เข้าใจว่าเรามีความรู้ เรามีปัญญา
เรามีการศึกษา...ได้ปริญญาหนึ่งปริญญาหนึ่ง แล้วก็ไม่ค่อย
จะสนใจธรรมะ พูดธรรมะก็ไม่ค่อยจะรู้เรื่อง ไม่เข้าใจ
ความหมายของธรรมะ

เคยมีครูคนหนึ่งมาทำปริญาโท แล้วก็ต้องเขียนหนังสือ ก็มาปรึกษากับหลวงพ่อ หลวงพ่อก็เลยสอบถามความเข้าใจอะไรต่างๆ แก่ก็บอกว่า “ผมไม่ค่อยจะเข้าใจเรื่องธัมมะธัมโมอะไรหรอก ได้ปริญา...ได้กศบ. แล้ว แต่ก็ไม่ค่อยเข้าใจอะไร เวลานี้มาทำปริญาโท เขาก็บังคับให้ทำเรื่องอย่างนี้” ก็เหมือนกับว่าเขาบังคับให้เรียนนั่นเอง ก็ต้องมาปรึกษาพระเพื่อจะเอาไปเขียนทำปริญยานั้น แต่ว่าพื้นฐานไม่ค่อยมี อันนี้แสดงว่าเมื่อเป็นนักศึกษานั้น ไม่ได้สนใจในการที่จะเรียนเรื่องนี้ เพราะนึกว่าไม่ได้ “คะแนนโดยตรง” แต่ไม่รู้ว่ำนั่นมันเป็น “คะแนนโดยอ้อม” เพราะคนเราถ้าเรียนธรรมะแล้ว ก็นำเอาธรรมะเป็นหลักรักษาจิตใจ การเรียนก็จะดีขึ้น มีความเข้าใจก็จะดีขึ้น มันก็จะช่วยให้การสอบไล่ได้คะแนนดีขึ้น เพราะได้เอาธรรมะเข้าไปประกอบ

เหมือนแกลงนี้ถ้าไม่ใส่เกลือ มันก็ไม่มีรสชาติ มันจืดชืดไม่อร่อย ต้องเติมเกลือเสียหน่อย...ให้พอดี รสมัน

ก็จะดีขึ้น ถ้าเติมมากไปมันก็จะเค็มจัด เป็นโทษแก่ไตของ
ผู้กินเอง...มันก็เสียหาย

ธรรมะนั้น ไม่ใช่เสียหายอย่างนั้น แต่ยิ่งเติม
ลงไปก็จะยิ่งได้ประโยชน์มากขึ้น ได้คุณค่ามากขึ้น แต่
คนมองไม่เห็น เพราะเราไม่ได้คิดว่าเราอยู่ด้วยอะไร...
อะไรช่วยเรา? เราทำอย่างไรจะได้สิ่งนั้นจะได้สิ่งนี้?...
ไม่ค่อยคิดปัญหาเฉพาะหน้าในเรื่องชีวิตของเราเอง และ
ไม่มีความสนใจ

ทำความเข้าใจในเรื่อง “ทุกข์”

เมื่อใดที่เรามีปัญหา เช่น มีความทุกข์ มีความ
เดือดร้อนใจก็ไม่รู้ว่าจะแก้ทุกข์อย่างไร เพราะว่าเรา
ไม่เคยเรียนเรื่องความทุกข์ ไม่เข้าใจเหตุให้เกิดทุกข์ ไม่
รู้ว่าทุกข์เป็นเรื่องแก้ได้ เพราะมันเกิดในตัวเราเอง แล้ว
ไม่รู้ว่าจะแก้อย่างไร?

พอมีความกลุ้มใจก็จะไปหาวัตถุ ไปตีหมเห้
ไปเที่ยว ไปเล่น ไปสนุกเฮฮาอะไรต่างๆ ความทุกข์ก็จะ
ยิ่งเพิ่มมากขึ้น เพราะการกระทำเช่นนั้นไม่ใช่การแก้ไข
แต่เป็นการกลบเกลื่อนความทุกข์ ทำให้เพิ่มความทุกข์ให้
แก่ตนเองมากขึ้น

ชีวิตสว่างไสวด้วยแสงแห่งธรรมะ

มีอยู่ไม่ใช่บ่อยในสังคมปัจจุบันนี้ ที่แก้ทุกข์ด้วย
การเพิ่มทุกข์ให้แก่ตัวเองมากขึ้น เพราะไปแก้ด้วยสิ่งที่มี
ไม่ใช่ปัจจัยสำหรับแก้ทุกข์ แล้วทุกข์มันก็ไม่หาย เมื่อ
ไม่หายก็มีความกลุ้มหนักขึ้น แล้วไม่รู้จะทำอย่างไร แต่
ถ้ามีเพื่อนฝูงเป็นมิตรสหายที่เป็นคนสนใจธรรมะ เคย
มาวัดมาวาไปพบเข้า ก็บอกว่า “โอ! อย่างนี้ต้องไปวัด
ต้องไปหาพระ ไปคุยกันในเรื่องธรรมะ” นั่นแหละเป็น
เพื่อนฉลาด

ถ้าเพื่อนที่มันไม่ฉลาด “เออ! อย่างนี้ต้องไปหาหลวงพ่อดูดวงเสียหน่อย ว่าดวงของเธอมันเป็นอย่างไร ไปสะเดาะเคราะห์สะเดาะโคกเสียหน่อย รดน้ำมนต์เพื่อล้างขวยเสียหน่อย” ไฉนเพื่อนที่ปัญญาอ่อนก็จึงไปในทางอย่างนั้นก็ได้อะไร ไปแล้วก็ไม่ได้อะไร ไม่ดีขึ้นเพราะไม่ได้ปัญญา ไม่ได้ความรู้ความเข้าใจ

แต่ถ้าเราไปหาพระที่มีความรู้ทางธรรมะ รู้จักใช้ธรรมะแก้ไขปัญหาชีวิต ท่านก็จะอธิบายให้เราเข้าใจ เราก็นำไปใช้แก้ไขปัญหา ชีวิตก็จะสว่างไสวขึ้น เพราะอาศัย “แสงธรรมะ”

มีธรรมะเป็นอาหารหล่อเลี้ยงจิตใจ

แต่เบื้องต้นไม่ค่อยจะสนใจ มัวแต่จะศึกษาเรื่องสำหรับหาของใส่ปากใส่ท้อง หาเครื่องนุ่งห่ม หาบ้านหาเรือนอยู่อาศัย แต่ไม่ให้...“อาหารหล่อเลี้ยงจิตใจ”

ร่างกายสมบูรณ์ เครื่องนุ่งห่มเยอะ บ้านเรือนหลังใหญ่
มีเงินทองใช้ แต่ว่าพอเป็นทุกข์ นั่งกลุ้มใจในห้องปรับ
อากาศ นั่งกลุ้มใจในร่างกายที่มีเครื่องแต่งตัวราคาแพง
สิ่งนั้นมันช่วยอะไรไม่ได้ เพราะมันไม่พูดไม่จา
ไม่ได้แนะนำอะไรให้เราเข้าใจแม้แต่หน่อย ก็กลุ้มไปตาม
เรื่องตามราวหนักเข้าก็ทำลายตัวเอง ฆ่าตัวตายไปด้วย
วิธีการต่างๆ เป็นเรื่องน่าสงสารคนที่มีอาการเช่นนี้ ที่ได้
เป็นเช่นนั้นก็เพราะอะไร?...เพราะไม่แสวงหาสิ่งอันจะ
ช่วยตนอย่างแท้จริง คือธรรมะนั้นแหละ...ธรรมะนี้ช่วย
เราจริงๆ แต่เราต้องเอาธรรมะมาเป็นเครื่องประกอบ
ชีวิต คือต้องประพฤติธรรม

ธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม

พระพุทธเจ้าจึงตรัสไว้ชัดเจนว่า...ธมฺโม หเว
รกฺขติ ธมฺมจารี แปลว่า ธรรมะย่อมรักษาผู้ประพฤติ

ธรรม...ผู้ประพาศธรรมเท่านั้น ธรรมะจึงจะรักษา ถ้าเราไม่ประพาศธรรม ธรรมะที่ไหนจะมาตามรักษาเรา

เหมือนเราไม่กินยา โรคมันจะหายได้อย่างไร? ไม่รับประทานอาหาร มันจะหายหิวได้อย่างไร? ไม่ดื่ม น้ำมันจะหายกระหายได้อย่างไร? เราจึงต้องเอาธรรมะมาใช้...เอามาแก้ไขปัญหาชีวิต

แต่ถ้าเราไม่ศึกษาไว้ ไม่มีความเข้าใจ เราก็ใช้ไม่ได้ ใช้ไม่ถูก เมื่อไม่ถูกกลับโทษเสียอีกว่า “เอ้อ! ธรรมะนี้ไม่เข้าท่า ใช้แล้วก็ไม่เห็นจะช่วยอะไร” ก็เพราะเราใช้ไม่เป็น เหมือนคนกินยาไม่เป็น หยิบยาผิดบ่อยๆ....

เมื่อวานนี้ก็ไปโรงพยาบาลกรมชลฯ ไปเยี่ยม หลวงตา เห็นหญิงคนหนึ่งอุ้มลูก ลูกก็ร้องๆ ถามว่า “เป็นอย่างไรถึงได้ร้องหนักหนา”

“หยิบยาให้ลูกผิด” นี่แหละมันเป็นอย่างนี้ หยิบยาให้ลูกกินผิด เลยทำให้ลูกเกิดโรคมากขึ้น เจ็บมากขึ้น เอามาให้หมอช่วยแก้ไข นี่มันเป็นยาทางร่างกาย ก็ลงโทษ

ทางกายให้ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อน ทรมาณลูก เพราะคุณแม่ไม่เอาไหนนั่นเองแหละ

“ยา” ต้องเอาวางไว้ให้เป็นที่ เป็นทาง เวลาหยิบให้ลูกกิน มันต้องอ่านฉลากยาข้างขวด หน้าซองให้เรียบร้อย อย่าหยิบผิดเข้าไป เพราะอันตรายมันมาก ยาสมัยใหม่นี้มีค่าสูง แต่อันตรายก็สูงเหมือนกัน ถ้าเราหยิบไม่ถูกกินไม่เป็น ก็เกิดทุกข์เกิดโทษ นี่คุณแม่ทำให้ลูกเจ็บหนักลงไป เพราะหยิบยาผิด

ธรรมะนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่เรียนเราก็ไม่รู้ เราก็ไม่เข้าใจ เราก็จะเอาไปใช้ไม่ถูก มันก็ไม่เกิดผลตามที่ เราต้องการ จึงต้องมาศึกษาไว้ การศึกษาเดี๋ยวนี้มันก็ไม่ลำบากอะไร...หนังสือมีเยอะ เราก็หยิบไปหาเอาไปอ่าน อ่านบ่อยๆ อ่านแล้วคิด อ่านแล้วตรอง เราก็จะได้เข้าใจมากขึ้นและก็นำเอาไปใช้ แต่ถ้าอ่านแล้วไม่เข้าใจ เราก็ต้องมาหาพระอีกเหมือนกัน มาไต่ถาม มาปรึกษาในเรื่องนั้นเรื่องนี้ เพราะไม่เข้าใจว่าจะใช้อย่างไร เราก็มา

ได้...วันอาทิตย์หยุดงานก็มาวัด มาสนทนากัน มาทำความเข้าใจกัน หรือแม้วันอื่นก็ได้ เลิกงานแล้วขับรถผ่านวัดก็แวะเข้ามาเสียน้อย มาปรึกษาปัญหาชีวิต ทำความเข้าใจกันแล้วก็เอาไปใช้ได้สะดวก ถ้าเราทำอย่างนั้นมันก็จะดีขึ้น

เดี๋ยวนี้คนสนใจในเรื่องนี้ขึ้นพอสมควร แต่ยังมีจำนวนที่น่าสนใจไม่เท่าใด...เรียกว่ามีขึ้นบ้าง ดีกว่าเมื่อก่อนที่ได้ขึ้นบ้างเพราะว่ามีการโฆษณามากขึ้น มีการพูดด้วยภาษาธรรมมากขึ้น ทำให้คนได้ยินได้ฟังแล้วเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องธรรมะ ความสนใจก็มากขึ้น แต่ก็ยังไม่เป็นที่พอใจเท่าใดนัก เพราะคนที่ยังไม่รู้ยังมีมากกว่า ยังไม่ได้สนใจก็ยังมีมากกว่า เอกสารทางศาสนาก็ยังพิมพ์กันน้อย ยังไม่ค่อยจะแพร่หลายเท่าใด จะต้องเพิ่มจำนวนมากขึ้น ต้องช่วยกันเผยแพร่ ช่วยกันสนใจศึกษาธรรมะกันมากขึ้น โดยเฉพาะสถาบันที่ให้การศึกษาแก่ประชาชนก็ต้องเอาประชาชนเข้าหาธรรมะไว้บ้าง จะมีประโยชน์

มากขึ้น ตามองค์การต่างๆในวงราชการ ก็ควรจะนิมนต์
พระไปพูดให้ข้าราชการฟังเสียบ้าง แต่ก็ต้องเลือกนิมนต์
พระที่พูดกันรู้เรื่อง เข้าใจในเรื่องเหล่านั้น ชักชวนให้มี
การปฏิบัติธรรมะ ให้ธรรมะเข้าถึงคน ให้คนได้เข้าถึง
ธรรมะ เหตุการณ์ต่างๆก็จะดีขึ้น

มีคุณธรรมในชีวิต

เวลานี้เราพูดกันบ่อยๆเรื่อง การพัฒนา...พัฒนา
แล้วก็มีการอบรมกันมาก ในวงราชการก็อบรมกันมาก
แต่ว่าไม่ค่อยจะอบรมในเรื่องจิตใจ อบรมกันแต่ “หลัก
วิชาการ” ให้กันอย่างเหลือเฟือ หลักวิชาให้มากมาย
แต่ไม่ให้ “คุณธรรม”

การศึกษาที่ให้แต่วิชาความรู้ แต่ไม่ให้คุณธรรม
เหมือนเราซื้อ “รถ” ให้ลูกชายของเราใช้ แต่เราไม่ได้ให้
“ห้ามล้อ” มัน มันเอาไป “ซิ่ง” กัน แล้วก็ได้อาศพมา

เผากันที่วัดเท่านั้นเอง เพราะว่าเราได้แต่รถ ไม่ได้ให้
ห้ามล้อ ไม่ให้มันรู้จักใช้รถ...มันก็ขับเสียหาย เอาไปชน
กันเสียهلكไปเลย ทำให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อน

ชีวิตของคนเรานี้ก็เหมือนกัน เรามีอะไรพร้อม
มีความรู้...แต่ไม่มีคุณธรรม

มีความรู้เป็นหมอแต่ไม่มีคุณธรรม อาจจะเอา
ความรู้นั้นไปทำลายคนก็ได้ ไปฆ่าคนด้วยวิชาหมอก็ได้

เรียนกฎหมายไม่มีคุณธรรม ก็เป็นหมอความที่
เอารัดเอาเปรียบ ว่าความฝ่ายนี้ แต่ไปเอาข้างโน้นด้วย
เป็นม้า ๒ ปาก กินมันทั้ง ๒ ข้าง มันก็เกิดความเสียหาย
แก่การกระทำเหล่านั้น หรือคนมีวิชาอื่น แล้วเอาวิชานั้น
ไปหากินในรูปแบบแปลกๆ

ธรรมะเป็นหลักครองใจให้มีคุณธรรม

มีปัญญาใช้ปัญญาเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียวนี้

พระพุทธเจ้าท่านจัดว่าเป็นคนเลว คนที่เลวในโลกนี้มีอยู่
พวกหนึ่งก็คือคนที่มีปัญญา แต่เอาปัญญานั้น ไปใช้เพื่อ
ประโยชน์ตนอย่างเดียว เห็นแก่ตัว ไม่ทำเพื่อประโยชน์
เพื่อความสุขแก่ผู้อื่น ปัญญาที่ตนมีนั้นเป็นดาบสำหรับ
ฟันคอตนเอง ทำตนให้เสียหาย ได้รับความทุกข์ความ
เดือดร้อน ก็เพราะว่าขาดคุณธรรม ไม่มีธรรมะเป็นหลัก
ครองใจ

ไม่เฉพาะแต่บ้านเราเท่านั้น แม้ในประเทศที่
เจริญในยุโรป อเมริกาบางประเทศ ก็ไม่ค่อยจะสนใจ
ธรรมะเหมือนกัน ไม่ค่อยสอนธรรมะ ไม่ค่อยสอนให้มี
คุณธรรมอย่างแท้จริง แล้วคนเหล่านั้นก็มีความรู้ แต่
ไม่มีปัญญาที่จะรักษาตัวให้รอด ถ้าหากว่าคิดโกง ก็โกง
กันอย่างแรงเลยทีเดียว โกงจนอีกฝ่ายหนึ่งล่มจมไปเลย
ทีเดียว ต่างคนต่างเอาวิธีเอาเปรียบกันด้วยประการต่างๆ

ได้ฟังคนที่เขาคลุกคลีทำงาน ในวงการ...องค์การ
ต่างๆ บริษัทต่างๆ เขาศึกษาสังเกตเห็นว่า ชาวตะวันตก

ที่โกงมันก็โกงอย่างแรงเลย โกงอย่างหนัก คนไทยเราที่ไปร่วมหุ้นร่วมอะไรกับฝรั่งนี่ นึกว่าฝรั่งจะซื่อสัตย์...ฝรั่งโกงก็มีเหมือนกัน มันมีเทคนิคในการโกงร้อยแปดพันประการ เจ็บหลังเจ็บเอวกันไปตามๆกัน เพราะถูกมันคดเอาเจ็บเหมือนกัน...อย่างนี้ก็มิ ไม่ใช่ว่าคนเจริญด้วยการศึกษาแล้วก็จะดีเสมอไป

เสริมสร้างคุณธรรมให้ชีวิต

การศึกษาที่เจริญแล้วต้องมีธรรมะด้วย จึงจะเรียกว่า เจริญแท้ ถ้าไม่มีธรรมะ ไม่เอาศาสนาเป็นหลักใจ ก็เรียกว่ายังไม่เจริญอย่างแท้จริง นี่อันนี้น่าคิด

ในสังคมปัจจุบันนี้ ให้การศึกษาเล่าเรียนก็อย่าให้แต่วิชาความรู้ แต่ต้องให้คุณธรรมแก่เด็กไปตั้งแต่ตัวน้อยๆ ให้เขาได้มีความสำนึกถูกต้องในเรื่องชีวิต สอน

ให้เขาเข้าใจในเรื่องชีวิตถูกต้อง สอนให้เขารู้ความหมายว่า เกิดมาทำไม? อยู่ในโลกลนี้เพื่ออะไร? หน้าที่ที่ควรทำคืออะไร? และเราควรทำอย่างไร ชีวิตจึงจะเป็นสุข? ให้เขาเข้าใจในด้านนั้นด้วย ไม่ใช่พอกพูนให้แต่วัตถุ มีเงินมีทองให้ลูกใช้ตามสบาย ให้กินสบาย นอนสบาย เที่ยวสบาย แต่ไม่รู้จักทำให้ลำบากโดยใช้ธรรมะ เด็กนั้นก็จะได้แต่ร่างกาย แต่จิตใจพอมโง่โง่โรมันก็เกิดปัญหาคือความทุกข์ความเดือดร้อนในภายหลัง จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องทำ

คนโบราณเขาก็ไม่โง่เท่าใด ฉลาดพอสมควร ลูกชายพอโตเป็นหนุ่มอายุพอบวชได้ ก็ส่งเข้าวัดก็เพื่อให้ไปรับหลักการธรรมะในศาสนา วิธี “การบวช” มันก็ดี แต่ว่าไม่ดีตรงที่อุปัชฌาย์อาจารย์ ไม่ค่อยมีอะไรสอนให้ เพราะการศึกษาน้อยในสมัยก่อน แต่เขายึดถือว่าได้บวชแล้ว แล้วถือเป็นธรรมเนียมว่า คนบวชแล้วต้องอย่างนี้ ถือตามๆกันมา ก็เอาตัวรอด สร้างชาติให้เราได้อยู่ได้อาศัย

แต่ในสมัยนี้สิ่งยั่วยุมันมากกว่าสมัยก่อน สมัยก่อน
สิ่งยั่วยุมันไม่ค่อยจะมี...ไม่มีปัญหา แต่เดี๋ยวนี้สิ่งยั่วยุมัน
มากที่จะทำให้จิตใจคนตกต่ำ ให้เกิดความโลภง่าย เกิด
ความโกรธง่าย เกิดความหลงง่าย เกิดความริษยา เกิด
ความพยาบาท เกิดความเห็นแก่ตัวง่ายขึ้น เพราะสิ่ง
เหล่านั้นมันยั่วแล้วการแข่งขันก็มีมากขึ้น...แข่งโดยไม่มี
“กติกา” ก็เกิดปัญหา สร้างความทุกข์ความเดือดร้อน
ด้วยประการต่างๆ นี่คือปัญหาในสังคมดังที่เราเห็นกันอยู่
ทั่วไป

แล้วเราคิดจะแก้ปัญหเหล่านี้กันบ้างหรือไม่?
เราคิดจะแก้กันบ้างหรือไม่ ถ้าหากว่าไม่คิด มันก็ลำบาก
กันไป เดือดร้อนกันไป แต่ถ้าเราคิดว่าจะแก้ปัญห
เหล่านี้ จะเอาอะไรมาแก้มันต้องแก้ด้วยหลักธรรมะ ถ้า
ไม่แก้ด้วยหลักธรรมะ พัฒนาจิตใจคน มันก็แก้ไม่ได้ สิ่ง
ทั้งหลายก็จะลำบากต่อไป เป็นปัญหาต่อไป

เมื่อวานขึ้นนี้มีคนเขามาเยี่ยม แล้วก็เล่าให้ฟังว่า

คนญี่ปุ่นคนหนึ่งเขาโดยสารเรือบิน แล้วก็มียานหนังสือเล่มหนึ่ง ไปซื้อที่สนามบิน เรียกว่า “คู่มือมนุษย์” แต่ว่าแปลเป็น ภาษาอังกฤษ เขาอ่านไปตลอดทางด้วยความสนใจ แล้ว เขาได้รับคำตอบเรื่องปัญหาชีวิตมากเรื่องมากประการ เขาพอใจมาก พอใจว่าหนังสือเล่มนี้เป็นคำตอบในเรื่อง ชีวิตของเขา...เขามีปัญหาเยอะ แต่เขาหาคำตอบไม่ได้ แต่เมื่อมาอ่านคู่มือมนุษย์นี้แล้ว คำตอบมันปรากฏได้ ทุกสิ่งทุกอย่าง

เขาคิดถึงเพื่อนมนุษย์ที่ยังมีปัญหามีความทุกข์ ความเดือดร้อน คิดว่าควรจะมีหนังสือเล่มนี้ให้ออกไป แพร่หลาย...เขาไปถึงไซยา ไปหาท่านเจ้าคุณพุทธทาส สนทนากันนาน...ยาว แล้วก็บอกว่า “ขออนุญาตพิมพ์ หนังสือเล่มนี้สัก ๕ พันเล่ม เพื่อจะได้แจกจ่ายให้คนได้อ่านกันมากๆ” เลยเขาก็ไปจัดการพิมพ์ มหาพระสุรศักดิ์ ที่นี้ ให้ช่วยออกแบบหน้าปก ช่วยอะไรต่ออะไรให้...กำลัง พิมพ์อยู่เวลานี้

นี่มันเป็นคำตอบ ให้เราเห็นว่าหนังสือธรรมะนี้ คนได้อ่านแล้วและเข้าใจ เขาได้รับคำตอบในเรื่องปัญหา ชีวิตถูกต้องขึ้น มีความสุขขึ้น เขาก็อยากจะแผ่ความสุข นั้นให้คนอื่นต่อไป เลยจัดการพิมพ์หนังสือนั้นเพื่อแจกจ่าย อันนี้เป็นเรื่องดี

ของขวัญอันประเสริฐ

เรามาวัดก็ดี ได้อ่านหนังสือธรรมะก็ดี หรือได้ ปฏิบัติตนในวิธีใดก็ดี แล้วก็มีความสุขความสงบในทาง จิตใจ อย่าเก็บเรื่องนั้นไว้แต่ผู้เดียว เรามีเพื่อนมีมิตร มีญาติพี่น้อง ที่ยังแหวกว่ายอยู่ในความมืดมนอนธกาล นั้นมีไม่ใช่น้อย ช่วยเขาหน่อย...ช่วยเขาหน่อย ช่วยดึงคน เหล่านั้นให้มาวัด... เอาหนังสือธรรมะไปยัดเยียดให้เขา อ่าน...เอาเทปไปให้เขาฟัง

ถ้าเขาไม่มีเวลาฟัง พบเขาเข้าก็ชวนมาวัด...เอา

รถไปรับถึงบ้าน..พามา เห็นว่าเพื่อนกำลังกลุ้มใจ เป็นทุกข์
พารถไปรับเอามา มา“โรงพยาบาลของพระพุทธเจ้า”
ให้มาพบยาที่ประเสริฐ แล้วเขาก็จะได้รับยานั้น ถ้าเรา
ทำอย่างนั้น เพื่อนของเรา ได้รับความเบาใจ โปร่งใจ มี
ความสุขขึ้นในชีวิต นั้นแหละเป็นยอดของขวัณ เป็น
ยอดทาน ที่เราให้แก่คนเหล่านั้น

เราไม่ค่อยให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ ทำบุญทำทาน
ก็ไปทำแต่เรื่องอย่างอื่นมากมาย แต่ไม่ทำในเรื่องเกี่ยวกับ
คำสอนให้แพร่หลาย เช่นหนังสือที่ควรอ่านเอาไปแจกเขา
มาวัด...หนังสือธรรมะมีเยอะ เอาไปฝากคนนั้นฝากคนนี้
วันไหนวันเกิดส่งหนังสือธรรมะไปให้เพื่อน เป็นของขวัณ
วันเกิดของเขา เป็นของขวัณวันแต่งงานเขา หรือเป็น
ของขวัณวันปีใหม่ อะไรอย่างนี้ เป็นการช่วยทั้งนั้น..
ช่วยส่ง“แสงสว่าง”ไป ช่วย使他ได้รู้ ได้เห็น ทำให้เขา
ได้สัมผัสสมิตา ได้ปัญญาได้ความเข้าใจในเรื่องของชีวิต
มากขึ้น เป็นเรื่องที่ต้องช่วยกันในสังคมปัจจุบัน เพราะ

ถ้าเราไม่ช่วยกันจุดดวงประทีปให้สว่างมากๆ มันก็มืด
เรื่อยไป เพราะสิ่งที่ทำให้มืดมันมาก ทำให้บอดมีมาก
ทำให้หลงมาก ทำให้เข้าใจผิดก็มาก ทีนี้ถ้าเราไม่ช่วยกัน
แก้ไข สิ่งร้ายมันจะกลายเป็นดีขึ้นได้อย่างไร

เราอย่านึกว่า “ไม่เป็นไร ฉันไม่เกี่ยว” ถ้าเรา
พูดอย่างนั้นก็ไม่ได้ เรื่อง “ฉันไม่เกี่ยว” นี้ไม่ได้ มันเกี่ยว
กันทั้งนั้น เพราะในสังคมมนุษย์นี้มันพัวพันกันอยู่ทั้งนั้น
ใครทำอะไรมันก็กระทบถึงคนอื่น ทำดีก็กระทบทางดี
ทำชั่วก็กระทบทางชั่ว...ที่จะไม่กระทบนั้นไม่มี

เช่น ในครอบครัวเดียวกัน คนใดคนหนึ่งทำ
เสียหายก็กระทบเกือบหมดทั้งครอบครัว คุณพ่อ คุณแม่
คุณปู่ คุณย่า คุณตา คุณยาย ตลอดจนคนใช้ แม้สุนัขก็
พลอยได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วย จากน้ำใจชั่วๆ
ของคนเหล่านั้น....พากันกระทบไปหมด และที่สำคัญที่สุด
ก็กระทบไปถึงส่วนรวมคือประเทศชาติ นี่...มันกระทบ
ถึงกันหมด

คล้ายกับเราเอาหินก้อนหนึ่ง ทุ่มลงไปใส่น้ำ มันก็ดัง ปลาทุกตัวก็ได้รับความกระทบกระเทือน น้ำก็กระเพื่อม ตลิ่งก็พัง มันก็เสียหายไปหมด

ทีนี้เราทำเรื่องตรงกันข้าม...เป็นเรื่องดี คนอื่นก็พลอยชื่นใจ พลอยสบายใจ ใครเห็นเราทำดีเขาก็พลอยสบายใจ ใครเห็นเราทำดีก็พลอยสบายใจ.... เมื่อเราประพฤติธรรมใครพบเราก็สบายใจ ไม่ต้องหวาดกลัว ไม่ต้องสะดุ้งในเรื่องว่าคนนั้นจะทำอะไรแก่เขา ถ้าเราเดินไป เห็นคนเมาเดินสะเปะสะปะ เดินเอียงไปเอียงมา อย่างนั้นเราเป็นอย่างไร...รู้สึกเป็นอย่างไร? เราต้องระวัง แล้วเดี๋ยวจะมาโดนเราเข้า แล้วมันจะเกิดปัญหา

เห็นใครเขาขับรถเหมือนงูเลื้อย เพราะว่าจิตใจมันกดไปกดมา...เรารู้สึกหวาดเสียว แม้จะอยู่ในรถก็ยังหวาดกลัว เดี่ยวมันมาสะเออะเอาเราเข้า ก็ต้องลำบากเดือดร้อน...นี่เห็นได้ง่ายๆ เพราะฉะนั้นเรื่องใดที่ไม่เป็นประโยชน์ เราทำแล้วมันกระทบกระเทือนทุกคนทั้งนั้น

ที่ไกลออกไป เช่นเหตุการณ์เกิดขึ้นในโลก...ที่ไกลโน้น ก็กระทบกระเทือนถึงบ้านเรา อิรัก...อิหร่านรบกัน เตี้ยนี้ซาไปแล้ว น้ำมันแพง เราก็ได้รับผลกระทบกระเทือน...กระเทือนหมดทุกคน เรื่องน้ำมันแพงนี้มันกระเทือนหมดทุกคน มีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น คนในโลกเวลานี้มันอยู่ใกล้กันเหลือเกิน สมัยก่อนมันไกลกัน ก็เลยไม่ค่อยรู้เรื่อง เราอยู่กรุงเทพฯ เหตุการณ์เกิดที่อยุธยา เราก็ไม่รู้ เตี้ยนี้รู้...อยู่ในกรุงเทพฯ เกิดอะไรที่พม่าเรารู้ เขาเล่นกีฬาที่กัวลาลัมเปอร์ เราก็นั่งจ้องดูโทรทัศน์อย่างไม่ว่างตา...นี่เรารู้ ถ้าไทยชนะก็ดีใจ พอแพ้ก็เสียใจ บ่นว่ากันไปตามๆกัน...กระเทือนจิตใจกัน

นี่มันเห็นง่ายๆว่าอะไรที่เกิดขึ้นในชีวิตของใครนั้น อย่างนี้กว่า “คนอื่นไม่เกี่ยว” อย่างนี้กันอย่างนั้น ที่บางคนเรื่องของฉันคนอื่นไม่เกี่ยว พุดผิด พุดไม่เข้าเรื่อง มันเกี่ยวกันทั้งหมด อย่างนี้กว่ามันไม่เกี่ยว

“คุณแม่...อย่ามายุ่งเรื่องของหนู” มันต้องยุ่ง

“คุณย่าอย่ามายุ่งเรื่องของหลาน”...คุณย่าก็ต้องไปยุ่ง เพราะมันกระเทือนถึงน้ำใจคุณย่า น้ำใจคุณปู่ คุณตา ทุกคนต่างกระทบกระเทือนกันทั้งนั้น ความจริงมันเป็น อย่างนั้น

ดำรงชีวิตอยู่ในกรอบของธรรมะ

เพราะฉะนั้น เราต้องคิดว่า ทำอย่างไร จะอยู่ ไม่ให้คนอื่นเดือดร้อน

เราอยู่ในครอบครัว อย่าให้ใครเดือดร้อน อยู่ใน วงการงาน ก็อย่าให้ใครเดือดร้อน อยู่ในประเทศ ก็อย่า ให้ใครในประเทศเราเดือดร้อน อยู่ในโลกก็ไม่สร้างปัญหา ให้ชาวโลกเดือดร้อน ถ้าเราคิดอย่างนั้นมันก็ดีขึ้น แล้ว มันจะดีขึ้นได้อย่างไร?...จิตใจต้องอยู่ใน“กรอบ”...อยู่ใน ระเบียบแบบแผน การอยู่ในกรอบในระบือนั้นแหละ จะช่วยให้สิ่งทั้งหลายให้ดีขึ้น

“กรอบ” ที่ตึงามที่สุด สวयงาม ตึงาม ก็คือ “กรอบธรรมะ” นี่แหละถ้าเอากกรอบธรรมะมาเป็นกรอบ ล้อมจิตใจของเราไว้ ก็ทำให้เรา เกิดความสำนึกแต่เรื่องที่ตึงาม รู้จักผิด รู้จักชั่ว รู้จักเสื่อม...รู้จักเหตุของความเสื่อม รู้จักเหตุของความเจริญ จะคิดอะไร จะพูดอะไร หรือจะทำอะไรความสำนึกรู้สึกผิดชอบ คอยเตือนว่า อย่าคิดอย่างนั้น อย่าพูดอย่างนั้น อย่าทำอย่างนั้น อย่าไปทีนั้น อย่าคบคนอย่างนั้น...มันจะเกิดความเสียหาย

หรือว่าฝ่ายดีก็มานะแนะนำว่า ควรคิดอย่างนั้น ควรพูดอย่างนั้น ควรทำอย่างนั้น ควรไปหาคนนั้น ควรปรึกษากับท่านผู้นั้น...มันแนะนำ ฝ่ายดีก็แนะนำในด้านดี ฝ่ายชั่วก็แนะนำในด้านชั่ว เรามั่นคุ่นกับฝ่ายไหนล่ะ? ใจเรามั่นคุ่นกับฝ่ายไหน?

ถ้าเราคุ่นกับฝ่ายชั่ว เพราะเราสะสมแต่เรื่องความชั่ว ตื่นเช้าก็คิดแต่เรื่องชั่ว พูดแต่เรื่องชั่ว ทำแต่เรื่องชั่วก็เรียกว่าสะสมแต่ฝ่ายชั่ว อิทธิพลของความชั่ว

มันมากอยู่ในใจของเรา ฝ่ายดีมากระชิบเราก็มัไม่ได้ยิน มาเตือนเราก็มัไม่ได้ยิน เพราะชินกับฝ่ายชั่ว

แต่ในทางตรงกันข้าม...ถ้าเราหัดแต่เรื่องดี พูดแต่เรื่องดี ทำเรื่องดี คบคนดีๆ มีความรู้มีความฉลาด อิทธิพลในด้านดีมันก็สูงเหมือนกัน มีอะไรมากระทบไม่ดีก็ตัดออกไปได้ ผลักดันออกไปได้ ไม่ให้สิ่งนั้นทำร้ายเรา เราก็มืดสนิท นี่ผลมันเกิดในรูปอย่างนี้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราควรจะเข้ามาหาสิ่งเหล่านี้

คุณธรรมนำชีวิต

บุคคลบางประเภท เช่นว่าเป็นข้าราชการ เป็นผู้นำหน้าที่ฝ่ายบริหาร เป็นหัวหน้า เช่นว่าเป็นครูใหญ่ เป็นอาจารย์ใหญ่ เป็นหัวหน้าคน คนที่เป็นหัวหน้าคนต้องมีธรรมะเป็นหลักครองใจ ถ้าไม่มีธรรมะเป็นหลักครองใจแล้ว การปกครองคนไม่เรียบร้อย

ไม่เรียกร้อยเพราะอะไร? เพราะหัวหน้าปกครองตนเองยังไม่ได้...ปกครองตนเองไม่ได้ เอาชนะตนเองไม่ได้ บังคับตัวเองไม่ได้ ไหลไปตามอารมณ์ ไหลไปตามสิ่งแวดล้อม ตกอยู่ในอำนาจของกิเลส แล้วจะไปปกครองคนอื่นได้อย่างไร เมื่อปกครองตนเองไม่ได้ จะไปปกครองคนอื่นได้อย่างไร...มันไปปกครองไม่ได้

ในต่างประเทศ ที่เขามีความก้าวหน้าพอสมควร พวกที่จะไปเป็นรัฐมนตรีนี้ ถ้ามีความชั่วนิดหน่อยเขาก็ไม่ยอมให้เป็น... รัฐมนตรีของอังกฤษมีความพัวพันด้วยผู้หญิงบางประเภท หนังสือพิมพ์ลงข่าว...ลาออกทันที เขาลาออก เขาไม่ทำต่อไป เพราะมันกระทบกระเทือนต่อสถานะของรัฐบาล ไม่เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เขาก็ออกไป

ประธานาธิบดีอเมริกา...จอร์จบุช จะเอาคนหนึ่งมาเป็นรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม แต่ว่าคนคัดค้าน เขามองเห็นว่าคนนี้ใช้ไม่ได้ คุณธรรมไม่ค่อยจะมี จิตใจ

ไม่สูงพอ...คัดค้านกัน วุฒิสมาชิกก็คัดค้าน หนังสือพิมพ์ก็คัดค้าน ถึงจะอธิบายเหตุผลว่าเมื่อก่อนเขาเป็นอย่างนั้น แต่เดี๋ยวนี้เขาเลิกแล้ว แต่เขาไม่ไว้ใจ กลัวจะวกไปสู่ภาวะเช่นนั้นอีก คนๆนั้นก็เป็นไม่ได้...ไม่ได้เป็น

เมืองญี่ปุ่นก็มีปัญหา นายกรัฐมนตรีที่เป็นอยู่ก่อนก็มีความเศร้าหมองบางเรื่องก็ออกไป คนใหม่ขึ้นเป็นเขาค้นพบว่ามีเรื่องอย่างนั้น ก็ต้องออกไปอีก เขาไม่ไว้ใจ เขารังเกียจกันถึงขนาดนั้น

คนที่ เป็นหัวหน้าคน ต้องเป็นคนที่มีสะอาดทางใจ มีความเสียสละมีความรักห่วงรักคณะรักประเทศ ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่มีความเศร้าหมองทางจิตใจ จึงจะเป็นหัวหน้าคนได้

ใครจะเป็นผู้แทน เขาก็ต้องเลือกเฟ้น บ้านเรายังเลือกกันไม่เป็น ยังไม่ค่อยดีเท่าใด ได้ผู้แทนที่ไม่ค่อยจะเรียบร้อยเข้าไปก็มีอยู่ แต่ว่าพูดไปแล้วมันกระทบกระเทือนกัน...กระเทือนชางกัน แต่มันเป็นอย่างนั้น...มัน

เป็นอย่างนั้น คนมีธรรมะมันน้อย คนที่ฝึกไฟ “ธรรมะ” มีน้อย แต่ฝึกไฟ “อามิส” มีมากกว่า เห็นแก่อามิสเล็กๆ น้อยๆที่เขาจะโปรยจะหวานให้ แล้วก็ไปเลือกเขา...ยังไม่เป็น “ธรรมาธิปไตย”

เชื่อมั่นในพระรัตนตรัย

ประชาธิปไตยที่ไม่มีธรรมะเข้ามาควบคุม ก็จะเป็นประชาธิปไตยแบบตามใจตัวเอง พวกมากลากไป แล้วก็เติมไปด้วยคอร์รัปชัน กินสินบาท สินบน กันด้วยประการต่างๆ เพราะไม่มีธรรมะ ไม่มี “ธรรมาธิปไตย”

ที่นี้มันต้องมีธรรมาธิปไตย คือถือธรรมเป็นใหญ่ ถือความถูกต้องเป็นใหญ่ ถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่ คนที่เป็นผู้บริหารคนก็ต้องอย่างนั้น จะเป็นอาจารย์ใหญ่ เป็นครูใหญ่ เป็นหัวหน้าคน ก็ต้องมีคุณธรรม ต้องให้ความสม่ำเสมอแก่คนเหล่านั้น ไม่เลือกที่รักผลัดที่ชัง

ไม่เห็นแก่อะไรไม่มีอคติ ๔ ประจำจิตใจ.. ไม่ลำเอียง
เพราะรัก... ไม่ลำเอียงเพราะชัง... ไม่ลำเอียงเพราะกลัว...
ไม่ลำเอียงเพราะหลง... มีสัมมาทิฏฐิประจำจิตใจ มีความ
เชื่อมั่นในธรรมะ...มีหลักครองใจ

เช่น เราเป็นพุทธบริษัท ก็มีความเชื่อมั่นในพระ
รัตนตรัย ถือว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้นำในชีวิต พระธรรม
เป็นแผนที่บอกทางชีวิต พระสงฆ์เป็นพี่เลี้ยง คอยเตือน
จิตสะกิดใจ ให้เราเกิดความสำนึกรู้สึกผิดชอบชั่วดี

เราไปอยู่ที่ไหน...ก็หาพี่เลี้ยงไว้สักองค์หนึ่ง ไว้
เป็นเครื่องค้ำครอง จิตใจ คือไปหาพระที่ประพฤติดี
ประพฤติชอบ มีความรู้มีธรรมะ จะได้ช่วยสอนช่วยเตือน
หมั่นเข้าใกล้ผู้รู้ หมั่นฟังคำสอน เอาไปคิดไปตรองให้เข้าใจ
แล้วก็ปฏิบัติ นั่นเป็นทางช่วยให้เกิดความเจริญ ทำให้
สภาพชีวิตดีขึ้น พอเป็นตัวอย่างแก่ผู้ที่เป็นลูกน้องจะได้
เดินตาม

พระพุทธเจ้าท่านเปรียบไว้ว่า...ฝูงโคนี้ ถ้าโคแม่

ฝูงไปตรงลูกฝูงไปตรงหมด ถ้าแม่ฝูงไปคด ลูกฝูงไปคดหมด...ในหมู่คนก็เหมือนกัน ถ้าหัวหน้าเป็น “สัมมาทิฐิ” ลูกน้องก็เป็นสัมมาทิฐิ มีความเห็นชอบเห็นตรง ถ้าหัวหน้าเป็นคน “มิจฉาทิฐิ” ลูกน้องก็พลอย เพราะมันอยากประจบนาย ถ้านายชอบอะไรเขาก็หาเรื่องมาเสนอนาย นายชอบดื่มก็หาเหล้าดี ๆ มาให้นาย นายชอบอะไรก็หาของนั้นมา เพราะหัวหน้าคด...ลูกน้องก็จึงคดไปด้วย

ฉะนั้น ใครที่จะเป็นหัวหน้าคน ต้องเป็นคนเที่ยงธรรม ซื่อตรง จงรักภักดีต่อธรรมะ ซื่อตรงต่อพระรัตนตรัย คือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วก็มีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงานว่า เราทำงานนี้ทำเพื่ออะไร เราทำงานเพื่องาน ทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ เรามารับใช้ประเทศชาติ เรามา “ให้” ไม่ใช่เราจะมา “เอา” อะไรจากชาติบ้านเมือง เราเอา...เท่าที่เขาให้ คือเงินเดือน เขาให้เท่าใดก็พอใจ แต่ว่าทำงานให้มันคุ้มเงินเดือน ให้งานมากกว่าเงินที่เรารับ มากกว่าค่าจ้างที่เราได้รับประจำ

เดือน ประจำวัน ถ้าเราทำอย่างนั้นเรียกว่าเราอยู่เพื่อ “ให้” ไม่ได้อยู่เพื่อจะ “เอา” มันมีผลขึ้นบ้างก็ถือว่ามันเป็นผลพลอยได้ ไม่ใช่เรื่องสำคัญไม่ต้องขอขึ้นเงินเดือนอย่างนั้นอย่างนี้

ธรรมะเป็นแสงสว่างนำทางชีวิต

ต้องบังคับตัวเอง บังคับตัวเองให้กินน้อยๆ กินแต่พอดี ไม่กินเกินความต้องการของร่างกาย ไม่กินของเอร็ดอร่อย ไม่หลงในรสอาหาร กินพออยู่ได้ นุ่งห่มพอสมควร มีรังพออยู่ ตัวน้อยทำรังแต่น้อยๆ ตัวใหญ่ก็เพิ่มรังขึ้นไป ชั้นแรกคนเดียวรังเล็กๆ ต่อไป ๒ คนก็เพิ่มขึ้นไปอีกหน่อย ๓-๔ คนก็เพิ่มตามฐานะ ไม่ให้เดือดร้อน

ได้เงินได้ทองมาก็รู้จักเก็บหอมรอมริบ รู้จักเก็บ รู้จักใช้ รู้จักทำให้มันเจริญงอกงาม ในทางที่ดีที่ชอบ

ไม่มัวในอบายมุข คือไม่ชวนลูกน้องเล่นการพนัน

ไม่ชวนลูกน้องเสพสิ่งเสพติด ไม่ชวนกันไปเที่ยวกลางคืน
ไม่ส่งเสริมคนชั่ว ไม่สุรุ่ยสุร่าย ไม่เกียจคร้านในการทำงาน
มันก็ดีขึ้นได้ หัวหน้าที่ดี ลูกน้องก็ดี งานมันก็ดีขึ้นทุกสิ่ง
ทุกประการเรียบร้อย

มันอยู่ที่เราบังคับตัวเองได้ขนาดไหน ควบคุมตัว
เองได้ขนาดไหน..อย่าปล่อย ปล่อยไม่ได้ ต้องบังคับตลอดเวลา...คนขับรถต้องจับพวงมาลัยมันคง คุมมันไว้ให้มัน
ไปตามเลนที่เราต้องการ หยุดได้เมื่อต้องการหยุด ออก
ได้เมื่อเราต้องการออก

ควบคุมชีวิตด้วยสติปัญญา

ชีวิตก็อย่างนั้น ต้องควบคุมด้วยสติปัญญา ด้วย
ศรัทธา ด้วยปัญญาที่ถูกต้อง คิดอะไร พูดอะไร ทำอะไร
ก็ต้องคิดด้วยสติปัญญา จะทำอะไรก็ทำด้วยสติปัญญา
ไม่ทำด้วยอารมณ์ ไม่ทำด้วยอำนาจโลก โกรธ หลง วิชา

พยาบาทหรือความเห็นแก่ตัว สิ่งที้ออกมาก็เรียบร้อย
ไม่มีปัญหาอย่างนี้เรียกว่า เราบังคับตัวเองได้

แล้วเราก็ต้องมีความอดทนเป็นพิเศษ อดกลั้น
อดทน ในเรื่องอะไรต่างๆ ที่มันจะทำให้เราเสียผู้เสียคน
ถ้าเราอดไม่ได้ จิตใจอ่อนแอ พ่ายแพ้ต่อสิ่งที่มากระทบ
เราก็ไม่เป็นคนที่สมบูรณ์

โดยเฉพาะคนที่ เป็นหัวหน้า ต้องอดทนเป็นพิเศษ
ต้องใช้สติปัญญาดูสิ่งเหล่านั้น แล้วอดได้ทนได้เป็นพิเศษ
ในเรื่องนั้นๆ ทำให้เป็นตัวอย่างแก่ผู้น้อย แล้วก็อยู่ด้วย
ความเสียสละ ไม่ได้อยู่เพื่อจะเอา จะมี จะเป็นอะไร

หน้าที่คือธรรมะ : ธรรมะคือหน้าที่

เรานึกอย่างเดียวแต่เพียงว่า...ฉันเกิดมาเพื่อ
หน้าที่ ฉันอยู่เพื่อหน้าที่ กิจที่ฉันควรทำก็คือ “หน้าที่”
ที่ฉันได้รับมอบหมาย แล้วจะทำได้สมบูรณ์ให้เรียบร้อย

ให้ถูกต้องทุกประการ ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ทำด้วย
อารมณ์สดชื่นรื่นเริง ทำงานให้สนุก ถืออุดมการณ์ว่า
“งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข ทำงานให้สนุก เป็น
สุขขณะทำงาน”...เมื่อเราสนุกในงานพอแล้ว ก็ไม่ต้องไป
เที่ยวส่งเสริมความชั่วร้ายทั้งหลายที่เขามีกันอยู่ในโลก

เราชาวพุทธต้องถือหลักว่า ไม่ส่งเสริมความชั่ว
คือไม่ทำชั่วด้วยตัว ไม่ส่งเสริมใครให้ทำชั่ว ไม่สนับสนุน
สิ่งชั่วร้าย ช่วยปิดกวาดโลก...บ้านที่เราอยู่อาศัย ให้มัน
สะอาดผ่องใส มีความสุข มีความเจริญมากขึ้น นั่นแหละ
จึงเป็นการถูกต้องตามหลักการในทางพระพุทธศาสนา

ดังที่กล่าวมาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอจบการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงนี้

ความถูกต้องเกี่ยวกับฤกษ์ยาม

ความถูกต้องเกี่ยวกับฤกษ์ยาม

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ถึงเวลาที่จะได้แสดงปาฐกถาธรรมะ อันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ แล้วตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

การหยุดคือการถอยหลัง

ถ้าออกจากการทำความดี ก็ถอยหลังเข้าสู่ ป่ารกป่าพง เราออกมาถึงที่โล่งแจ้งแล้ว ก็เดินทางต่อไป เมื่อยังไม่ถึงจุดหมายปลายทางเราก็ต้องเดินต่อไป สิ่งใด

ที่ได้เคยประพฤติปฏิบัติในฤดูกาลเข้าพรรษา แม้เมื่อ
ออกพรรษาแล้วก็ต้องทำไป...

การกระทำต่อนั้นเป็นการก้าวหน้า ถ้าเราหยุด
ก็เป็นการถอยหลัง ถ้าเมื่อออกก็หยุดเสียทีหนึ่ง เข้าพรรษา
ก็ตั้งต้นกันใหม่เรื่อยไปไม่มีการก้าวหน้า เพราะฉะนั้นจึง
ต้องศึกษาปฏิบัติธรรมะให้ก้าวหน้าต่อเนื่องกันไป

ความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง

เมื่อเช้านี้ มีพระมาลาสิกขาไปหลายรูป เพราะ
ว่าครบกำหนดเวลา ลาไป ๑๙ รูป ก็แนะนำว่า...

ผ้าจีวร บาตรอะไรนี่เอาไปบ้านบ้างก็ได้ เอาไป
เก็บไว้เป็นอนุสรณ์ เป็นเครื่องเตือนใจ จะได้เตือนใจว่า
เราได้บวชในพระศาสนาแล้ว จะได้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ
ตามวิสัยของคนที่ได้บวชได้เรียนแล้ว

แต่ว่าผู้ปกครองบางท่านกลัว ไปบอกลูกชายว่า

อย่าเอาไปไม่ได้ เขาบอกว่าเอาบาตรพระไปไว้ในบ้านนี้
บ้านจะแตก ลูกชายเลยมาอุรธรณ์ บอกว่าคุณแม่ท่าน
ไม่เข้าใจ ไม่อยากให้อาบาตรเอาจัวร์ไปไว้ในที่ในบ้าน

อาตมาเลยบอกว่า...

เอาบาตรเอาจัวร์ไปไว้ในบ้านนี้.. บ้านมันไม่แตก
แต่ถ้าเราเอาเหล้าไปไว้ในบ้านนี้..บ้านจะแตก
เอาการพนันไปไว้ในบ้านนี้..บ้านจะแตก

เอาการเที่ยวกลางคืนของพ่อบ้านไปไว้ในบ้าน
นี้..บ้านจะแตก ใช้นี้แดกร้อยเปอร์เซ็นต์ พ่อบ้านไปเที่ยว
ที่บ้านแตก พอลกลับมาแม่บ้านก็แหวเข้าใส่ ก็บ้านแตก
เท่านั้นเอง

ของชั่วเอาไปไว้ในบ้านไม่ได้ ของดีไม่เป็นไร
เอาไปไว้ได้ แต่ว่าเชื่ออย่างนั้นก็เพราะเชื่อตามเขาว่า
คนนั้นว่าอย่างนั้น คนนี้ว่าอย่างนี้ ใ้คนว่าอย่างนี้มัน
มากเหลือเกิน แล้วว่าตามกันทั้งนั้น ถือตามๆกันมา...ว่า
อย่างนั้นไม่ได้ อย่างนี้ไม่ได้

ชั่วคืออยู่ที่การกระทำ

ถ้าเราไปเชื่อตามที่เขาวานี้.. เราจะเป็นบ้าตาย เพราะมันว่าหลายคน คนนั้นคนนี้อย่างนี้ เราก็ทำอะไรไม่ได้ บอกว่าอย่าเชื่ออย่างนั้น อย่างนี้ เชื่อพระพุทธเจ้าดีกว่า เพราะพระพุทธเจ้าว่าอะไรมันก็จริง ๆ ว่าอะไรชั่ว มันก็ชั่วจริง ๆ เราเชื่อพระพุทธเจ้าแล้วก็สบายใจไม่มีอะไรในครอบครัวยังไม่มีการแตกร้างเพราะสิ่งเหล่านั้น แต่แตกร้างก็เพราะว่าเราไม่ประพฤติธรรม

การเอาบาตรเอาผ้าไว้ที่บ้านนี้ เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจ เหมือนเอาพระพุทธรูปไปไว้ในบ้าน บางคนก็ถือเหมือนกัน..

มีรายหนึ่งเอาพระพุทธรูปมาไว้ที่วัด พระองค์นั้นสีดำก็เลยเรียกว่า ‘หลวงพ่อดำ’ เขาบอกว่าตั้งแต่เอาหลวงพ่อดำเข้ามาไว้ที่บ้านนี้ มันมีอะไรแปลกๆ เจ็บไข้ได้ป่วยบ้าง ทะเลาะเบาะแว้งกันบ้าง อะไรต่ออะไรบ้าง

อาตมาก็บอกว่า ทำไมไปโทษหลวงพ่อดำล่ะ หลวงพ่อดำท่านนั่งเฉยๆ ท่านไม่ได้ยุ่งเหยิงอะไรใครให้ทำอะไร เราทำกันเองทั้งนั้น มีอะไรบ้างไหนเล่าให้ฟังซิ

พอเล่าเรื่องให้ฟัง...มันเรื่องกันเองทั้งนั้น เรื่องพ่อบ้านบ้าง เรื่องแม่บ้านบ้าง เรื่องลูกบ้าง เรื่องที่ได้ยุ่งมันเรื่องคนทั้งนั้นไม่ใช่เรื่องพระเลยแม้แต่น้อย แต่กลับไปโทษพระซึ่งนั่งอยู่เฉยๆบนหิ้ง...กลับไปโทษท่านแล้วก็จะไม่เอาไว้ในบ้านแล้ว อธิบายให้ฟังกันเสียนาน ผลที่สุดยกกลับไปบ้านอีก พอเข้าใจก็แบกกลับไปบ้านอีก...เอาไว้ที่บ้านต่อไป เพราะเข้าใจว่าไม่ใช่พระยุ่ง

ความจริงพระอยู่ในบ้านนี้ ช่วยให้เราดีขึ้น ถ้าเรารู้จักพระ แต่ถ้าเราไม่รู้จักพระ อะไรมันก็ไม่ดีขึ้น คือเราไม่รู้ว่าพระคืออะไร แล้วก็รู้่ว่าพระพุทธรูปเจ้าสอนอะไร เราก็ดีขึ้นไม่ได้ เลยต้องเทศน์ให้เขาฟัง พอเทศน์จบแล้วถ้าอย่างนั้นหนูขอคืนไป ขอพาไปที่บ้านต่อไป เรื่องมันอย่างนั้นแหละ...

อุปาทาน : การยึดถือในสิ่งที่ผิด

มีแปลกๆ...เดี๋ยวนี้มันมีเรื่องอะไรแปลกๆ นี่ก็
เนื่องจากว่าไม่ค่อยเข้าวัดนั่นเอง ไม่ฟังธรรม ไม่ศึกษาเรื่อง
พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เชื่ออะไรก็ตามเขาว่า
ทั้งนั้น คนนี้ว่าอย่างนั้นคนนั้นว่าอย่างนี้ ว่ากันไปเรื่อย ๆ
เลยก็เสียหาย มีเยอะไฉ้เรื่องเขาวานี้ ทำให้เกิดปัญหา
มากมาย แล้วเราก็ไปเชื่อตามเขาวานี้มันก็เกิดปัญหา

สร้างบ้าน สร้างเรือน ก็ว่าอย่างนั้นอย่างนี้ เขา
ว่า... แล้วอยู่เป็นทุกข์

ทุกข์เพราะอะไร?

ทุกข์เพราะไปยึดถือในคำที่เขาว่านั้น ว่าเป็นจริง
เป็นจัง เชื่อผิดๆนั่นเอง พอเกิดความเชื่อผิดแล้วมันก็เป็น
ทุกข์ใจไม่สบาย เรียกว่า 'อุปาทาน'

อุปาทาน... การยึดถือในสิ่งผิด ทำให้เราเกิด
ความทุกข์ ความเดือดร้อนใจ

พระธรรมคือความถูกต้อง

ถ้าหากว่าเราไม่ได้ถามผู้รู้กันเสียบ้าง เช่นมาวัดก็มาถามเสียบ้าง ว่าอย่างนั้นถูกไหม? อย่างนั้นดีไหม? อะไรต่ออะไร พระท่านก็อธิบายให้ฟัง เราก็ได้ปัญญา ได้ความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อเหลวไหลต่างๆมันก็หายไป เรากลายเป็น สัมมาทิฏฐิบุคคล คือผู้มีความเห็นชอบ เห็นตรงตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า เหมือนที่พูดให้ฟังมา ๒-๓ อาทิตย์ เรื่องสัมมาทิฏฐิ ต้องเข้าใจเสียให้ถูกต้อง เอาเทปไปฟังซ้ำ หรือเอาหนังสือไปอ่าน เราก็จะรู้ว่าอะไรเป็นอะไร แล้วไม่ต้องกลัวใครว่าอีกต่อไป

ใครมาถึงมาพูดว่า เอาทำไมคุณจึงทำอย่างนี้ล่ะ เราอย่าไปสนใจกับโอ้คำของคนเหล่านั้นเลย นึกว่าเป็นปากพล่อยก็แล้วกัน ชอบพูดชอบจาไม่เป็นเรื่องเป็นราวอย่าไปเอามาเป็นอารมณ์ จะเกิดความเสียหาย

เราเชื่อพระพุทธเจ้า... สิ่งใดพระพุทธเจ้าสอน

ไว้ถือว่าสิ่งนั้นเป็นเรื่องถูกต้อง เพราะพระองค์สอนแต่เรื่อง
ถูกต้องให้เราเข้าใจ ให้เรานำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
อันนี้ขอให้ทำความเข้าใจไว้เรื่องหนึ่ง

ความเชื่อถือเรื่องฤกษ์ยาม

อีกเรื่องหนึ่ง คือพ่อแม่อีกนั่นแหละ...ลูกจะลืกร
เช้าก็ลืกรให้ทุกวัน ใครจะลืกรก็ลืกรให้เช้าๆ ตี ๓ ครึ่ง
ลุกขึ้นไปสวดมนต์ทำวัตร ฟังคำสอนเสร็จแล้วก็มานั่ง
สงบใจ ทำสมาธิภาวนาทำทุกวันเป็นประจำ วันไหนจะ
มีใครลืกรก็ลืกรในเวลาต่อจากนั้นไป คือ...ทำวัตรเสร็จ ฟัง
อบรมเสร็จ นั่งสมาธิเสร็จ อ้าว...ใครจะลืกรอยู่ก่อนพวก
ไม่ลืกรก็ไปก่อน...ก็ลืกรให้

เอาอีกแล้ว...พ่อแม่อีก ไม่รู้ว่าพ่อหรือแม่คนใด
คนหนึ่งไปหาหมอ...หาหมอไหนก็ไม่รู้ ไปหาหมอบอกว่า
ให้หาฤกษ์ให้ลูก...กลัวลืกรไปแล้วจะลำบาก จะอย่างไร

มันจะไม่เจริญไม่ก้าวหน้า นี่ก็เรื่องไม่เชื่อพระอีกแหละ ไปเชื่อหมอดูอีก หมอดูก็ต้องบอกตามเวลาของหมอบอกว่าวันนั้นต้องสักเวลานั้น เช่นว่า...

ให้สัก ๙ โมงเช้า พรุ่งนี้จะมีสักองค์หนึ่ง มาขออนุญาตว่าผมจะสัก ๙ โมงเช้า หลวงพ่อก็บอกว่าไม่ได้ มันต้องสักเวลานี้แหละ ๙ โมงนี้ไม่อยู่ สักไม่ได้ ถามว่าทำไมต้องสัก ๙ โมงเช้า คุณโยมพ่อบอกให้สักเก้าโมงเช้า บอกพ่อให้มาพบหลวงพ่อน้อยซิ

วันนี้พ่อมาฟังเทศน์หรือแปลาก็ไม่รู้ พ่อของพระที่ลูกชายจะสักวันพรุ่งนี้ ถ้ามาฟังเทศน์ก็ฟังไปเสียด้วยเลยที่เดียวว่า...เราไม่ถือ ลูกศิษย์พระพุทธรเจ้าไม่ได้ยึดถืออย่างนั้น คือไม่ถือว่าเวลานั้นดี เวลานั้นไม่ดี เราถือว่าทำดีเวลาไหน มันก็ดีเวลานั้น ทำชั่วเวลาไหนมันก็ชั่วเวลานั้น ดีชั่วมันอยู่ที่การกระทำไม่ได้อยู่ที่เวลา

พระพุทธรเจ้าตรัสชัดเจนมาก ตรัสว่า...

นักขัตตัง ปะฏิมาเนนตัง อัตถโก พาลัง อุปัจจะคา

อัตถิ อัตถิสสะ นักชดตัง กิง กระริสสันติ ตาระกา
คนปัญญาอ่อน มัวไปนั่งดูดาวดูเดือนอยู่
ประโยชน์มันก็เลยไปเสีย พ้นไปเสีย
ประโยชน์มันเป็นฤกษ์อยู่ในตัวแล้ว...
ดวงดาวในท้องฟ้าจะช่วยอะไรได้

บอกว่า มัวแต่ไปนั่งดูดาวดูเดือนอยู่ งานการมัน
ไม่ได้ทำแล้ว ถ้าจะทำก็รอให้มันได้ฤกษ์อยู่ มันก็เสียเวลา
เสียประโยชน์ไปเสียเปล่าๆ พระองค์บอกว่า ประโยชน์
นั้นแหละเป็นฤกษ์อยู่ในตัวเรา จะทำอะไรก็รีบทำเสีย
อย่าชักช้า

ยิ่งในสังคมยุคปัจจุบันนี้แล้ว ใครจะทำอะไรก็
ต้องรีบทำ ไม่รีบทำเพื่อนเอาไปทำเสียก่อน...เราก็ขาดทุน
แล้วจะค้าขายอะไร จะไปประมูลงานราชการอะไร หรือ
จะไปลงทุนอะไรมันต้องรีบทำ ต้องไปก่อนเพื่อน 'ต้อง
ตื่นแต่เช้า ก้าวไปข้างหน้า ทำงานแข่งกับเวลา มันจึง
จะเจริญ'

แต่นั่นมันไปนั่งดูฤกษ์ดูยามอยู่ คนอื่นเขาเอาไปกินเสียแล้ว เขาเอาไปทำเสียแล้ว แล้วก็เสียเปรียบคนอื่นตลอดเวลา

ประโยชน์ : สิ่งที่เราควรกระทำเป็นฤกษ์

ชาวพุทธเราถือว่า ประโยชน์นั้นแหละ คือสิ่งที่ควรกระทำเป็นฤกษ์ หมายความว่า เป็นเรื่องที่เราจะต้องกระทำ อย่าไปมัวนั่งดูดาวดูเดือนอยู่ ประโยชน์มันจะผ่านพ้นไปเสีย พระพุทธองค์ตรัสไว้ชัดในเรื่องนี้

ยกบาลีมาอ้างให้ฟังนั้นว่า มันเสียประโยชน์เปล่าๆ ถ้าเรามัวไปดูสิ่งนั้นสิ่งนี้ เช่นเราจะสร้างบ้านนี้ ถ้าเราไปหาหมอก็คงเกิดเรื่อง คือถ้าหมอบอกว่าเดือนนี้สร้างไม่ได้ต้องรออีกเดือน...เสียเวลาเท่าไร ของมันก็ขึ้นยิ่งเดี๋ยวนี้มันขึ้นทุกวัน ของขึ้นราคาเข้าไปของขึ้น แล้วถ้าไปฤกษ์ที่มีฝนด้วย เช่นว่าเดือน ๕ ทั้งเดือนสร้างบ้าน

ไม่ได้ต้องไปสร้างเดือน ๖ เดือน ๖ ฝนตกแล้วชุดหลุม
เฉอะแฉะต้องหาเครื่องมาสูดน้ำ จะลงเข็มลงรากอะไร
มันก็ลำบากเพราะมันเป็นหน้าฝน...มันก็ยุ่ง

สร้างบ้านนี้มันต้องสร้างในเดือนกุมภาพันธ์....มัน
หน้าหนาว ดินมันก็แห้งชุดมันก็สะดวก ทำงานได้ทุกวัน
ไม่ต้องกลัวเปียกกลัวชื้น ถ้าไปทำเดือน ๘ เดือน ๙ มันก็
ยุ่งกันใหญ่ ฝนตกฟ้าร้อง...เสียเวลา แต่ตำราเราเขียนไว้
อย่างนั้นแหละ มันไม่เหมาะแก่ภูมิประเทศอย่างบ้านเรา
แล้ว ตำรานั้นมัวไปดูอยู่มันก็ได้...ต้องรีบทำ

เอาไม้มาทิ้งไว้...ปลวกก็กินเสีย เอาเหล็กมาทิ้ง
ไว้...สนิมก็ขึ้น สิ่งมาใหม่ๆเหล็กยังไม่มีสนิม เอามาทิ้งไว้
นานๆเหล็กมันก็ขึ้นสนิมขึ้น พอสนิมขึ้นผูกเหล็กเทปูนมัน
ก็เกาะเหล็ก ที่หลังมันก็แตกร้าวไม่แข็งแรง นี่โทษจาก
การมัวไปนั่งดูดาวอยู่นั้นแหละ มันจึงเสียหาย เมื่อเราทำ
อะไรก็ไม่ต้องไปดูหมอ...รีบทำเลย ลูกชายจะลี้กก็ลี้กให้
เข้าๆ ก็รีบร้อยแล้ว

ฤกษ์ยามที่ถูกต้อง

คนที่บวชวัดนี้ ที่สึกออกไปเข้าๆนี้ ยังไม่มีอะไร
ยังไม่มีใครถูกรถสับล้อชนตาย ยังเรียบร้อยกันอยู่ทั้งนั้น
มีคนเดียวที่เรียกว่ามีเรื่อง แต่ว่าเป็นเรื่องเพราะไปเพื่อชาติ
เขาเป็นนายทหาร ไปทำงานเพื่อชาติ เขาเดินไปกับท่าน
ผู้บังคับบัญชา....เป็นพันเอก เดินนำหน้า พันเอกเดินหน้า
ถูกลูกกระเบิดตาย ลูกศิษย์ของวัดนี้ไม่ตาย...แต่เขาขาด
ต้องตัดขา ขาถูกลูกกระเบิดหายไปข้างหนึ่ง ไปนอนอยู่โรง
พยาบาลพระมงกุฎฯ อาตมาก็ไปเยี่ยม ไปถึงก็บอกว่า
หลวงพ่อกับมาเยี่ยมด้วยความดีใจ ดีใจที่เธอได้เสียสละขา
ไปข้างหนึ่งเพื่อประเทศชาติ เพราะลูกกระเบิดนั้นเป็นลูก
กระเบิดของพวกผู้ก่อการร้าย ที่ไม่หวังดีแก่ชาติบ้านเมือง
เธอไปทำงานเพื่อชาติจึงขาดขาไป เป็นเครื่องแสดงถึง
ความเสียสละ เรายังมีขาอยู่ข้างหนึ่งก็ยังสามารถใช้ได้ ข้างหนึ่ง
ใส่ขาเทียม แล้วก็หายเป็นปกติต่อมา เดี่ยวนี้ยังทำราชการ
เจริญขึ้นๆ นั้นก็สักให้ตอนเช้า....ไม่มีใครเสียหาย

ดำรงตนอยู่ในศีลธรรม

มีอีกคนหนึ่ง มันไม่ทำตามคำสั่งสอน เพราะไป
ดื่มเหล้า ล้างแล้วล้างอีกว่าเธออย่าไปดื่มเหล้านะ อย่าไป
เล่นการพนันนะ อย่าไปเที่ยวกลางคืนนะ อย่าไปคบเพื่อน
ชั่วนะ อบายมุขให้คงเว้น เขาไปทำงานชิ้นแรกก็ตีก้าวหน้า
...อยู่ธนาкар ธนาการก็ส่งไปต่างประเทศ เพื่อไปดูงาน
เพิ่มเติมวิชา คงจะไปดื่มเหล้าต่างประเทศเข้าเพราะไป
อยู่เมืองนอก เขาถือว่าอยู่เมืองนอกอากาศหนาว หาเรื่อง
กินเหล้ากัน

คนเมืองนอกที่ไม่ดื่มเหล้ามันเยอะแยะ โยมรู้ไหม
ฝรั่งที่เขาไม่ดื่มเหล้ามีมากมาย อาตมาเคยไปร่วมอยู่ใน
สังคมของพวกฝรั่งที่ส่งเสริมศีลธรรม ไม่มีใครสูบบุหรี่
ไม่มีใครดื่มเหล้า ไม่ไปเที่ยวกลางคืน...ทุกคนเรียบร้อย
เขาก็มีสุขภาพดี อนามัยดีมีความเจริญทุกคน ไม่เสียหาย
ไม่ดื่มก็ได้ เมืองนอกไม่ดื่มเหล้าก็ได้ เพราะว่าความอบอุ่น

นั้นไม่ต้องตีหม้อเหล็กก็ได้ เพราะในบ้านเขามีเครื่องทำความ
อุ่นแล้ว...อยู่ในบ้านมันก็อุ่น ออกไปข้างนอกก็ใส่อะไร
ต่อมิอะไรเต็มตัวไปหมด มันก็ไม่เย็นอะไร ไม่ต้องตีหม้อก็ได้
แต่ว่าคนไทยเราไปอยู่เมืองนอก พอกลับมาเอามาอ้างว่า
...ผมไปติดเหล้ามาจากนอกเพราะมันหนาว สันดานมัน
ไม่ดีเอง...ไม่ใช่เรื่องอะไรที่ได้ไปติดมา

ไปอยู่เมืองนอกก็คงจะไปติดมา วันนั้นก็เอารถ
ของแฟนยังไม่ได้แต่งงานหรอก เป็นเพียงคู่หมั้น เมาแล้ว
ขับรถมาตามถนนสายวิภาวดี เวลานั้นเขากำลังซ่อมถนน
อยู่ตอนหนึ่งอาตมาก็เคยนั่งผ่านตรงนั้น แล้วนึกในใจว่า
แห่ม ไอ้ตรงนี้น่าจะมีเรื่อง เพราะไม่เอาไฟติดไว้ มัน
อาจจะมาชนเสาอะไรเข้าก็ได้ แต่นั่นเกิดอุบัติเหตุรถชน
กัน รด ๑๐ ล้อ แล้วก็ถึงแก่กรรม เขาก็เอาศพมานี้แหละ
อาตมาก็ไปเยี่ยมศพถามว่าชื่ออะไร เขาบอกชื่อ อ้าว! บวช
ที่นี่ บอกว่าบวชกับหลวงพ่อนั้นแหละ แล้วทำไมจึงตาย
มันเมา...มันไม่ใช่ศิษย์หลวงพ่อมันถึงตายไป

อย่างนี้มันไม่ใช่ฤกษ์ มันไม่ใช่ลัทธิฤกษ์ไม่ดี แต่เพราะไปทำไม่ดี เลยถึงแก่กรรมไป นั่นแหละมีรายเดียว เพราะกินเหล้า...มันไม่ใช่เรื่องอะไร แต่ถ้าประพฤติดี ประพฤติชอบ ตามคำแนะนำที่ให้ไว้ในวันลาสิกขา ก็จะไม่พลัดภัย เพราะลาสิกขาตอนเช้าก็ต้องฟังเทศน์ก่อน สอนกันก่อน แนะนำ...ย้าแล้วย้าอีกในเรื่องควรประพฤติไม่ควรประพฤติ เพื่อให้ออกไปเป็นคนเรียบร้อย

ถ้าเขาตั้งใจประพฤติดี ประพฤติชอบอยู่ มันก็ไม่มีอะไร เรียบร้อยทั้งนั้น บวชมาตั้งเท่าไรแล้ว ถึงพันคน ๒,๐๐๐ คน ๓,๐๐๐ คนด้วยซ้ำไป ก็เรียบร้อยอยู่ ไม่มีอะไรเสียหายทั้งๆที่สึกในตอนเช้าทั้งนั้นแหละ

ทีนี้จะไปสักเวลาอื่นที่หมอมว่า มันก็ไม่ใช่จะดีขึ้น หรือไม่ได้เลวลงเพราะสักเวลาไม่ใช่ตามหมอมว่า มันอยู่ที่ 'เราทำดี ถ้าเราทำดีแล้วก็เป็นอันว่าใช้ได้ เรื่องอย่างนี้แหละ...อยู่ที่ทำดี'

แต่งงานก็เหมือนกัน ถ้าเจ้าบ่าวเจ้าสาวมันรัก

กันจริงๆ เสียสละกันจริงๆ อยู่กันโดยธรรมะแล้ว แต่งวันไหนก็ได้...มันไม่แตกแยกกันหรอก ที่แตกแยกกันแม้แต่วันฤกษ์ดีมันก็แตก เพราะนิสัยมันไม่ดี...มันไม่เสียสละ

บางทีก็แม่บ้านไม่ดี บางทีก็พ่อบ้านไม่ดี มันมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ดีขึ้นมา มันก็อยู่ไม่ได้ คือไม่ประพฤติธรรม มีความเชื่อไม่ตรงกัน มีศีลไม่เหมือนกัน มีปัญญาไม่เท่าเทียมกัน มีความเสียสละไม่เท่าเทียมกัน มันก็อยู่กันไม่ได้ อยู่ด้วยกันต้องมีศรัทธาตรงกัน มีศีลเท่าเทียมกัน มีปัญญาเท่าเทียมกัน มีความเสียสละเท่าเทียมกัน มันก็อยู่กันได้ พระพุทธเจ้าว่าไว้อย่างนั้น

ผู้ประพฤติตามหลักธรรม...ย่อมอยู่เป็นสุข

ถ้าประพฤติตามหลักธรรมเหล่านี้ ก็อยู่กันด้วยความสุขไม่มีปัญหายุ่งยากอะไร แต่ถ้าไม่ประพฤติธรรมแล้วมันก็ยุ่ง...

เราลองสังเกตลูกหลานของเราที่มันหย่าๆ ลองศึกษาให้ดีๆ ใครผิด มันต้องผิดข้างหนึ่ง หรือผิดกันทั้ง ๒ ข้าง แปลว่าไม่เป็นธรรมทั้งคู่ก็อยู่กันไม่ได้ แต่บางที่มันอยู่กันไม่ได้ เพราะมันประพจน์เหมือนกัน เช่น กินเหล้าด้วยกัน เล่นการพนันด้วยกัน เทียวด้วยกัน ไม่เท่าใดก็หมดเนื้อหมดตัวร่วมกัน...มันก็อยู่กันไม่ได้ เรียกว่า ผัวกับผัวมันก็อยู่กันได้ พระกับพระมันก็อยู่กันได้ เทวดากับเทวดาแต่งงานกันมันก็อยู่กันได้ แต่ฝ่ายหนึ่งเป็นผีฝ่ายหนึ่งเป็นเทวดา... มันอยู่กันไม่ได้ ถ้าเป็นผีทั้งคู่มันก็อยู่กันได้ แต่อยู่เพื่อความเสื่อม ไม่ได้อยู่เพื่อความเจริญ เทวดากับเทวดาแต่งงานกัน มันก็อยู่กันได้อยู่จนแก่เฒ่า เขาเจริญก้าวหน้า...ก็เพราะว่าเขาประพจน์ธรรม

มีพระรัตนตรัยเป็นผู้นำชีวิต

หากว่า... ครอบครัวใดมีพระพุทธเจ้าเป็นผู้นำ

มีพระธรรมเป็นแนวทางชีวิต มีพระสงฆ์เป็นผู้เตือนจิต
สะกิดใจ ครอบครว้นั้นเจริญมั่นคง มีลูกดี มีหลานดี
เพราะ ‘ประพตติธรรมดี’

ถ้าไม่ประพตติธรรมแล้วมันยุ่งกันทุกครอบครัว
มันไม่ใช่ดวงมันไม่ตรงกัน...ไม่ใช่ หรือว่าวันขึ้นเดือนปี มัน
ไม่เข้ากัน เอามาทำอะไรแล้วมันก็ไม่เข้ากัน เขาเรียกว่า
ทำพิธี โบราณนี้เขาต้องถามวันเดือนปีของฝ่ายหญิง
ฝ่ายชายเพื่อเอามาดูว่าเข้ากันได้ไหม ถ้าเข้ากันไม่ได้อีก
ฝ่ายหนึ่งก็ไม่ยอมแต่งงานด้วย...มันเข้ากันไม่ได้

เมื่อก่อนนี้เขาไม่ได้พบกันหรอก...ชายหนุ่มกับ
หญิงสาวไม่ได้พบกัน ไม่ได้รู้จักกัน พ่อแม่เขาไปจัดการ
สู่ขอให้ มารู้เห็นหน้ากันก็วันแต่งงาน หรืออาจจะเห็นแต่
ไม่ได้พูดกันเวลาอื่น ไปเห็นเวลาไปวัดวันชักพระ ถ้าเป็น
ปักข์ได้มีมโนราห์แข่งขันกัน เขาแต่งตัวไปเที่ยวงาน ไป
เห็นกันก็หมายมั่นปั้นตาไว้ สืบดูว่าลูกใครหลานใคร
แล้วก็เป็นเรื่องผู้ใหญ่ที่เขามาสู่ขอให้แต่งงาน แต่ก็อยู่กัน

เรียบร้อย ไม่ค่อยยุ่งยาก สังคมชาวนาชาวสวนแต่งงาน
แล้วก็อยู่กันเรียบร้อย ไม่ค่อยมีปัญหา...เขาไม่ฟุ้งซ่าน
ต่างคนต่างช่วยกันทำมาหากิน อยู่กันจนแก่เฒ่าถือไม้เท้า
ยอดทองดั่งว่าแล้ว แต่ก็อาศัยธรรมะเป็นพื้นฐาน

เรื่องอย่างนี้ไม่ต้องไปยุ่ง...อะไรก็ได้ แต่ว่าเพื่อ
ความสบายใจสำหรับผู้ที่มีความเชื่อ มีหนุ่มสาวคู่หนึ่ง
มาหาบอกว่า “หลวงพ่ช่วยดูฤกษ์ให้หน่อย” ถามว่า “ดู
อย่างไร” “ดูว่าหนูจะแต่งงานกันวันไหนดีก็แล้วกัน”
“ทำไมต้องดู” คุณพ่อคุณแม่ท่านเชื่ออย่างนั้น จะไปหา
หมอดูหนูก็ไม่ค่อยจะเชื่อ เลยมาหาหลวงพ่ หลวงพ่
ว่าแล้วมันก็ใช้ได้ทั้งนั้น ก็ไม่ต้องเปิดตำราหorary ไม่ต้อง
เปิดตำราเธอวันอะไรก็บอกมา เพียงถามอีกหน่อยหนึ่งว่า
เอาเร็วหรือเอาช้า...ว่าอย่างนั้น บอกว่าเอาเร็วภายใน
กี่วัน? ภายใน ๑๕ วันนี้หรือ?...ภายใน ๑๕ วัน

เลยบอกให้วันเสาร์ก็แล้วกัน วันเสาร์วันที่เท่านั้น
แต่งงาน...แต่งงานกันตอนเช้า แล้วเขาก็จะได้ไปบอกกับ

คุณพ่อคุณแม่บอกว่าหลวงพ่อบัญญาดูให้แล้ว ว่าวันเสาร์นี้ เขาก็ว่าดี...ท่านบัญญัติให้ ความจริงไม่ใช่ดูหมออะไร ดูว่ามันเหมาะวันไหน ให้เขาแต่งงาน แล้วก็อยู่เรียบร้อย มีลูก ๓ คนแล้วเวลานี้...เรียบร้อย ทั้งๆที่ไม่ได้ดูฤกษ์ยามอะไร แต่ว่าแนะวันให้ว่าควรจะแต่งงานนั้นมัน...พอเหมาะพอดี หยุดงานหยุดการ คนที่เขามาช่วยเหลือก็มาสะดวกก็เท่านั้นแหละ...ไม่ลำบากอะไร

เตรียมพร้อมรับกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

คนที่จะเดินทางไกลนี้ก็ดูฤกษ์ ขึ้นตัวเรือบินแล้ว...อะไรๆเรียบร้อย เรือบินจะออกพรุ่งนี้กลางคืน แต่ว่าพรุ่งนี้ไม่มีฤกษ์ออกจากบ้านเลยไปหาหมอ...หมอบอกว่า แหม...วันพรุ่งนี้จากบ้านไม่ได้ทั้งวัน เอ...ออกจากบ้านไม่ได้แล้วจะไปทำมาหากินได้อย่างไร มันก็ต้องอยู่บ้าน วันยังค่ำ เลยก็ต้องออกเสียวันนี้ ไปนอนไหน...นอนโรงแรม

เรือบินยังไม่ออกเลยไปนอนโรงแรม เสียค่าโรงแรม เสียค่าโรงแรมเสียอะไรต่อไป เข้าไปนอนคนเดียวก็ไม่ได้ ต้องเอาแม่บ้านไปนอนด้วยที่โรงแรม...เสียค่าโรงแรม ๒ คนนอนวันกับคืนหนึ่ง แล้วไปขึ้นเรือบินกลางคืน เรือบินออกกลางคืน เวลา ๒๓.๐๐ น.

ต้องดูวันออกจากบ้าน แล้วเราออกจากบ้านอยู่ทุกวันๆ เข้าก็ออกไปทำงานเย็นก็เข้าบ้าน ก็ไม่ได้ดูฤกษ์ดูยามอะไร นี่จะไปเรือบินไปนอกต้องดูหน่อย กลัวว่าเรือบินจะไปตกไม่ใช่เรื่องอะไรหรอก มันก็หนีไม่พ้น...ถ้าเครื่องบินเสีย...มันก็ตก

ไอ้เรือบินตกนี่โยมไม่ต้องเป็นทุกข์ คือตายสบายมาก...ตายเรียบร้อย...เรือบินตก ไม่เจ็บไม่คันอะไรหรอก ชุบโป้งลงไปเลย เรียบร้อยดี ถ้าลงในทะเลยิ่งเรียบร้อยใหญ่...ลงไปทั้งลำเลย ถ้าลงไปในทะเลก็เรียกว่าฝิ่งเสร็จเรียบร้อยดี แต่ถ้าลงบนบกมันก็แตกกระจายไปตามเรื่องตามราว เนื้อที่กว้างมันกระเด็นไปไกลหน่อย ถ้าเนื้อที่แคบ

มันก็ลงเหว...อยู่ในนั้นไม่ไปไหนหรอก อยู่ในเหวนั้นแหละ มันไม่ลำบาก

เวลาขึ้นเรือบินแล้ว เขาก็มาอธิบายว่าต้องทำอย่างนั้น...เอาออกซิเจนมาใส่ มันไม่มีโอกาสจะทำสักที พอเกิดอุบัติเหตุมันทำไม่ทัน เขาว่าที่เบาะใต้ที่นั่งนั้นแหละ คือชูชีพให้อามาถึงไว้อย่างนี้ แล้วก็ลงไป มันไม่ได้ลงสัก รายเดียว...ไม่ทัน แต่เขาก็สอนไปตามหน้าที่เรียกว่าพอเรือบินจะออกก็สอน ทำให้ดูอย่างนั้นอย่างนี้อาตมาไป ที่ไรก็นั่งยิ้มๆอยู่ในใจว่า...ไม่ได้ทำหรอก เวลามันเกิดอุบัติเหตุมันหยาบไม่ทัน เรือบินมันหนักเหลือเกิน พอเครื่องบินเสียมันก็บีบลงไปแล้ว...เร็วมาก มันก็เรียบร้อยไม่ได้ใช้สักรายหนึ่ง มันเป็นอย่างนั้น ไม่ต้องกลัวเวลาไป

อาตมาไปเรือบินไม่ได้ไปนึกกลัวอะไร นึกว่าถ้าเรือบินมันเสียหาย...มันก็ตาย เราไม่ต้องเป็นห่วงอะไร วิตวาอารามก็ไม่ห่วง คนอื่นเขาอยู่กันไปเราไม่มีอะไรที่จะไปแบกภาระ ไปให้มันสบายนั่ง...ไปสบายๆ มีอะไร

ก็ไม่เป็นไร แต่เรือบินไปนอกมันไม่มีอะไร มันไปเรื่อยๆ ไปอย่างนั้นแหละ เรือบินไปเชียงใหม่ หาดใหญ่ ยังมีบ้าง เรือบินเล็กๆสมัยก่อนบางที่ถูกพายุพริ้วๆ ไป

มีสติเผชิญกับปัญหาทุกสิ่ง

คราวหนึ่ง ออกจากภูเก็ตไปสงขลา ทั้งลมทั้งฝน เรือบินปู้ปี้ๆ บาทหลวงที่นั่งอยู่ใกล้ๆ อาตมาล้วงลูก ประคำมาจิ้มขวาจิ้มซ้าย ชักใหญ่เลย นึกในใจว่า เอ... บาทหลวงนี่กลัวตายหรือ? หลวงพ่อนั่งเฉย นิ่งเฉย หลวงพ่อนั่งยิ้มบาทหลวงไปในตัวบอกว่า เอ...ไปกลัวตายอะไร มันจะตายก็ตายซึ่งจะไปทุกซัไปร้อนอะไร ก็ไม่เป็นไร มันก็ไปถึงสงขลาลงไม่ได้...มีดไปหมด นึกสงสัยว่าทำไมไม่ลง เดียวไปทะเลๆ เอ...ทำไมทะเลบ่อยๆ ลงไม่ได้สนามบินไม่ให้ลง แต่นักบินดื้อเวียนไปเวียนมา พอเจาะช่องได้หน่อยก็พืบบลงไปได้ พอลงไปถึงสนามบินนายท่ามาถึง

คุณนี่ต่อมาก ชี้น้ำเลย เขาบอกไม่ให้ลง ให้กลับไปภูเกิด
ดื่ลงมา นักบินบอกว่า...มือชั้นนี้ ยังคุยโตเสียอีก เพราะ
เรือบินไม่ตกมันก็ยังคุยโตได้...

นี่ไม่ต้องตกใจ ทำใจดีๆไว้ มีเหตุการณ์อะไรก็
ถือว่า ยอมมันก็เสียก็แล้วกัน ถ้ามีอะไร...อ้าว! เป็นอะไร
ก็เป็นกัน ยอมมันเสีย พอยอมแล้วก็หมดเรื่อง ไม่กลัวแล้ว
คนเราถ้ายอมแล้วมันไม่กลัว ไม่ว่าอะไรแหละ อ้าวเป็น
อะไรก็เป็นกัน เสร็จหมดเรื่อง อย่าไปวิตกกังวลให้มันเกิด
ปัญหา จิตใจจะเศร้าหมอง ยอมเสียแล้วก็นิ่งเฉยๆ ภาวนา
ไปในใจก็ได้ นึกว่า เออ...มันไม่เที่ยง ถ้ามันจะตายก็ตาย
ถ้ามันไม่ตายก็อยู่ต่อไปนีกอย่างนั้นแหละ

สมัยสงครามนี้หลบภัย ชั้นแรกอยู่วัดสามพระยา
มันมาระเบิดเทเวศน์ วัดกรมหลวงปราจิณหลังใหญ่ มัน
ทิ้งرابไปเลย พอเรือบินกลับแล้วอาตมามาดู...อย่างนี้
ฤทธิ์มันอย่างนี้เขี้ยวหรือ วัดใหญ่ตึกใหญ่มันก็ไม่ไฉ่เล็กลง
วัดกรมหลวงปราจิณ...เรียบไปเลย หายไปเลย นึกว่า โอ้

มันหนักขนาดนี้ นึกในใจว่าไม่ได้การแล้ว อยู่แถวนี้เห็น
จะไม่ได้ หลบไปอยู่วัดวิเศษการ...เจอหนักไปกว่านี้อีก
คือนั่นมันมาทั้งบางกอกน้อย ทั้งหลังโรงพยาบาลศิริราช
บ้านเล็กบ้านน้อยเรียบไปหมดเลย

พักอยู่ที่วัดวิเศษฯ ลงจากกุฏิก็นึกว่า เอ...เราจะ
ไปไหนดี ไปสามแยกไฟฉายเถอะ ไม่ได้...ไฟฉายอยู่ตรง
นั้นเดี๋ยวมันทั้งไฟฉาย ออกไปสามแยกไฟฉายไม่ได้ นึกไป
นึกมานอนในคุนี่ดีกว่า ลงไปในคุมันแห้งหนอยมันไม่ใช่
หน้าฝน ลงไปนอนอยู่ในคุ พระองค์หนึ่งลงไปในบ่อ อีก
องค์หนึ่งออกจากวัดเตลิดหายไป...ไปเจอโยม ช่วยด้วยฯ
โยมบอกว่ามันผิดธรรมเนียม พระชิต้องช่วยชาวบ้าน
นี่ชาวบ้านจะไปช่วยพระได้อย่างไร พอโยมว่าอย่างนั้น
แกนึกได้ว่า แหม! คุเป็นพระนี่ยังตกใจ เลยนึกได้ว่าคุเป็น
พระ...กลับวัดเลย...เดินกลับวัด แล้วรุ่งเช้าเล่าให้ฟังว่า
แหม! ตกใจไปขอให้โยมช่วย ขายหน้าโยมจริงๆ มันเป็น
อย่างนี้ นี่คือการตกใจ

อาตมาก็นึกว่าไม่ไหวแล้ว เรามาวัดพิเศษการ
มันยังมาทิ้งระเบิดเลย กลับบ้านกันดีกว่า ขึ้นรถกลับบ้าน
ไปสงขลา นึกว่าไปอยู่สงขลาจะปลอดภัย เข้าไปอยู่ที่วัด
เรียกว่าวัดอุทัย อยู่ชายทะเลฝั่งทะเลสาป ที่วัดมีถึง
ทะเลสาป เอ้ามาทิ้งอีกแล้ว ไปอยู่สงขลากลัวหนักกว่า
กรุงเทพฯ มันแคบ เนื้อที่มันแคบ เวียนไปเวียนมาอยู่
เอาปืนกลพังกู๊ไปเลยที่อาตมาเคยอยู่ ญี่ปุ่นมาอยู่พัง มัน
ทิ้งระเบิดพังหมดเลย

พอมาถึงชวนเพื่อน..เจ้าคุณวิเชียร ๒ คน ไป
ไปชายทะเล เอ้า....เดินลงไป อาตมาเดินหน้าแกเดินหลัง
เดินไปๆ เอ...หายไปไหนแล้วเจ้าคุณวิเชียรเหลือคนเดียว
ลงไปชายทะเลเจอพระองค์หนึ่ง บอกว่ามาจากเกาะยอ
ยังไม่ทันถึงตลาดเลย เครื่องบินมาเลยอยู่ตรงนี้แล้ว...ขึ้น
มานั่งนี้ เวลามันบินมานอนหงาย บอกว่า เอ้า มึงยังถูก
ภูตตาย ถ้ายังไม่ถูกภูตอยู่เว้ย เลยก็นอนมันเฉยๆ เอ้า มัน
บินผ่านไปมันก็ไม่ยิงหรอก ตรงนั้นมันไม่มีทหารญี่ปุ่นเลย

...ก็ไม่มีงนอนหงายอยู่อย่างนั้นแหละ พอบินมาผ่านมา
เอ...ถ้ายังถูกกูดาย ถ้ายังไม่ถูกอยู่ต่อไปไม่ตาย...ไม่ตาย
กลับมาวัด เอ...เจ้าคุณวิเชียรหายไปไหน นึก
ในใจ พอเย็นมาเดินโขยกเขยกมา หนามตำเท้ารุงรังไป
หมดถามว่าไปไหน นี่แหละเขาเรียกว่าไม่ใช่เพื่อนตาย “ฮิ”
ตายอะไร?...บินอยู่บนหัว อยู่ไม่ได้แล้ว ไปไหนล่ะ? โหน...
ไปถึงบางกระดาน วังไม่คิดชีวิต...ไปขึ้นเอาบางกระดาน
บอกอย่างนี้...ร่างใหญ่เสียเปล่า ใจนิดเดียว ขึ้นอยู่เดียว
ก็ตายนะซี แล้ววังไม่ตายหรือ? ก็ไม่ตายนะซี...ยังได้มา
คุยกันได้ ท่านเป็นคนชอบพูดตลก

เราต้องใจดีสู้เสือ เมื่อมีเหตุการณ์เช่นนี้ ชั้นแรก
มันอาจจะตกใจนิดหน่อย แต่นึกได้ว่า มันจะเป็นอะไร
นักหนาอย่างมากก็ตายเท่านั้นเอง ถ้าเรายอมมันก็หมด
เรื่อง หมดเรื่องมันก็สบายใจนี้เรื่องมันเป็นอย่างนี้ ก็อาศัย
ธรรมะนั้นแหละช่วย คือนึกได้มีสตินึกได้ว่ามันธรรมชาติ
ธรรมตามันเป็นอย่างนั้น จะไปกลัวให้ใจเสียทำไม เรา
ยอมมันเสียก็แล้วกัน

เพราะฉะนั้นเวลาไปไหนมาไหนไม่เคยตกใจ
อย่างนั้น..ไม่เคยคิด นั่งเรือบินก็นั่งเฉยๆ อ่านหนังสืออะไร
ไปตามเรื่อง ไม่ได้ไปคิดวิตกกังวลอะไร ใจมันก็สบาย
เราอย่าคิดให้มันเป็นทุกข์...คิดให้มันถูกต้อง

สัมมาสังกัปปะ : ความคิดที่ถูกต้อง

ที่นี้ความคิดที่ถูกต้องเขาเรียกว่า สัมมาสังกัปปะ
คือความคิดชอบ หรือดำริชอบ ดำริก็คือคิด คิดในเรื่อง
อะไร? ก็คิดในเรื่อง ๓ ประการ เขาเรียกว่า...

คิดในอันนอกจากกาม คิดในอันไม่พยาบาท
คิดในอันไม่เบียดเบียน สามเรื่องนี้คิดหรือดำริในทาง
ถูกต้อง

ถ้าคิดหรือดำริในทางที่ผิดก็มี ๓ เรื่องตรงกันข้าม
เรียกว่า กามวิตก พยาบาทวิตก วิหิงสาวิตก...

กามวิตก...นี้หมายความว่า คิดในทางกาม ใน

ทางอยากมีอยากได้ อยากเป็นอะไรต่างๆ เรียกว่าเป็น
เรื่องกามทั้งนั้น, วิหิงสาวิตก...คือคิดวางแผนจะทำลาย
ผู้นั้น เบียดเบียนผู้อื่น, พยาบาทวิตก...หมายความว่า
ครุ่นคิดในเรื่องโกรธในเรื่องเกลียดคนอื่น เรียกว่าพยาบาท
สามอย่างนี้เป็นมิจาสังกับปะ เรียกว่าเป็นความคิดผิด

ถ้ามีใครมีความคิดผิด จิตใจเศร้าหมองหน้าตา
ก็ไม่ฟ้องใส จะทำอะไรก็ไม่ถูกไม่ชอบ ไม่ควร เพราะ
พื้นฐานทางจิตไม่ดี ครุ่นคิดเรื่องไม่ดี ท่านไม่ให้คิด
อย่างนั้น ท่านให้คิดออกจากกาม ไม่เบียดเบียนใคร
ไม่พยาบาทใครๆให้คิดในรูปอย่างนี้

กามคุณ : รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส

ความคิดที่จะออกจากกามนี้เขาเรียกกันว่า...
เนกขัมมวิตก เนกขัมมะ หมายถึง การออกไป พรากจิตออก
จากอารมณ์ที่รักที่ใคร่ที่ออกพึงใจด้วยประการต่างๆ

เรื่องของกามนี้หมายถึงอะไร หมายถึงสิ่งที่เราจะมีจะได้ก็มี ๕ เรื่องที่เราเกี่ยวอยู่ทุกวัน เรื่องรูป เรื่องเสียง เรื่องกลิ่น เรื่องรส เรื่องสัมผัส รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส อันนี้เป็นกามคุณ กามคุณ...คือสิ่งที่น่าเพลิดเพลิน เจริญใจยินดีเพลิดเพลินอยู่ในสิ่งนั้นๆ เป็นลักษณะของ ตัณหา ตัณหา...ก็คือความยินดีเพลิดเพลินในสิ่งนั้นๆ สิ่งที่เราให้เพลินก็รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส รูปที่เห็นได้ด้วยตา เสียงที่ฟังด้วยหู กลิ่นที่รู้ได้ด้วยจมูก รสที่รู้ได้ด้วยลิ้น สิ่งที่สัมผัสได้ด้วยกายประสาท เช่นไปจับต้องได้นี้เรียกว่า โสภฐัพพะ...เป็นเครื่องล่อใจจงใจให้คนหลงมัวเมา

ผู้หลงมัวเมาในกามคุณ

ทีนี้คนเรา ถ้าคิดครุ่นอยู่ในเรื่องกามอย่างนี้ก็หมายความว่าคิดถึงรูปที่เราอยากจะได้ คิดถึงเสียงที่เราอยากจะได้ ฟัง คิดถึงกลิ่น คิดถึงรสอาหาร คิดถึงการ

จับต้องเพลิดเพลินว่าเป็นเรื่องอยู่ในกาม คนหมกมุ่นอยู่ในเรื่องกาม จะมีใจ หน้าตาเศร้าหมองไม่พองใส

คู่สัตว์เดรัจฉาน.. ในฤดูที่มันหมกมุ่นมัวเมาอยู่นี้มันไม่ฟังเสียงใคร ฤดูปกติเขาจะอยู่ไม่ไปไหน แต่ฤดูนี้ก็ต้องวิ่งให้ว่อนในเวลากลางค่ำกลางคืน ถูกกัดตู่หุขาดมาบ้าง อะไรต่ออะไรมาบ้าง เพราะเรื่องอะไร?... เรื่องตัวเมีย เรื่องกามนั่นแหละคือว่าหลงในกาม ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อน ด้วยประการต่างๆ จิตมุ่งแต่เรื่องอย่างนั้น นั่นแหละคือกามวิตก...หมกมุ่นอยู่แต่ในเรื่องอย่างนั้น

คนเรานี้ก็เหมือนกัน โดยเฉพาะคนวัยหนุ่ม วัยฉกรรจ์ทั้งหญิงทั้งชาย เริ่มรู้สึก...เรียกว่ารักแรกพบ รักแรกพบนั่นแหละคือตัวยุง เขาไปรักกันเข้า ชอบคนนั้น ชอบคนนี้ จิตใจก็อยู่กับสิ่งตนชอบ ไม่ได้พบก็ไม่สบายใจ ไม่ได้เห็นหน้าก็ไม่สบาย เดียวนี้มันมีสื่อสารโทรศัพท์ โทรแล้วยาวเขียวตั้งชั่วโมงก็ไม่จบ คุยกันอยู่นั่นแหละ

โทรคุยกันไป... ถ้าเป็นโทรศัพท์สาธารณะก็คอยหยอดเหรียญเรื่อยไป พอสัญญาณเตือนก็หยอดๆ หยอดบ่อยๆ โทรศัพท์ที่หน้าภูมิจากมาเข้ามาโทรกันมาอย่างนั้นบ่อยๆ พอว่างๆ จากมาก็มาขึ้นดู เดี่ยวก็มาหยอด...ๆ อย่างนี้แล้วไม่มีเรื่องอะไร เรื่องรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส มันไม่มีเรื่องอื่น ถ้าเรื่องธุรกิจมันไม่นาน พูดประเดี๋ยวประด๋าวก็จบเรื่องแล้ว

แต่ถ้าเป็นหนุ่มก็ตาม เป็นสาวก็ตาม ถ้าโทรแล้วเดี๋ยวหยอดเหรียญ...ๆ ไม่ใช่ธุรกิจแล้ว มันเป็นเรื่องธุรกิจการมณ...นี่หมกมุ่นแล้ว แล้วก็เดี๋ยวมาโทรอีกแล้ว มาเข้าเดี๋ยวสายมาอีกแล้ว โทรบ่อยบางทีกลางคืนค่าแล้ว...๒ ทุ่มแล้วมาโทรจำหน้าได้ แล้วว่าคนนี่มาเมื่อเช้านี้ที่หนึ่ง กลางคืนมาโทรอีก แล้วโทรยาว ใครจะมาโทรก็ต้องยืนคอยๆ อยู่那儿แหละ...ไม่ได้เข้าไปโทรหรอก บางทีก็ต้องลงไปช่วยเหลือหน่อย บอกว่าหนูยังไม่จบเรื่องหรือ? ให้คนอื่นเขาใช้บ้างสิ มันวางหูออกไปยืน พอคนนั้นโทรเสร็จมันก็มาโทรใหม่อีกแหละ

ผลของความหลงมัวเมาในสิ่งล่อใจ

นี่แหละเขาเรียกว่ามัวเมาแล้ว นี่มันเมาในเรื่องนั้น เรียนหนังสือไม่ได้ พอจิตใจหมกมุ่นด้วยเรื่องของความใคร่ ความรัก เรียนหนังสือไม่ได้...ทำให้หมกมุ่นอ่านหนังสือไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้ จิตก็ตกต่ำ จะไม่เกิดความก้าวหน้าในการเรียน อะไรๆเสียหายหมดเพราะมัวเมาในเรื่องอย่างนั้น

สัตว์ป่าที่ถูกจับได้นี้เขาเอาอะไรไปปล่อย?... เขาเอาตัวเมียวไปปล่อยทั้งนั้นแหละ เช่นนก เขาไปปล่อยนก...ตัวเมียวทั้งนั้นที่เขาเอาไปปล่อยนี้ เอาไปผูกไว้ โปรยอาหารไว้ ที่นี้นกตัวผู้ก็จะมาหาคตัวเมียว แล้วมันก็ติดกับดักที่เขาเอาไปปักไว้ วัชป่า ช้างป่า เขาก็เอาตัวเมียวไปปล่อย

พวกไปจับช้างนี้เอาช้างพังทั้งนั้น ไม่เอาช้างพลายหรือ...เอาช้างพัง เพื่อเอาไปปล่อยช้างที่เขาจะจับเอาเดินเข้าไปป่าแล้วก็ปล่อย พอช้างโน้นเห็นก็เดินตามมาเรื่อยๆ ที่มันค่อยๆ แคบเข้าไปๆ จนเข้ามาอยู่ในคอก

ความจริงที่เสาเป็นคอกถั่วว่าข้างมันกระแทก มันก็หัก
เท่านั้นเอง...ที่เดียวมันก็หัก แต่มันไม่มีความคิดที่จะ
กระแทกอะไร...ปัญญามันไม่เกิด มันคิดแต่ตัวที่เดินไป
ข้างหน้าตัวเดียว มันคิดถึงตัวนั้น ผลที่สุดก็ถูกคล้อง จับได้
จูบไปเข้าหลัก ๔ หลัก...มัดแข็งแรงเลย แล้วเอาไปผูกเอา
ไปซ่อม จนกระทั่งอยู่ในอำนาจของคนผูกได้

คนหัดช้างไทยนี่เก่ง ส่งไปอินโดนีเซีย อินโดนีเซีย
ช้างมาก มาเที่ยวกินผักกินพืชไร่ของชาวนาชาวสวนจน
เสียหาย รัฐบาลอินโดนีเซียก็ติดต่อกับรัฐบาลไทย ขอ
ความญช้างไทยพร้อมด้วยช้างให้ไปทำงานที่โน่น เพื่อช่วย
ป้องกันช้าง ความญช้างไทยไปแสดงฝีมือ...พวกอินโดนีเซีย
ต้องยกนิ้วให้เลย เราเล่นฟุตบอลไม่เก่งเล่นอะไรไม่เก่ง
แต่ว่าจับช้างเก่ง ผูกช้างเก่ง เรียกได้ว่าถ้ามีถ้วยให้แล้ว
ก็จ้างแพงเดือนหนึ่งหลายหมื่น...นี่ต้องทำต่อไป กลับมา
เยี่ยมบ้านแล้วก็ต้องกลับไปทำต่อเพราะว่าได้ผล ไม่ให้
ช้างป่าเข้ามารังแก....จับเสียบ้าง เราก็จับเอามาผูกเสียเลย

แล้วก็เอาไปล่อช้างตัวอื่นเสียเลย ทำได้ก็ใช้เครื่องล่อ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส นี่แหละเครื่องล่อเครื่องจูงใจ

ข้าศึกมาโจมตีบ้านใด เมืองใด ถ้าหากจะเอาชนะก็ใช้วัตถุเป็นเครื่องล่อ เช่นเขาเล่นเป็นเรื่องราว...นครนั้นเข้าไปตีไม่ได้เพราะว่ากอไผ่มันล้อมเต็มไปหมด เดินบุกเข้าไปไม่ได้...ยกทัพกลับ แต่ว่าก่อนจะกลับนี่เอาทองไปหว่านไว้ในกอไผ่ ขว้างเข้าไปในกอไผ่ แล้วก็ยกทัพกลับ เมือง กลับมาที่หลังกอไผ่เรียบร้อยหมดเพราะคนมันเห็นทองในกอไผ่ มันเลยตัดกอไผ่เตียนเพื่อจะเอาทอง ข้าศึกมากี่เข้าเมืองนี้ได้ง่าย เพราะเอาทองมาล่อเรียกว่าใช้อามิสเป็นเครื่องล่อเป็นเครื่องจูงใจ

นักจิตวิทยาเขาศึกษาเขารู้ว่าเราชอบอะไร ก็ชอบรูป กลิ่น เสียง รส สัมผัส ซึ่งเป็นเครื่องล่อจูงใจ ก็เอาสิ่งนี้เข้าไปล่อ ในการเมืองก็ใช้สิ่งนี้เข้าไปล่อ ในการศึกษาก็ใช้สิ่งนี้เข้าไปล่อ...เอาชนะได้ เขาใช้วิธีการอย่างนั้นเอาชนะได้

พระราชารองบ้านครองเมือง ถ้ามีประเทศราช บ้านเมืองขึ้นก็ใช้วิธีนี้เหมือนกัน เช่นว่าเอาพระราชธิดา ของพระราชที่ครองเมืองนั้นมาทำเป็นมเหสีเสีย พ่อตาก็ไม่คิดขบถแล้ว เพราะลูกสาวอยู่ที่โน่น ลูกสาวตนอยู่กับพระเจ้าแผ่นดินใหญ่แล้วนี่ จะไปคิดขบถอย่างไร นี่เป็นนโยบาย ‘บัวไม่ช้ำน้ำไม่ขุ่น’ แล้วก็ได้กำไรด้วย มันเป็นอย่างนี้วิธีการ ใช้วิธีการล่อเข้าไปเอาชนะได้ คือถ้าใช้เป็น...มันเป็นคุณ ใช้ไม่เป็น...ก็เป็นโทษ

รู้จักมองดูและพิจารณาตนเอง

ที่นี้คนเราคิดถึงใน รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส มันก็มัวเมาเพลิดเพลिन ไม่ต้องเมาของคนอื่น เมาของตัวเองนี่ก็เสียหาย เมาตัวก็คือเมาร่างกาย เมาเครื่องแต่งตัวอะไรต่ออะไรนี้ ก็ต้องคอยตกคอยแต่ง คอยประคับประคองมันด้วยประการต่างๆ ต้องเสียเงินเสียทอง

เพราะเรื่องเกี่ยวกับตัวเราไม่ใช่บ่อย ทำให้เกิดปัญหาในชีวิตได้ ท่านสอนว่า... ให้พรากจิตออกไปเสียบ้าง คือออกมาในบุญเสียบ้าง

คล้ายกับว่าเป็นนักมวย ชกทุกวันๆนี้ไม่รู้ว่าเป็นอย่างไร....ลงมาข้างเวที มานั่งริมเวที แล้วก็ชกเขาชกเสียบ้าง ก็จับเรื่องได้ว่า อ้อ มันชกอย่างนั้น ชกอย่างนี้ อ้ายอย่างนั้นไม่ตืออย่างนี้ไม่ตีจะได้ไปแก้ไขได้ หรือว่าตัวเองชกนั้นแหละแต่ไม่ได้ชก จิตมันยุ่งแต่เรื่องจะชกเขาทีนี้ถ่ายภาพวิดีโอเอาไว้แล้วเอามาฉายดูทีหลังจะได้รู้ว่าเรามันบกพร่องตรงนี้ มันจึงเสียลูกคางได้ให้ล้มลงไป นี่...มันเป็นบทเรียน

ถ้าได้ดูตัวเองนี่ก็เป็นบทเรียนเหมือนกัน เพราะฉะนั้นในทางธรรมะท่านจึงสอนว่า มองดูตัวเองเสียบ้าง กรมพระนราฯ ท่านประพันธ์ว่า ดูหนังดูละครแล้วย้อนดูตัว เริงร่าน่าหัวเต็นยั่วเสมือนฝัน คือดูหนังดูละครก็ดูไปแต่ว่าย้อนดูตัวเองเสียบ้าง พอย้อนดูตัวแล้วก็

พบว่า โอ้...เรานี้มันคล้ายกับความฝัน เหมือนกับว่า
นั่งฝันเดินฝันนอนฝันไปในเรื่องอะไรต่างๆ แล้วก็น่าขัน
เสียด้วย ดูแล้วซ้ำตัวเอง ซ้ำตัวเองว่า แหม...เรานี้ทำไม
จึงเด่นแรงเด่นกาไปอย่างนี้ ทำไมจึงหมกมุ่นมัวเมากัน
ไปในเรื่องอย่างนี้

นิพพิทา : เปื้อหน่ายด้วยปัญญา

มองดูตัวเองพิจารณาชีวิตจิตใจของเรา ก็จะทำให้เกิด
ความรู้สึบบางอย่าง คือ เกิดนิพพิทา นิพพิทา แปลว่า
เปื้อหน่ายด้วยปัญญา

อีกคำหนึ่งเขาเรียกว่า อึดอัดใจ นั้นมันใช้ไม่ได้
เป็นกิเลส เช่นมองอะไรแล้ว แหม!...อึดอัด หรือว่าขัดใจ
คำพระเรียกว่า ‘อัญญายนา’ อัญญายนาก็มีความหมายว่า
อึดอัดใจ ไม่พอใจ ใจร้อนใจเร็ว...นั้นมันใช้ไม่ได้ แต่ว่า
นิพพิทานี้มองเห็นชัดด้วยปัญญา แล้วเกิดความไม่พอใจ

ในสิ่งนั้นด้วยปัญญา ถ้าไม่พอใจด้วยปัญญานี้เขาเรียกว่า
เป็นนิพพิทา เป็นญาณชนิดหนึ่ง เรียกว่า นิพพิทาญาณ

พอเกิดนิพพิทาญาณ ก็เห็นได้ชัดในเรื่องนั้นตาม
สภาพที่เป็นจริง เหนือหน่ายในสิ่งนั้น ทำให้จิตพราว
จากสิ่งนั้นได้ แม้เราจะอยู่กับสิ่งนั้นแต่หัวใจไม่หมกมุ่น
อยู่ด้วยปัญญา ใช้ด้วยปัญญา...ใช้ข้าวของใช้อะไรทุกอย่าง
นี้เราใช้ด้วยปัญญา ใช้ด้วยความรู้ว่ามันเป็นของไม่แน่นอน
มีความเปลี่ยนแปลง อาจเปลี่ยนสภาพเมื่อใดก็ได้ แล้ว
วันนี้อยู่กับฉัน พรุ่งนี้ก็ไมแน ฉันจะจากมันหรือมันจะจาก
เราก็ไม่รู้

มองให้เห็นทุกสิ่งตามสภาพที่เป็นจริง

พระพุทธเจ้าท่านจึงสอนให้เราพิจารณาใน
อภิปัจจเวกขณะ ๕ อย่าง ข้อหนึ่งมีว่า เราต้องพลัดพราก
จากของรักของชอบใจเป็นธรรมดา ไม่มีอะไรที่จะอยู่กับ

เราตลอดไป นี่เรียกว่าพรากจิตออกไปมองดูให้เห็นสภาพที่เป็นจริงเสียบ้าง แล้วก็จะมีความสุขใจขึ้น นี่เป็นความคิดชอบดำริชอบประการหนึ่ง

เมตตา : ปราบณาความสุขความเจริญแก่ผู้อื่น

อีกประการหนึ่งเรียกว่า อวิหิงสาสังกัปปะ...คิดในอันไม่เบียดเบียนใคร ก็หมายความว่า อยู่ด้วยความเมตตา ปราบณาความสุขความเจริญแก่เพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย อย่าคิดโกรธใคร อย่าคิดเกลียดใคร อย่าคิดริษยาใคร อย่าคิดในทางที่จะให้ใครเดือดร้อน เพราะทำให้คนอื่นเดือดร้อน เราก็ต้องเดือดร้อนเหมือนกัน จึงคิดไปทางเมตตาปราณียินดีเอ็นดูต่อกัน ไปไหนก็ไปด้วยอารมณ์อย่างนั้น ไปด้วยน้ำใจเมตตาไปเพื่อประโยชน์ ไปเพื่อความสุขแก่ชาวบ้านทั้งหลาย เราไปอย่างนั้น เรียกว่าไปด้วยความเมตตาจิต ไม่ขุนมัว ไม่เศร้าหมองด้วยเรื่อง

คิดวางแผนคิดจะไปทำร้ายคนอื่น คนที่ไปฆ่าคนนี่ต้องวางแผนหลายวัน ผู้ร้ายฆ่าคนต้องวางแผน...ต้องคอยไปจ้องไปทำอยู่หลายวัน

เพื่อนคนหนึ่ง ท่านก็มาบวชเป็นพระ บวชมาก็ ๗๐ ปี แล้วอายุท่านเรียกว่าคุ้นเคยกันเหมือนกับพี่ชายสมัยก่อนเป็นครูประจำบาล ก็เอาทุกอย่างแหละเรียกว่าครูดีมีเล่ห์บ้าง อะไรต่ออะไรทำไปตามเรื่องคนหนุ่ม แล้วก็เป็นคนมีความรู้มีความสามารถ...เก่งเป็นหัวหน้าเพื่อน ๆ โกรธคน ๆ หนึ่งเอาปืนไป ไปนั่งในกอไผ่จะยิงเขา ยุงมากัดค้อย ๆ ลูบ...ตบดัง ๆ ก็ไม่ได้ แล้วก็ค้อย ๆ จ้องอยู่นั่นแหละเมื่อไรมันจะมาลัดที่นะอะไรต่ออะไร...มันไม่มาให้ยิง ท่านมานึกได้ทีหลังว่า แหม!...มันเป็นบุญเหลือเกินไม่ต้องฆ่าคน ทีหลังท่านก็มาบวช พอบวชแล้วท่านเล่าให้ฟังว่า เราเนี่ยถึงเรื่องเก่าแล้วมันนึกว่า แหม...บุญยังมากที่มันไม่ต้องฆ่าคน ถ้ามันเดินมาวันนั้นกดเปรี้ยง...ตายแน่ กระสุนพร้อมอยู่แล้วนี่ คอยแต่จะจ้างไกเท่านั้น

แล้วถามว่า เวลานั้นคิดจะฆ่าคนนี้ใจมันเป็น
อย่างไร? ท่านบอกมันว่าวุ่น มันร้อน มันกระวนกระวาย
ร้อนว่าทำไมมันไม่มา ไม่สนใจ ไม่สนใจความตั้งใจ พืดพืด
ถ้าใครเดินเข้ามาตรงนี้ต้องกดเบรีย่ง ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร
ก็ตายไปเท่านั้นเอง แต่ไม่มีโอกาสที่จะฆ่า นับว่าเป็น
บุญแท้ๆ แล้วทีหลังก็บวช...แล้วก็บวชจนกระทั่งจะครบ
๘๐ อยู่แล้วในปีหน้า เดือนธันวาคมหน้าโน้นจะครบ ๘๐ ปี

คนเราไปทำอย่างนั้นมันก็ไม่สบาย เดินไปทุก
อย่างก้าวคิดจะไปฆ่าคนจะไปเบียดเบียนคน ไปลักของเขา
ไปทำร้ายเขาเดินด้วยความทุกข์...เป็นทุกข์ ไม่ใช่เดิน
ด้วยความสบายอกสบายใจ...เดินด้วยความเป็นทุกข์ ฆ่า
เขาได้ก็ดีใจนิดหน่อยว่า เออ!...สนใจแล้วเท่านั้นเอง แล้ว
กลับมาอนเป็นทุกข์อีก กลัวเขาจับได้ กลัวจะไล่เขามันเป็น
ทุกข์ คิดเมตตาเขาเป็นสุข ไม่ต้องเป็นคนแบกปืนอยู่
ตลอดเวลา มันเป็นทุกข์ทางจิตใจ คิดเบียดเบียนผู้อื่น
มันเป็นทุกข์อย่างนี้

การให้อภัยเป็นการให้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

ที่นี้ความดำรงถูกต้องอันที่ ๓ เรียกว่า อพยพบาท
สังกับโป คือคิดดำริในทางที่ไม่พยาบาท หมายความว่า
ใครทำอะไรแก่เรา ก็ให้อภัยเขา ไม่ถือโทษไม่โกรธตอบ
ให้ถือว่าแล้วก็แล้วกันไป ล่วงไปแล้วอย่าเอามาเป็นอารมณ์
เลย อย่าเอามาคิดให้วุ่นวายใจเลย

เมื่อใดที่เราคิดด้วยความพยาบาท... ใจก็ไม่สบาย
มีความกระวนกระวาย มีความเจ็บเหมือนกับหนาม
ยอกอก... คล้ายหนามมันตำอก หอกมันตำอก... พยายามทำ
น้ำมันเหมือนกับหอกตำอก พอนึกถึงที่ไรแล้วมันแค้นใจ
....มันทำไม่ได้ ภูจะต้องทำมันให้ได้ นี่คือการพยาบาท
อาฆาตจองเวร เป็นพิษเป็นภัยหนักหนา ทำให้ชีวิตเสีย
สุขภาพทั้งกายทั้งใจ

พระพุทธเจ้าท่านสอนให้เราคิดตรงข้าม ให้คิด
ให้อภัยแก่กันและกัน ให้รู้สึกในทางที่ดีต่อกัน มองกันใน

แ่งตึงาม อย่างมองกันในแง่ไกรธเคือง มุ่งร้ายหมายขวัญ
กัน...จิตใจจะเป็นสุข

นี่ความคิดดำริ ๓ ประการที่กล่าวมานี้ คือความ
คิดชอบ เป็นประการหนึ่งในมรรคมงคลแปด เรียกว่า
สัมมาสังกัปปะ...มีความดำริชอบ คือดำริชอบอันออก
จากกามในอันไม่พยาบาท ในอันไม่เบียดเบียน เป็นความ
คิดผิดชอบตามหลักการในพระพุทธศาสนา

ดังที่กล่าวมาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอจบการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงนี้

บันทึกการจัดพิมพ์

หนังสือชุด ธรรมบารมี ของ พระเดชพระคุณ ท่านเจ้าคุณ พระธรรมโกศาจารย์ หลวงพ่อปัญญานันทะ แห่งวัดชลประทานรังสฤษฎ์ ชุดนี้ ธรรมสภาได้รวบรวมจากปาฐกถธรรมของหลวงพ่อปัญญานันทะ ที่ได้เมตตาแสดงแก่สาธุชน ซึ่งเป็นปาฐกถาธรรมที่เข้าใจได้ง่าย แต่ทรงคุณค่า และมีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

ธรรมสภา ได้จัดพิมพ์หนังสือธรรมบารมีชุดนี้ เพื่อเป็นธรรมสักการะ และแสดงกตเวทิตาแด่หลวงพ่อปัญญานันทะ ในวโรกาสที่มีชนมายุครบ ๘๙ ปี ในปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ และเพื่อสืบทอดพระธรรมคำสอนอันประเสริฐให้แพร่หลาย อันเป็นการประกาศเกียรติคุณแห่งองค์แสดงปาฐกถา ดังต่อไปนี้

หนังสือชุด “ธรรมบารมี” ของ หลวงพ่อปัญญานันทะ

- เรื่องที่ ๑. เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นธรรมดา
- เรื่องที่ ๒. ความจริงอันประเสริฐของมนุษย์
- เรื่องที่ ๓. ธรรมะเพื่อความก้าวหน้าแห่งชีวิต
- เรื่องที่ ๔. ธรรมะที่ใช้แก้ปัญหาของชีวิต
- เรื่องที่ ๕. แนวทางสู่ความดับทุกข์
- เรื่องที่ ๖. ทำอย่างไรจึงพบสุข
- เรื่องที่ ๗. ทำอย่างไรจึงพ้นทุกข์
- เรื่องที่ ๘. ดับทุกข์ได้ด้วยฉันทะ

บุญกุศลอันเกิดจากการจัดพิมพ์ในครั้งนี้ คณะผู้จัดพิมพ์ ขออัญมถวายแด่ พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณหลวงพ่อปัญญานันทะ องค์แสดงปาฐกถาที่เปรียบเสมือนแสงสว่างในการดำเนินชีวิต อันจักทำให้ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุขทั้งแก่ตนเองและมนุษยโลกทั้งปวง

ด้วยความสุจริต หวังดี

ธรรมสภาปรารถนาให้โลกพบกับความสงบสุข

ของ หลวงพ่อปัญญานันทะ
เรื่อง ธรรมะเพื่อความก้าวหน้าแห่งชีวิต

ISBN : 974 - 7586 - 13 - 4

จำนวนพิมพ์ : ๔,๐๐๐ เล่ม

ปีที่จัดพิมพ์ : พระพุทธศักราช ๒๕๔๓

จัดพิมพ์โดย : ธรรมสภาและสถาบันหนังสือธรรม

ในวโรกาสณมายุปีที่ ๕๐ ปี ของหลวงพ่อปัญญานันทะ

หนังสือเล่มนี้

ผลิตด้วยวัสดุอย่างดี

เข้าเล่มด้วยการเย็บก๊ี่ที่อยู่ได้นาน

เพิ่มสีสันและจัดรูปเล่มให้สวยงามยิ่งขึ้น

เพื่อในกาลต่อไป ไม่มีใครพิมพ์หนังสือเช่นนี้ออกเผยแพร่

ลูกหลานของเราจะได้มีหนังสือที่ดีไว้ศึกษา เพื่อเป็นประทีปส่องทางชีวิต

ท่านที่ประสงค์จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทานเพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา

โปรดติดต่อที่...ธรรมสภา ๓๕/๒๗๐ จรัสสินทวงศ์ ๖๒ บางพลัด กทม. ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๔๓๔๕๒๖๗, ๔๓๔๕๒๖๖, ๔๔๑๑๕๓๕, ๔๔๑๑๕๔๘ โทรสาร ๔๒๔๐๓๗๕

ธรรมสภาขอกราบอนุโมทนาแด่ทุกท่านที่สนับสนุนและร่วมสมทบทุนในการจัดพิมพ์หนังสือชุดนี้

คำขอบพระคุณ

ธรรมสภาขอกราบขอบพระคุณ พระเดชพระคุณ ท่านเจ้าคุณพระธรรมโกศาจารย์ หลวงพ่อปัญญานันทะ ผู้เป็นองค์แสดงปาฐกถาธรรมชุด “ธรรมบารมี” ชุดนี้เป็นอย่างสูง ซึ่งเปรียบเสมือนแสงสว่างในการดำเนินชีวิต อันจักทำให้พุทธศาสนิกชนดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุขทั้งแก่ตนเองและมนุษยโลกทั้งปวง

ขอกราบขอบพระคุณ มูลนิธิ กองทุน หน่วยราชการ วัด โรงเรียน และห้องสมุด ที่ได้กรุณาช่วยในการเผยแพร่หนังสือชุด ธรรมบารมี ของ ท่านเจ้าคุณพระธรรมโกศาจารย์ หลวงพ่อปัญญานันทะ ชุดนี้

- ธรรมทานมูลนิธิ
- มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ
- มูลนิธิพุทธนิคม เชียงใหม่
- ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- มหามกุฏราชวิทยาลัย
- มูลนิธิวัดสวนแก้ว
- กองทุนเสถียรธรรมสถาน
- สำนักงานพุทธมณฑล อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
- ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์
- พระอาจารย์มหาเผียน อนุจารี แห่งวัดชลประทานรังสฤษฎ์
- พระอาจารย์สุรศักดิ์ สุรญาโณ แห่งวัดชลประทานรังสฤษฎ์
- ศูนย์หนังสือและร้านหนังสือทั่วประเทศไทย

●

ธรรมสภาได้รวบรวมหนังสือและสื่อธรรมะ ไว้บริการท่านสาธุชนจากสำนักพิมพ์ สำนักปฏิบัติธรรมทั่วประเทศ ท่านที่สนใจเลือกชมได้ที่

ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย

เลขที่ ๒ - ๖ ถนนบรมราชชนนี เขตทวีวัฒนา กทม. ๑๐๑๗ โทร. ๘๘๘๗๙๔๐
ริมถนนบรมราชชนนี กิโลเมตรที่ ๑๖ ก่อนถึงพุทธมณฑลสถาน เพียง ๒ กิโลเมตร

จัดพิมพ์เผยแพร่

โปรดช่วยสมทบค่าจัดพิมพ์ในราคาเล่มละ ๑๐๐ บาท
ขอกราบอนุโมทนาแก่ทุกท่านที่สนับสนุนและช่วยสมทบทุนจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้